VERLOSKUNDIGE

WAARNEEMINGEN.

VERLOSKUNDIGE WAARNEEMINGEN EN AANMERKINGEN,

UIT DE VERZAMELING

VAN

CORNELIS VAN DEN ENDEN,

MED. DOCTOR EN VROEDMEESTER

IN DEN OUDEN BOSCH,

MARQUIZAAT VAN BERGEN OP DEN ZOOM.

TWEEDE DEEL.

UTRECHT en AMSTELDAM,

Bij G. T. VAN PADDENBURG, EN ZOON,

EN M. SCHALEKAMP.

1789.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

INHOUD.

I. HOOFDSTUK.

Behelzende eenige Waarneemingen van natuurlijke Verlosfingen.

A VIII.

II. HOOFDSTUK,

Behelzende eenige Waarneemingen van tegennatuurlijke Verlosfingen.

III. HOOFDSTUK.

Behelzende eenige Waarneemingen van Verlossingen, door werktuigen verricht.

IV. HOOFDSTUK.

Behelzende eenige Verlosfingen met gevaarlijke toevallen vergezeld.

V. HOOFDSTUK.

Behelzende eenige zeldzaame gevallen.

LXXXIV.

VERLOSKUNDIGE WAARNEEMINGEN.

III. HOOFDSTUK,

BEHELZENDE EENIGE VERLOSSINGEN DOOR WERKTUIGEN VERRICHT.

LIV. WAARNEEMING,

Aangaande eene verlosſing, waar in het hoofd in eene natuurlijke ligging beklemd zat.

Den 9 Junij 1778 werd ik gehaald, twee uuren van hier, bij eene vrouw, welke alreeds driemaal vierentwintig uuren in arbeid geweest was. De vrouw was van haar eerſte kind zwanger, omtrent dertig jaaren oud, en door den langduurigen arbeid zeer afgemat. De Vroedvrouw verhaalde mij, dat de waters den voorigen avond gebrooken waren, en het hoofd toen nog hoog zat, doch door den ſterken arbeid, allengskens laager gekomen was, waar door zij vertrouwde, het kind te zullen krijgen; maar dat het hoofd nu zedert twaalf uuren onbeweeglijk was blijven zitten, en de arbeid zedert eenige uuren bijna ten eenemaal was opgehouden, waarom

zij geene kans ziende om het kind te zullen krijgen, om mij gezonden hadt. Ik onderſloeg de vrouw, en bevond eene dikke en bolle zwelling op het hoofd, welke zich tusſchen, en eenigzins buiten de ſchaamlippen vertoonde, welke mede gezwollen en pijnelijk waren. Het hoofd zat zoo vast beklemd, dat ik naauwlijks een vinger kon inbrengen, om de ligging van het hoofd te onderzoeken; doch na eenig geduld geoeffend te hebben, bevond ik, dat de kruin voorkwam, de nek digt bij den onderſten rand der ſchaambeenderen zat, en het aangezigt tegen het heiligbeen. Bevindende, dat het eene zwaare klemming was, en van de natuur geene hulp meer was te verwagten, zoo beſloot ik de verlosſing met de tang te onderneemen, om beide moeder en kind te behouden. Ik maakte een kort bed, liet 'er de vrouw op leggen; ik plaatſte aan iedere zijde eene vrouw op een ſtoel, gaf ieder een voet in den ſchoot, beval de knieën tegen te houden, en behoorlijk van elkander te verwijderen, eene derde om de vrouw onder de armen tegen te houden. Ik plaatſte mij op een ſtoel van eene behoorlijke hoogte voor de vrouw; ik liet haar wat afzakken, tot zoo verre, dat het onderlijf vrij lag. Ik trachtte mijne regter hand aan de linker zijde tusſchen het hoofd en de ſcheede in te brengen; dan ik kon niet meer dan de twee voorſte vingers voor aan bezijden

het

het hoofd inbrengen; vervolgens nam ik met de linker hand, de linker lepel met gewarmden olij besmeerd zijnde, bragt dezelve tusschen mijne vingers en het hoofd des kinds, met de holle zijde na het hoofd, al schuivende met eene zagte en gelijke beweeging, in de scheede, en de baarmoeder, de lepel allengskens naar om hoog bestierende, volgens de kromme lijn van het bekken; onder het inbrengen voelde ik, dat de tang ergens tegen stuitte, het welk ik oordeelde het oor te weezen; ik ligtte de tang een weinig van het hoofd, en bragt ze zagtjes schuivende, over het oor, waarna ik de lepel wederom tegen het hoofd houdende verder inbragt, tot dat het slot bijna tegen het hoofd kwam; de lepel lag nu digt tegen de bilnaad, in welke ligging ik de zelve met mijne knie ondersteunde; de regter lepel bragt ik op dezelfde wijze, aan de tegen over gestelde zijde binnen. Vervolgens vatte ik met iedere hand een uiteinde der lepels, drukte dezelve zagtjes tegen de bilnaad, teffens de binnen zijnde einden voorwaards schuivende, om het hoofd wel en zeker te omvatte, vervolgens overkruiste ik de lepels, en bragt de opening door de spil, en maakte door het schuivend plaatje de zelve vast; met eene hand de tang vast houdende, nam ik in de andere een langen band, waar mede ik de lepels tot meerder verzekering aan de kromme uiteinden vast bond; de tang

wel aangelegd zijnde, nam ik een doek, welken ik om de uiteinden der tang ſloeg, en welken ik met beide handen aanvatte, en trok zagtjes al wrikkende naar de eene en andere zijde, allengskens opwaaards, naar maate het hoofd nader kwam tot dat de nek tegen den onderſten rand der ſchaambeenderen gekomen was; dan ik trok niet onophoudelijk, maar met tusſchenpooſen, om aan de bilnaad tijd tot uitrekking te geeven, en verſcheuring voor te komen, in welken tusſchen tijd ik telkens onderzocht, hoe verre het hoofd genaderd was; toen ik bevond dat de nek tegen den onderſten rand der ſchaambeenderen gekomen was, ſtond ik van den ſtoel op, vatte met eene hand te tang, met de andere de bilnaad onderſteunende; ik trok verder de tang geheel om hoog, zoo dat mijne hand en de tang tegen den buik van de vrouw raakten, om het hoofd boogswijze te doen draaijen onder de ſchaambeenderen, in navolging van de natuurlijke verlosſing; toen het hoofd geheel gebooren was, maakte ik de tang los, en handelde verder als in eene natuurlijke verlosſing. Het was een kloek en grof meisje, het ſchreeuwde zoo dra het gebooren was; de nageboorte volgde kort na het kind; en de moeder is ſpoedig herſteld.

Het kind hadt geen de minſte beleediging door de tang bekomen.

AANMERKING.

Ik moet hier voor af melden, dat ik het kort bed veel laager maak, als ik eene verlosſing met de tang moet verrichten, dan dat ik een kind moet keeren: ik maak het kort bed van die hoogte, dat het onderlijf met mijne knieën gelijk ſtaat; als het hoofd reeds tot op den bodem van het bekken gezakt is, dan neem ik, om te zitten, een ſtoel van eene middelmaatige hoogte, om dat ik hoogzittende, het begin der boogswijze draaijing van het hoofd, onder de ſchaambeenderen, onbedwongen zittende kan verrichten, en niet dan op het laatſte tijdſtip der verlosſinge behoef op te ſtaan.

Ik heb van den aanvang, dat ik de Vroedkunde geoeffend heb, mij gewoon gemaakt, om enkel op het gevoel de zaaken te verrichten, waar door ik in ſtaat ben geworden, om alle handgreepen het zij met of zonder werktuigen, zoo goed te verrichten, als of ik 'er het oog op had. Men behoort in alles de welvoeglijkheid in acht te neemen. Ik heb Vroedmeesters bezig gezien, welke de vrouwen op eene ſchandelijke wijze ontblooteden en niet te min hunne zaaken zeer ſlegt uitvoerden. Eenige vrouwen zijn door deeze onbetaamlijke behandeling, zodanig tegen de Vroedmeesters ingenoomen, dat zij liever den dood zouden verkiezen, dan zich aan deeze handen overgeeven; eenige hebben

mij verklaard, na dat zij mij hebben zien werken, dat zij een groot onderfcheid gezien hebben, en alle vooringenoomenheid hebben afgelegd, het welk zij tegen alle mannen hadden opgevat, en geen ftrijd meer zouden hebben, om zich door mij te laaten verlosfen: ook is het best voor een aandoenelijk hart, dat hij het akelige zoo wel voor zijne eigene oogen, als voor die van anderen, verberge.

Ik ben gewoon de tang van *Levret* te gebruiken, en zoo als men in de waarneeming heeft kunnen opmerken, met de korte ftompe fpil, en het fchuivende plaatje, waar mede ik mij altoos wel heb bevonden. Ik heb ook eenige reizen die met de lange en draaijende fpil gebruikt; doch zij beviel mij zoo wel niet, als de andere; waarom ik ze heb agtergelaaten. Anderen wederom gebruiken andere tangen; doch het beste is zich te houden aan die, waar mede men gewoon is; alhoewel het onderfcheid der kromme tangen niet zeer groot is, maakt het toch altoos eenige verandering in het gebruik.

Ik gebruik nimmer iemand om de eerst ingebragte lepel vast te houden; vooreerst zijn de vrouwen weinig geneegen om het te doen, en nog veel minder gefchikt, om het behoorlijk te verrichten; daar en boven is het hinderlijk voor den Vroedmeester, als hij de andere lepel inbrengt; en boven

dit

dit alles, vind ik het onnoodig; want als het hoofd ſterk beklemd zit, zal de lepel niet verſchuiven, en zoo het al eens gebeurde, dan kan men dezelve met weinige moeite verſchikken; het welk men toch moet doen voor dat men ze overkruist.

LV. Waarneeming,

Aangaande eene verlosſing, waar in het hoofd in eene natuurlijke ligging beklemd zat.

Den 27 Januarij wierd ik gehaald drie uuren van hier, bij eene vrouw, welke langer dan twee maal vier en twintig uuren in arbeid geweest, en het water meer dan vier en twintig uuren afgeloopen, was. Ik bevond de vrouw zeer afgemat en kragteloos de weeën waren ook ten eenemaal opgehouden het hoofd was laag in het bekken gezakt, met de kruin na vooren; het aangezigt in de holligheid van het heiligbeen, het hoofd ſcheen zeer verlengd, met een groot en bol gezwel, waar door ik oordeelde dat het nog in leeven was. Omdat het hoofd beklemd zat, en van de natuur geene hulpe meer te verwagten was, beſloot ik de verlosſing met de tang te volbrengen. Na dat ik de vrouw op het kort bed, en de helpers behoorlijk geplaatst had, bragt ik de lepels in, en volbragt de verlosſing, op de

manier als ik in de voorige waarneeming breedvoerig befchreeven heb.

Het was een gezond en grof meisje; het gezwel op het hooofd was buiten gemeen groot; de nageboorte volgde zeer wel; ende vrouw is fpoedig herfteld.

AANMERKING.

Ik zal in het vervolg, zoo als ik in deeze waarneeming gedaan heb, den leezer naa de voorige waarneming wijzen, hoe ik de tang heb ingebragt, om alle herhalingen, zoo veel mogelijk, te vermijden, ten waare dat 'er eenige bijzondere omftandigheeden bijkomen. Alleenlijk, zal ik hier nog aanmerken, dat men de hand tusfchen het hoofd en de fcheede zoo verre moet inbrengen, als men kan; ontmoet men den mond der baarmoeder met de vingers, dan moet men de zelve tusfchen het hoofd en de baarmoeder inbrengen, en vervolgens de lepel tusfchen het hoofd en de vingers in de baarmoeder brengen. Dan het hoofd zit bij wijlen zoo fterk beklemd, zoo als in deeze waarneemingen, dat men naauwlijks een vinger tusfchen beiden kan inbrengen, waar door een jong Vroedmeester verleegen zou worden; doch eene geöeffende hand zal de zelve even onbefchroomd en veilig inbrengen. Men moet in diergelijke omftandigheid bijzonder zijne aandacht daarop vesti-

tigen, dat het ingebragte uiteinde der lepel van het hoofd niet afwijke; ontmoet men eenigen wederftand; dan is het gemeenlijk tegen het oor, waarom men de lepel een weinig te rug haalt, van het hoofd afhoudt, en voorzigtig over het oor fchuift, en vervolgens wederom tegen het hoofd verder inbrengt. Het gebeurt bijwijlen, dat men den mond der baarmoeder ontmoet; dan kan men de lepel niet verder inbrengen, de vrouw zelve, zal door kermen waarfchouwen; dan moet men de lepel een weinig terughaalen, dezelve vast langs het hoofd fchuiven. Zoo dra men in de baarmoeder is, en het beloop van het bekken volgt, zal men verder geen tegenftand ontmoeten.

LVI. WAARNEEMING,

Aangaande eene verlosfing, waarin het hoofd op den bodem van het bekken beklemd zat.

Den 19 Augustus 1783 werd ik gehaald, een uur van hier, bij eene vrouw, welke in arbeid zat. Het was een zwak mensch, omtrent dertig jaaren oud, van haar eerfte kind zwanger, zij hadt langer dan tweemaal vierentwingtig uuren in arbeid geweest; de waters waren zedert vierentwintig uuren bijna in eens afgeloopen; de weeën, welke in den beginne zeer zwaar waren geweest, waren zedert eeni-

ge uuren verſlapt, en geheel opgehouden. Van dit alles onderricht zijnde, deed mij zulks vermoeden, dat het hoofd beklemd zat. Ik bevond de vrouw door den langduurigen en pijnlijken arbeid zeer afgemat; en kleinmoedig van aart zijnde, was zij geheel moedeloos, bijna wanhoopig, doch ik beurde haar eenigzinds op, door haar eene gelukkige en ſpoedige verloſsing te belooven. Ik bevond, dat het hoofd tot beneden in het bekken gezakt was, de kruin voorkwam, en het aangezigt in de holligheid van het heiligbeen geplaatst lag; het hoofd was zeer verlengd, met een groot en bol gezwel, het welk tot tusſchen de ſchaamlippen uitpuilde. Aangezien den zwakke magteloozen ſtaat der vrouw, de langduurigheid van den arbeid, het verdwijnen der weeën, de zwaare klemming van het hoofd des kind, gaven deeze omſtandigheden genoegzaam te kennen, dat 'er van de natuur geene hulp meer te verhoopen was; waarom ik beſloot, zonder verwijl de verloſsing met de tang te onderneemen om moeder en kind te behouden, welke door langer uitſtel beide zouden kunnen omkoomen. Na dat ik de vrouw behoorlijk geplaatst had, heb ik haar op de voorbeſchreevene manier, binnen korten tijd, van een kloeken gezonden jongen verlost. Het hoofd was zeer groot, en verlengd. De nageboorte volgde een wijl tijds na het kind; en moeder en kind zijn beide welvaarende gebleven.

AANMERKING.

Deeze drie waarneemingen, waar bij ik nog eene meenigte zou kunnen aanhaalen, bewijzen ten klaarſten, hoe ſpoedig en veilig, men een beklemd hoofd met de tang kan ontklemmen, en doen gebooren worden, zonder dat moeder of kind 'er door beſchaadigd worden, en als men 'er behendig mede weet om te gaan, zal 'er de vrouw weinig ſmert door lijden, ja veele vrouwen hebben mij verklaard, dat zij minder in deeze, dan in de voorige natuurlijke verlosſingen geleeden hadden, andere welke ik eenmaal met de tang verlost had, en wederom zwanger zijnde, zou verlosſen, door een traagen arbeid verdrietig geworden, ſmeekten mij, ik zou toch mijn inſtrumenten gebruiken. Ik twijffel geenzins, of eenige mijner kunstgenooten hebben dit nevens mij ondervonden: des niettegenſtaande, vindt men Vroedmeeſters, welken aan den hefboom de voorkeur geeven. Ik wil graag bekennen, dat de hefboom een goed en geſchikt werktuig is, om een beklemd hoofd te ontklemmen, en buiten de geboorte te brengen; het verdiend allen lof, om zijne eenvoudigheid, en doet den uitvinder veel eere aan. Ik heb 'er eenige reizen, met een goed gevolg gebruik van gemaakt: maar ook beſtendig ondervonden, dat de vrouwen 'er ongelijk meer door lijden dan van de tang; behalven de kneuzingen, wel-

ke

ke men veroorzaakt aan de pisbuis, en de omliggende deelen, waarna fomtijds volgt opftopping van water, verzweringen, welke tot den hals der blaas doorgaan, en eene geduurige en ongeneeslijke water lekking ten gevolgen hebben. Met de tang worden deeze deelen niet aangeroerd. Men zal mij mogelijk tegenwerpen, dat dit ook wel is overgekomen aan vrouwen, welke met de tang verlost zijn geworden. Dit zal, noch kan ik niet ontkennen; dan dit is geenzins door de tang veroorzaakt, maar door het te lang verblijf van het hoofd, tusfchen den doortogt van het bekken- of, als men de handgreepen van *Smellie* wil navolgen, dan kan men deeze deelen, zoo wel met de tang, ja zelfs meer dan met den hefboom befchaadigen. Dan hier over zal ik in het vervolg nader handelen. Ook kan men met den hefboom, veel minder vermijden, de bilnaad te verfcheuren, dan met de kromme tang: want alle de kragt, welke men met den hefboom gebruikt, om het hoofd nederwaards te brengen, en onder den boog der fchaambeenderen te doen draaijen, drukt het hoofd geweldig tegen de bilnaad, en is in gevaar van te verfcheuren, en word dikmaals werklijk verfcheurd; niet tegenftaande men dezelve door de onderfteuning met de hand, tragt te behoeden. Eenige gevallen zijn tot mijne kennis gekomen, van een Vroedmeefter, een groot ijveraar voor den hefboom, waarin hij de bilnaad tot in het aars-

gat

gat verſcheurd had, waarin de ſcheede, tot in den grond jammerlijk verſcheurd is geworden, en den dood ten gevolge gehad heeft.

Integendeel, kan men met de tang de verſcheuring van de bilnaad voorkomen, door de tang geheel opwaards tegen den buik te brengen, waardoor de bilnaad niet meerder, zoo niet minder, dan in eene natuurlijke verlosſing word uitgezet.

Ook zijn het de meeſte geleerden eens, dat de hefboom alleen van nut kan zijn, als het hoofd in eene goede ligging laag in het bekken gezakt is, ook als het aangezigt voorkomt, mits dat de kin op of nederwaards geplaats is.

Dan men vindt 'er onder de Vroedkundigen, welken aan den hefboom, een veel uitgeſtrekter gebruik toekennen, en als een onverbeeterlijk werktuig voordoen: ja zelfs in alle ſoorten van liggingen van het hoofd, maar weinige uitgezonderd, tot boven tusſchen den ingang van het bekken, ontklemmen, en de tangen als overbodige werktuigen beſchouwen. Niettegenſtaande, dat zij in gemoede overtuigd zijn, dat anderen ſpoedig, veilig, en gelukkiger met de tang werken, blijven zij evenwel hun geliefd werktuig aankleeven: Dan eenigen hebben ondervonden, dat hun werktuig niet onfeilbaar is, en dikwijls van de kin of ander ſteunpunt afglipt, waardoor ſomtijds zwaare en gevaarlijke kneuzingen ontſtaan zijn; doch heeft men aan eene verbetering begin-

ginnen te denken, om dit gelukkig te verbeeteren, heeft men een of beide uiteinden verbreed, en met een kloof voorzien, als aan een koevoet; hoe veel zij hier mede gewonnen hebben, zal ik hen liefst zelven laaten beslisfen. Dan bevindende, dat de ontklemming even moeijelijk bleef, heeft men de bogt veranderd; even vrugteloos. Hier na is men toegegaan, èn heeft het eene uiteinde, welk men inbrengt, nog veel breeder gemaakt, in 't midden met eene opening voorzien, zeer gelijk aan een lepel der tang van *Levret*; doch hier mede nog niet naar genoegen kunnende flaagen, heeft men goedgevonden, een fterk lint, door de opening te fteeken, waarvan men beide einden te famenknoopt, en een voet inzet, als in een ftijgbeugel, om dus met handen en voeten tegelijk te kunnen arbeiden; maar te vergeefsch; bevindende, dat men door enkel geweld, hoe groot het ook mag weezen, niet te regt kan koomen, zoo heeft men, bij deezen lepel wijzen hefboom, eene tweede gevoegd, beide voorzien met een handvatfel, en met een famenvoeging, om ze te overkruisfen, en in malkander te doen fluiten, en verders de handvatzels, met een band te verzekeren. *Zie daar den* hefboom! in zijne volmaaktheid! Mogelijk zal mij iemand tegenwerpen, wel dit is eene tang; geenzinds: het zijn twee hefboomen famengevoegd, en dus is, en blijft het de hefboom. Tot hoe verre, kan men door voor-

in-

ingenoomenheid en eigenliefde vervoerd worden!

LVII. Waarneeming,

Wegens eene verlosſing, waar in het hoofd tegen het regter zitbeen was blijven zitten.

Den 6 Julij 1781 voormiddag werd ik verzocht bij eene vrouw te komen, welke van haar eerſte kind zwanger zijnde, alreeds meer dan tweemaal vierentwintig uuren in arbeid geweest was, het water was reeds vierentwintig uuren afgeloopen, en zedert eenige uuren hadden de weeën, welke te vooren zeer zwaar waren geweest, geheel opgehouden; de vrouw was zeer zwak, en afgemat, zij hadt geduurende den arbeid geen half uur geſlaapen. Ik bevond, dat het hoofd met de kruin ſterk tegen het regter zitbeen gedrukt zat, het hadt een groot en bol gezwel op het linker opperhoofds been. Dewijl 'er geene waarſchijnlijkheid was, dat de vrouw natuurlijk zou kunnen verlosſen, beſloot ik zonder verwijl, het kind met de tang te haalen; de vrouw op een kort bed en de helpers wel geplaatst zijnde, de regter lepel met olij beſmeerd hebbende, wilde ik de vingers der linker hand tusſchen het hoofd en regter zitbeen inbrengen; doch het was niet mogelijk zonder groot geweld, een vinger te kunnen tusſchen krijgen, waarom ik

ik 'er van afzag, en trachtte de lepel, door de vingers in de ſcheede tot aan het hoofd geleid, tusſchen het hoofd en het zitbeen in te brengen; ik moest de lepel geheel dwars voor de ſchaamdeelen houden, voor dat ik de punt tusſchen en voorbij de klemming kon brengen; vervolgens bragt ik de lepel verder in de baarmoeder, volgens de kromme lijn van het bekken; de regter hand bragt ik van onder de ingebragte lepel, aan de linker zijde, tusſchen het hoofd en de ſcheede, waar langs ik de linker lepel zonder moeite inbragt; toen ik de lepels wilde overkruisſen, had ik eenige moeite, doch met eenig geduld en overleg, kwam ik de zwaarigheid te boven; vervolgens haalde ik het hoofd op de voorgemelde wijze. Het hoofd, gebooren zijnde, lag tusſchen de lepels in een regte en goede ligging; de lepels hadden het hoofd aan beide zijden behoorlijk en gelijk gevat; ik maakte de tang los en haalde verder het kind als in eene natuurlijke verlosſing; het was een kloek en gezond meisje; moeder en kind hadden geen het minſte letzel door de tang bekomen.

De nagebourte volgde kort na het kind.

AANMERKING.

Dat ik tegens de lesſen der meeste ſchrijvers, de lepel eerst heb ingebragt; is, om dat ik door ondervinding geleerd heb, dat het inbrengen der lepel zeer moeijelijk wordt, als het hoofd ſchuins in het bekken ligt, waar door het aan de eene of andere zijde tegen het zitbeen gedrongen ligt; welke moeijelijkheid nog vergroot werd, als men door de ingebragte lepel belemmerd wordt, waar door ik wel genoodzaakt ben geweest, de eerst ingebragte lepel wederom uitteneemen; zedert heb ik altijd zorgvuldig onderzocht, aan welke zijde het hoofd meest beklemd zat, en aan deeze zijde, de eerſte lepel ingebragt; het is om 't even welke lepel men eerst inbrengt, men moet de lepel met de ſpil, als deeze laatſte wordt ingebragt, met het uiteinde onder het uiteinde der eerst ingebragte, in de ſcheede brengen, zoo als ik in de waarneeming vermeld heb; anders is men genoodzaakt, de lepels voorbij elkander te verwisſelen, het welk ſmertelijk voor de vrouw zoude zijn, en het kind kunnen kwetſen.

Als het hoofd op deeze of dergelijke wijze, beneden in het bekken ſchuins ligt, dan heeft men altijd eenige moeite om de lepels te ſluiten, om dat zij niet regt tegen elkander overſtaan, en dat de lepel aan de beklemde zijde, een weinig plat in de ſcheede

 ſtaat;

ſtaat; in dit geval moet men beide de lepels zo hoog en ver inbrengen, als mogelijk is; vervolgens vat men met iedere hand een lepel aan den krommen haak, draait ze na elkander tot dat de opening over de ſpil gaat, en handelt verder zoo als ik hier voor gemeld heb. Als het hoofd met de tang gebooren is, onderzoek dan de ligging van het hoofd, en gij zult bevinden, dat het hoofd in een regte lijn, met de tang ligt, welke kwaade ligging verbeterd word door de gelijke drukking, welke de lepels tegen het hoofd doen, door ze plat, zoo als zij eenigzins, lagen, regt tegen over elkander te plaatſen, en ook door de wederzijdſche drukking der lepels, waar van de eene bezijden het agter- en de ander bezijden het voorhoofd drukt, waar door het hoofd gedwongen wordt, tusſchen de gladde en beſmeerde lepels te gleijen, en in een regte lijn met de lepels te komen.

In ſoortgelijke gevallen, verdient, mijns bedunkens, de tang van *Levret* de voorkeur; om dat de lepels van enkel ſtaal zijn, plat en met een groef uitgehold; in tegendeel, behalven dat de bekleedde lepels, moeijelijker zijn om in te brengen, en de vrouw meer ſmerten aandoen, onder het inbrengen, zoo kan het hoofd 'er niet tusſchen gleijen, om eene betere ligging te bekomen, ten zij door eene geweldige drukking, waar door men het kind zou ombrengen. Van andere

moeije-

moeijelijkheden en kwaade gevolgen, welke van het gebruik der bekleedde tangen te vreezen zijn, zal ik hier geen gewag maaken.

LVIII. WAARNEEMING,

Aangaande eene verlosſing, waar in het hoofd met de kruin tegen het regter zitbeen bleef zitten.

Den 26 Augustus 1786 omtrent twee uuren na middernacht, werd ik gehaald bij eene vrouw, welke van haar eerſte kind zwanger was, zij was eenige dagen zeer moeijelijk en pijnelijk geweest, zonder dat de Vroedvrouw hadt kunnen bevinden, dat het baarens pijnen waren; dan voor omtrent zes en dertig uuren, was de arbeid voor goed begonnen, de weeën waren goed en ſterk, de mond der baarmoeder werd allengskens geöpend, de waters begonnen te groeijen, het hoofd daalde in het bekken, de geſpannen vlieſen vertoonden zich tusſchen de ſchaamlippen, en men verwagtte alle oogenblikken de verlosſing; de vlieſen braken, de vlaagen bleeven nog een wijl even ſterk aanhouden: maar het hoofd bleef onbeweeglijk zitten. Na eenige uuren begonnen de weeën allengskens te verſlappen, en eindelijk geheel op te houden. Na dat de waters omtrent tien uuren verbrooken waren, werd ik gehaald; de

vrouw lag te bed, zeer moedeloos, en afgemat; zij hadt eene kleine en ſnelle pols, het kind zat met het hoofd tegen het regter zitbeen, het hadt een groot en bol gezwel op het linker opperhoofds been, gedeeltelijk op de hoeknaad; dit alles in overweeging neemende, voorzag ik, dat de natuur te magteloos was, om door eigen kragten het kind ter waereld te brengen; waar om ik beſloot, zonder verwijl de vrouw met de tang te verloſſen. Ik maakte ſpoedig een kort bed, waarop ik de vrouw liet leggen, en behoorlijk onderſteunen; het hoofd zat zoo ſterk tegen het regter zitbeen gedrongen, dat ik geen vinger tusſchen beide kon brengen, en genoodzaakt was, de lepel, zonder geleide der hand, in te brengen; de linker lepel bragt ik zonder moeite in; ik had wederom dezelfde moeite, eer ik de lepels kon ſluiten; doch dit gedaan hebbende, verloste ik de vrouw binnen korten tijd, van een kloeken en gezonden jongen. Het hoofd lag in eene regte lijn met de lepels; de nageboorte volgde op de gewoonelijke manier; de vrouw bleef eenige dagen koortſig, doch is tamelijk ſpoedig en volmaakt herſteld. Het kind hadt geen het minſte letſel door de tang bekomen, en is thans een voordeelig kind.

AAN-

AANMERKING.

Als het hoofd in deeze ligging langen tijd blijft zitten, de weeën ophouden, de vrouw afgemat en kragteloos is; dan moet men zonder vertoeven de verlosfing met de tang onderneemen; want het zoude onveräntwoordelijk zijn, de vrouw langer in droefheid en benaauwdheid te houden, nademaal men het in zijne magt heeft, haar fpoedig en veilig te kunnen verlosfen; en door te lang uitteftellen, moeder en kind zouden kunnen omkomen.

LIX. WAARNEEMING,

Aangaande eene verlosfing, waarin het hoofd tegen het linker zitbeen bleef zitten.

Den 28 November 1786 werd ik gehaald, twee uuren van hier, bij eene vrouw, welke in arbeid was, en door de Vroedvrouw niet kon verlost worden. De Vroedvrouw verhaalde, dat de vrouw meer dan tweemaal vier en twintig uuren in arbeid geweest was; dat het water zedert zestien uuren gebrooken, en ten eenemaal afgeloopen was; dat de baarmoeder weinig geöpend was; dat het hoofd laag in het bekken zat, doch zedert tien uuren geen ftroobreed gevorderd was.

Het was eene kloeke en fterke vrouw, zij fcheen niet zeer afgemat, alhoewel zij geduurende den arbeid, niet had kunnen flaapen;

 doch

doch zij hadt van tijd tot tijd nog eenig voedſel gebruikt, waar door zij haare kragten behouden hadt. Ik bevond den mond der baarmoeder geheel geöpend; het hoofd zat met de kruin ſterk tegen het linker zitbeen gedrongen, op het regter opperhoofds been, omtrent de hoeknaad, was een groot en vast gezwel. Alhoewel de vrouw nog veele kragten ſcheen te hebben, oordeelde ik, dat het best was, de verloſsing met de tang te onderneemen, om dat de weeën zeer ſlap waren, en traag aankwamen; en offchoon de weeën wederom ſterker werden, het hoofd niet zouden kunnen uitdrijven. Ik maakte een kort bed, liet 'er de vrouw op leggen en behoorlijk onderſteunen: mijn regter hand beſmeerd hebbende, om tusſchen het hoofd en de ſcheede aan de linker zijde in te brengen, bevond ik het ondoenlijk, zoo zeer zat het hoofd tegen het linker zitbeen gedrukt; ik kon 'er geen eenen vinger tusſchen krijgen; ik bragt nu eerst de linker lepel met de ſpil, op de voorbeſchreevene wijze tusſchen het hoofd en de ſcheede, en handelde verder als in de voorige waarneemingen, en verloste de vrouw, binnen een kwartier uurs, van een kloeken en gezonden jongen. Het hoofd lag in eene regte lijn tusſchen de lepels, en hadt geen het minſte letſel door de tang bekomen. De vrouw deed veertien dagen na de verloſsing haar kerk gang. Het kind heeft maar omtrent twee maanden geleefd.

AAN-

AANMERKING.

Men zal mij mogelijk befchuldigen, dat ik al te voorbaarig, de verlosfing met de tang heb ondernoomen; om dat de vrouw nog veel kragten had, zouden de weeën, welke nu wel flap en traag waren, wederom hebben kunnen aanwakkeren, en het hoofd hebben doen geboren werden. Dit zou gedeeltelijk hebben kunnen waar zijn: dan het was niet vermoedelijk, dat het hoofd in deeze ligging door de vlaagen alleen zoude kunnen gebooren worden; en met de hand kon ik de ligging niet verhelpen, omdat het hoofd te fterk tegen het zitbeen gedrongen lag; en mogelijk het kind niet lang in leeven zou gebleeven zijn; en ik vermeen, het de pligt te zijn, zoo veel voor het kind, als voor de moeder te zorgen: dus zou ik mij door uitftellen, aan pligtverzuim hebben fchuldig gemaakt. Te meer, om dat men zonder eenig nadeel, aan moeder of kind toe te brengen, de verlosfing met de tang fpoedig kan voleinden.

Bij deeze drie waarneemingen, zou ik nog een groot getal kunnen voegen, om te bewijzen, dat men fpoedig, veilig, beide voor moeder en kind, op eene eenvoudige, en min pijnelijke manier, foortgelijke ligging van het hoofd, met de tang kan verlosfen. Eenige voornaame Vroedkundige fchrijvers doen als ik, en vatten het hoofd met de tang, zoo als

het voorkomt; wederom andere ſchrijvers, niet minder geleerd, geeven bijzondere handgreepen op, voor de minſte afwijking van eene regte ligging; zij wijzen zoo veele ſoorten van liggingen aan, dat zij den leerling meer verwarren, dan onderwijzen. Behalven dat eenige deezer handgreepen, ten uiterſte moeijelijk, en veeltijds onmoogelijk zijn, zijn ze meest al zeer ſmertelijk voor de vrouw, en veroorzaaken, dikmaals, zwaare kneuzingen, en verſcheuringen, gevolgd van gevaarlijke ontſteekingen, verzweering, het vuur, en niet zelden den dood.

Hier bij koomen de gevaarlijke draaijen, welke men met deeze handgreepen aan het hoofd moet doen, waar door men het kind den hals kan omdraaijen, en het leeven beneemen.

Alle deeze onderſcheïdene handgreepen, worden op poppen, (*phantomen*), heel wel uitgevoerd; zij vermeenigvuldigen de kunstgreepen, 't is waar, dan het onderſcheid in het uitvoeren, op een pop, of mensch, is zoo groot, als een mensch boven deeze ſtomme en gevoelooze werktuigen te ſchatten is: verplukt, of verſcheurt men deeze dingen men kan het zelve met weinige moeite, en kosten, wederom herſtellen.

LX. WAARNEEMING,

Wegens eene zwaare verlosſing, waar in het hoofd gedeeltelijk met de baarmoeder bedekt, in de ſcheede opgehouden werd.

Den 28 Februarij 1769 werd ik gehaald twee uuren van hier, bij eene vrouw welke in arbeid was, en door de Vroedvrouw niet kon verlost worden. Het was een korte, dikke, vette vrouw, omtrent zes en dertig jaaren oud, van haar eerſte kind zwanger: zij hadt meer dan driemaal vier en twintig uuren in arbeid geweest; het water was omtrent voor tweemaal vier en twintig uuren afgeloopen; zij hadt veele zwaare pijnelijke vlaagen doorgeſtaan; doch zedert twaalf uuren waren dezelven bijna geheel opgehouden; de vrouw was zeer afgemat, en moedeloos. Ik bevond, dat het hoofd omtrent twee derde, in het bekken gezakt was, de mond der baarmoeder ruim ter grootte van een drie gulden ontſlooten; de randen waren gezwollen, en tegen het hoofd geſpannen; waar op ik een ſtijf gezwel voelde, het welk buiten den mond der baarmoeder uitpuilde, waardoor ik belet werd, de regte ligging van het hoofd te kunnen onderſcheiden. Dit alles overweegende, bevond ik mij verleegen, en onberaaden, waar toe te beſluiten: dan eèn Doctor en Chirurgijn, welken gewoonlijk het huis bedienden, waren middelerwijl in de ka-

mer gekomen, het welk mij zeer aangenaam was. Deeze Heeren vraagden mij, wat ik van de zaak oordeelde: ik deed hun een volleedig verflag, van het geene ik bevonden had, en zij waren het met mij eens, dat men zonder gevaar van moeder en kind te verliezen, de verlosfing niet langer mogt uitftellen; en verzochten, indien het mij doenlijk voorkwam, de verlosfing zonder vertoeven te onderneemen. Ik gaf hun verder te kennen, dat mijn voorneemen was een fmalle tang in te brengen, en hier mede langzaam, het hoofd lager te brengen, en den mond der baarmoeder te verwijden, tot dat ik de tang van *Levret* veilig zou kunnen inbrengen, en de verlosfing volenden. De vrouw op het kort bed gelegd hebbende, en de helpers wel geplaatst zijnde, bragt ik beide de lepels in de baarmoeder, op de zelfde, manier, als ik hier voor befchreeven heb.

Vervolgens begon ik zagtjes, en met tusfchenpoofen, alwrikkende fchuins nederwaards te trekken, om het hoofd allenskens laager in het bekken te brengen. De natuur door de prikkeling der tang als opgewekt, fcheen door zwakke persfingen mij te hulp te komen; op deeze wijze voortgaande, zakte het hoofd langzaam in het bekken, en de mond der baarmoeder werd meer en meer geopend. Na ruim een half uur op gemelde manier bezig geweest te zijn, was het hoofd tot beneden in het bekken gezakt, en de mond der baar-

moe-

moeder genoeg geopend, om de tang van *Levret* te kunnen inbrengen. Ik had ondertusschen de ligging van het hoofd onderzocht, en bevonden, dat het een goede ligging hadt. Ik nam vervolgens de klijne tang weg, en bragt die van *Levret* in de plaats, waar mede ik de vrouw van een gezond kloek meisje verloste. Het kind had door geene van de tangen eenig letfel ontvangen; de nageboorte volgde op de gewoonelijke wijze; en de vrouw is nog fpoedig en volmaakt herfteld.

AANMERKING.

Alle fchrijvers beweeren, dat men geen werktuigen mag gebruiken, of in de baarmoeder brengen, voor dat derzelver mond geheel verdweenen, of ten minften zeer ruim geopend is. Doch had ik mij in dit geval naar deezen regel gedraagen, dan zou waarfcheinelijk de moeder, met haar kind in den buik, geftorven zijn. Was ik van den aanvang bij de verlosfing geweest, dan had ik onder de weeën, den mond der baarmoeder trachten te verwijden: maar nu was de tijd verlopen, de vrouw was afgemat en magteloos; en hoe verdrietig en moeielijk het in foortgelijke gevallen is, den mond der baarmoeder met de vingers te verwijden, is aan ieder geoefend Vroedkundigen over bekend. Daarenboven, is het veel pijnelijker voor de vrouw dan de manier, welke ik befchreeven heb; want men

kan

kan zich niet verbeelden, hoe min pijnelijk mijne manier is, ten zij dat men 'er de proef van genoomen heeft; men heeft de vrouw naauwlijks hooren kermen, getuigen zijn de twee gemelde Heeren. Ik heb deeze manier menigmaal, en met een gewenscht gevolg gebruikt, en bestendig gemaklijk, veilig en minst pijnelijk bevonden.

Deeze kleine tang is omtrent veertien duimen lang, de lepels zijn glad staal, onbekleed op het breedste omtrent vijf kwart duims, de zamenvoeging als de tang van *Smellie*, de handvatzels van hout met leer overtrokken.

LXI. WAARNEEMING,

Wegens eene verlossing, waar in het hoofd met de fontanel, voorkwam; het aangezigt na vooren gekeerd.

Den 18 December 1787 zondag 's morgens, werd ik met veel spoed gehaald, drie uuren van hier, bij eene vrouw, welke van haar eerste kind zwanger zijnde, zedert woensdag in arbeid geweest was; de vrouw lag op een kort bed, was omtrent zes en twintig jaaren oud, van een middelmaatige gestalte: zij was zeer afgemat, haar pols zwak en koortsig. De Vroedvrouw verhaalde mij, dat het kind wel zat, en met het hoofd voorkwam, dat zij zedert woensdag bij de vrouw geweest was,

was, dat geduurende dien tijd, de vrouw veele zwaare vlaagen doorgeſtaan had; het water was meer als vier en twintig uuren gebrooken, en afgeloopen geweest, de weeën hadden tot in den voorigen avond aangehouden, doch zedert waren zij allengskens verminderd, en nu eenige uuren geheel opgehouden. Zij had alles aangewend, wat in haar vermogen was, om de vrouw te verlosſen: maar bevindende, dat de arbeid geheel was opgehouden, hadt zij de vrienden aangeraaden om mij te zenden. Ik vond 'er ook een Chirurgijn van de plaats, welke mij verhaalde, dat hij voor twee dagen geroepen was, dat hij de vrouw zeer verhit met een harde en koortſige pols bevonden had, waarom hij haar een ader geöpend had, en drie verzagtende kliſteren gezet; dan dat hij door 't een en ander, geen verandering heeft kunnen beſpeuren: ook dat de vrouw geduurende dien tijd weinig of niets geſlaapen hadt. Na dit verhaal betaste ik den buik, en voelde, dat de waterblaas zeer uitgezet was; ik vraagde, hoe lang het geleeden was, dat de vrouw haar water gemaakt hadt? Na eene korte bedenking, en eenigen woordenſtrijd tusſchen de vrouwen, werd mij geantwoord, dat het zeker meer dan vier en twintig uuren geleeden was. Waar op ik door mijn gelaat, den Chirurgijn mijn ongenoegen te kennen gaf, en vraagde, of hij eenen *Catheter* bij zig had, dat hij dan de vrouw het water zou aftappen,

het

het welk hij oogenbliklijk verrichte, en eene ongeloovelijke hoeveelheid water aftapte, tot merkelijke verligting voor de vrouw. Vervolgens onderzocht ik het geval; ik bevond de uitwendige teeldeelen tamelijk verwijd; de bilnaad merkelijk uitgezet; het hoofd beneden in het bekken; de groote *fontanel* even beneden de ſchaambeenderen; het voorhoofd onder dezelfde beenderen ſterk beklemd; zoo dat de rand van het voorhoofdsbeen, over het regter opperhoofdsbeen gedrukt was; ik voelde een buil op de bilnaad; voor het overige lag het hoofd eenigzins in de linkerzijde van het bekken. Dit alles wel onderzocht hebbende, bragt ik de tang van *Levret* op de voorgemelde manier in de baarmoeder; de zelve welgeſlooten, en met een band verzekerd hebbende, trok ik voor eerst al wrikkende naa de eene en andere zijde in eene regte lijn naa mij toe, tot dat het hoofd voor de geboorte genaderd was; vervolgens trok ik opwaards even of het hoofd eene goede ligging had; het hoofd gebooren zijnde, volgde het lichaam ſpoedig.

Het was een grof meisje, gaf nog eenige tekens van leeven, doch ſtorf omtrent een kwartier uurs na de geboorte.

De nageboorte volgde kort na het kind; de moeder is weder ſpoedig herſteld.

AANMERKING.

Het is eene ſtrafbaare onkunde, der meeste Vroedvrouwen, dat zij de ligging van het hoofd niet weeten te onderſcheiden. Alle hoofdgeboorten zijn bij haar even goed, om dat het haar aan de vereischte bekwaamheid mangelt. Niettegenſtaande, dat de hevigſte vlaagen het hoofd niets doen naderen, blijven zij daar in berusten, en vleijen de vrouw en naastbeſtaande met eene voorſpoedige, en gelukkige verlosſing, tot zoo lang, dat de vrouw ten eenemaal afgemat is, en het kind veeltijds den geest gegeven heeft, komt het aangezigt voor; dan weeten zij zelden wat zij betasten.

Dit boven verhaalde heb ik meenigmaal ondervonden.

Wisten de Vroedvrouwen de ligging van het hoofd behoorlijk te onderſcheiden; dan zouden zij door de ondervinding leeren, dat het hoofd in deeze ligging bezwaarlijk door de kragt der natuur alleen, gebooren wordt, ten zij in een ruim bekken naar evenredigheid van het hoofd; vervolgens zouden zij tijdig om onderſtand verzoeken, waar door veele vrouwen, en voor al kinderen het leeven zou gered worden, het welk men uit deeze waarneeming afleiden.

Niet te min zijn 'er gevallen van deezen aart, waar in men om het kind de redden,

de

de verlosſing niet vroegtijdig kan onderneemen, zonder moeder en kind in gevaar te brengen; het welk ik door de volgende waarneeming zal trachten te bewijzen. Veele Vroedkundigen zullen mij mogelijk berispen, dat ik het hoofd met de tang opwaards geleide, in plaats van nederwaards, tot dat de kin, van onder de ſchaambeenderen gebragt was, gelijk bij de meeste nieuwe Schrijvers geleerd wordt; doch hier over zal ik mij in de aanmerking op de volgende waarneeming verklaaren.

LXII. WAARNEEMING,

Aangaande eene verlosſing, waar in het hoofd met de fontanel voorkwam, het aangezigt naar de ſchaambeenderen gekeerd.

Den 20 December 1785 's namiddags werd ik gehaald, drie uuren van hier, bij eene vrouw, welke van haar eerſte kind in arbeid was. Het was eene welgemaakte vrouw, twee en twintig jaaren oud; zij hadt reeds eenige dagen pijnen gevoeld, welken haar met tusſchen poofen aanvielen, en ſomtijds vrij hevig waren, en haar drie nachten ſlaapeloos hadden gehouden; de Vroedvrouw, welke den dag te vooren was heen gegaan, om dat de verlosſing geen voortgang ſcheen te hebben, trad onder dit verhaal in de kamer; welke, na het bovenſtaande verhaal herhaald

haald en mij verder berigtte, dat de Doctor van de nabij liggende ſtad, de vrouw, een ader had laaten openen, eenige verzagtende kliſteren had doen zetten, en een gemengeld drankje had voorgeſchreven, om alle uuren een lepen vol van te gebruiken; doch dat het een en ander weinig verligting had bijgebragt. Zij hadt, zeide ze, de vrouw eenige reizen onderſlagen, dacht dat het hoofd voorkwam: maar het zat nog hoog in het bekken; de mond der baarmoeder was omtrent ter grootte van een drie gulden ontſlooten; de vrouw zat op haar knieën op het bed; zij ſcheen zeer onrustig, haar pols was koortſig, voor het overige was zij nog tamelijk kloek; zij kreeg van tijd tot tijd eene wee, waar onder eenige al vrij ſterk waren: onder eene der weeën onderſloeg ik de vrouw, en bevond, dat de uitwendige teeldeelen maar weinig, en de mond der baarmoeder omtrent ter grootte van een drie gulde onſloten was; de randen waren dik en ſtijf, het hoofd was omtrent voor een derde deel in het bekken gedaald; ik kon duidelijk het hairagtige van het hoofd onderſcheiden; zoo dat de vlieſen alreede verſcheurd waren; doch ik kon voor als nog de regte ligging van het hoofd niet bekennen. Na dat ik alles met bedaardheid overwogen had, voorſpelde ik eene verdrietige en zwaare verloſſing, en dat het nog geen tijd was, om de verloſſing met een goed gevolg te kunnen

onderneemen; waarom ik affcheid nam, onder belofte, van fpoedig te zullen weder komen.

Des anderen daags 's morgens omtrent half zeven, werd ik wederom gehaald; bij mijne aankomst werd verhaald, dat de vrouw, geduurende den gantfchen nacht, veele zwaare pijnen geleeden hadt, en in het geheel niet geflaapen, waar door zeer afgemat was geworden; waarom zij het niet langer durvende afwagten, om mij hadden gezonden; de Vroedvrouw voegde 'er bij, dat het hoofd wel iets laager gezakt, en de mond der baarmoeder wat meer geöpend was; doch dat de weeën zoo weinig op het kind werkten, dat zij geene de minfte hoope had van de vrouw te zullen verlosfen, en oordeelde, dat ik de verlosfing met de inftrumenten zou moeten doen. Ik bevond, bij het onderflaan, zo als de Vroedvrouw mij verhaald had. Ik voelde dat de groote fontanel voorkwam, het aangezicht na de fchaambeenderen gekeerd, de randen van den mond der baarmoeder waren veel zagter, en dunner dan den voorigen dag, de uitwendige teeldeelen waren weignig ontflooten; de vrouw kreeg met weinige tusfchenpoozen nog eenige zwakke weeën, waarom ik befloot, nog eenige uuren aftewagten, om te zien of ik van de natuur nog iets zou kunnen verhoopen; aangezien de vrouw den gantfchen nacht weinig voedzel gebruikt had, liet ik haar iets ter ver-

kwikking aanbieden, om, was het mogelijk, de kragten en arbeid op te wekken; dan na omtrent vier uuren vrugteloos gewagt, en bevonden te hebben, dat de vrouw meer en meer werd afgemagt en geheel moedeloos was, voorzag ik duidelijk, dat 'er van de natuur niets meer te verhoopen was; waarom ik besloot zonder langer uitstel, de verlossing te onderneemen.

Ik liet de vrouw op een kort bed leggen, en behoorlijk ondersteunen; aangezien de uitwendige teeldeelen, noch de mond der baarmoeder niet genoegzaam verwijd waren, om de tang van *Levret* in te kunnen brengen, gebruikte ik de kleine tang; zie de zestigste Waarneeming nevens de Aanmerking. Zo dra de tang was in gebragt, en met een band verzekerd, begon ik zeer zagt en langzaam te trekken; dan door deeze terging der deelen, werd de natuur als opgewekt, en de vrouw kreeg een zwaare vlaag; dit bevindende, besloot ik met lange tusschenpoozen te werken; na dat ik op deeze wijze een geruimen tijd was bezig geweest, was het hoofd laag in het bekken gezakt, de mond der baarmoeder wijd geöpend, en de teeldeelen gaven ook meer ruimte, waarom ik besloot de tang van *Levret* te gebruiken, om de verlossing te voleinden. Toen dezelve was ingebragt, begon ik wederom op de bovengemelde manier te werken; allengskens naderde het hoofd aan de geboorte, de aars

en bilnaad werden ongemeen uitgezet, welke laatfte het hoofd als eene muts bedekte, waarom ik het hoofd, heel opwaards geleidde, om voor te komen, dat de bilnaad tot in den aars verfcheurde; want het was, of ik het hoofd uit een zak moest haalen. Eindelijk werd het hoofd gebooren; zonder de minfte fcheuring te veroorzaaken. Ik meende fpoedig het ligchaam te haalen, om dat de vrouw veel bloed verloor; maar ik vond veel wederftand, waar van de oorzaak onderzoekende, voelde ik, dat het kind om den hals geftrengeld was; zoo dra dit verholpen was, viel het ligchaam mij van zelfs toe, en ik voelde dat het kind nog een flag van de navelftreng om het lijf had. Het was een jongetje van eene middelmaatige grootte; het fcheen niet zeer lang dood geweest te zijn.

De nageboorte volgde kort na het kind, de vrouw is vrij fpoedig herfteld.

AANMERKING.

Ik heb omtrent anderhalf uur met de verlosfing bezig geweest, offchoon dezelve zwaar en moeielijk geweest was, heeft de vrouw toch veel minder geleeden, als men zich kan verbeelden; men heeft ze naauwlijks hooren kermen; zij heeft mij verklaard, dat zij niet gevoeld heeft, dat ik een werktuig gebruik heb, voor dat ik de tang van *Levret* in bragt.

Na-

Nademaal het zelden gebeurt, en het mij in geene der voor verhaalde gevallen is voorgekomen, dat 'er nog weeën tegenwoordig waren, als ik tot het gebruik der tang ben overgegaan, is oorzaak, dat ik nog niet heb doen opmerken, dat, men dezelven moet in acht neemen, om geduurende, de weeën, met de tang te werken, en in den tijd der tusſchenpoozen rusten; op deeze wijze, zal men de verlosſing meer bevorderen, en voor de vrouw min ſmertelijk maaken; daarom heb ik in dit geval, de natuur als willende nabootſen, met lange tusſchenpoozen gewerkt, en met veel minder kragt getrokken, dan men anders gehouden is te gebruiken.

Veele Schrijvers leeren, dat men in ſoortgelijke hoofdgeboorten, het kind moet keeren voor dat het hoofd in het bekken gezakt is, welke leerwijze ik geenzins afkeure, ik heb dezelve dikwijls nagevolgd, en met het beste gevolg uitgevoerd, wanneer de deelen ter verlosſing behoorlijk waren voorbereid, het welk hier in geene deelen het geval was; behalven, dat het hoofd, reeds voor een gedeelte in het bekken gedaald was, was de mond der baarmoeder hard en ſtijf, dus was het niet mogelijk, dit deel zonder geweld te kunnen verwijden; ook kon ik des tijd, de waare ligging van het hoofd niet onderſcheiden, alhoewel ik reeds vermoedde, dat het hoofd eene kwaade ligging

 hadt.

hadt. Den volgenden dag, wanneer ik van de ligging van het hoofd verzekerd werd, was het geen tijd meer om de keering te onderneemen, om dat het hoofd te laag in het bekken gezakt was. Door dit aangehaalde, wil ik alleenlijk betoogen, dat het niet altijd in de magt van den Vroedmeester is, om in dergelijke gevallen, het kind door de keering te redden; alhoewel het bekken ruim en wel gevormd is; ten ware, dat men onmenſchelijk genoeg wilde weezen, om de moeder het ſlagtoffer te doen worden van haare vrugt, en dan zou het nog zeldzaam gelukken, dat het kind niet mede omkwam.

Dat ik in deeze, als in de voorige Waarneeming, het hoofd opwaards beſtierd heb, was, zoo als ik in de Waarneeming reeds heb aangeſtipt, om de verſcheuring van de bilnaad te vermijden: maar wat meer is, de natuur zelve was mijne geleidſter; onder iedere wéé, voelde ik zeer onderſcheidenlijk, dat het hoofd eene draaijing opwaards nam, mijne hand wierd door de tang als gedwongen, eene opwaards gaande beweeging te maaken. Ieder Vroedkundigen, die ondervinding heeft, laat ik, in deezen, mijne behandeling overweegen, en beöordeelen.

Al verder, wanneer men, in overweeging wil neemen, dat de grootſte meeting van het hoofd tusſchen de ſchaambeenderen en 't ſtaartbeen geleegen was, en hoe verre ik het voorhoofd buiten de ſchaamlippen zou hebben

ben moeten brengen, voor dat de kin, van onder de ſchaambeenderen geſchooven was; dan twijffel ik geenszins, of ieder des kundig, zal met mij inſtemmen, dat het de eenige weg is, om eene verſchrikkelijke verſcheuring te vermijden.

Ik kan in waarheid betuigen, dat ik mij beſtendig aan deeze handelwijze gehouden, en nimmer reden gevonden heb, om 'er van af te wijken, of eenige andere te verkiezen.

De bijkomende bloedſtorting is veroorzaakt, door het afſcheiden van een gedeelte der nageboorte, dewelke vermoedelijk, om dat het kind zoo zeer geſtrengeld was, is afgeſcheurd geworden; en het welk, waarſchijnelijk, niet weinig tot de moeielijke verloſſing toegebragt, en mogelijk den dood van het kind veroorzaakt, heeft.

LXIII. WAARNEEMING,

Aangaande eene verloſſing, waarin het hoofd met de fontanel voorkwam, het aangezigt naar de ſchaambeenderen gekeerd was, en de vrouw een naauw bekken hadt.

Den 10 Julij 1786. werd ik gehaald, een half uur van hier, bij eene vrouw, welke in arbeid was. Daar komende, verhaalde zij mij, dat zij meer dan vier uuren pijnen in de lenden en buik gevoeld had, welke met tus-

ſchenpoozen weder kwamen, en nu vrij hevig begonnen te worden. Ik bevond, dat de mond der baarmoeder grooter dan een drie gulden geöpend was; de waters begonnen zich te vormen, dan ik kon nog geen deel van het kind bereiken. Middelerwijl bleef de arbeid tamelijk aanhouden, zonder dat ik merkelijke vordering kon beſpeuren; na eenige uuren bij de vrouw geweest te zijn, kon ik voelen, dat het hoofd voorkwam; aangezien het traag voortging, en ik elders hoog noodig was, nam ik affcheid, onder belofte van binnen twee uuren te zullen weder komen. Ik kon des te geruster heen gaan, om dat ik genoegzaam verzekerd was, dat de verlosſing mij niet zoude verrasſen. Zie hier over de Aanmerking. Bij mijne te rug komst, hadt de vrouw hevige vlaagen, en waren bijna aanhoudende, de waters vervulden de geheele ſcheede, onder iedere wee naderden de vliesſen, tot dat ze zich als eene groote blaas, buiten de ſchaamlippen vertoonden; dusdaanig bleeven zij meer dan een uur geſpannen ſtaan, niettegenſtaande de hevige vlaagen; onder eene van deeze ſcheurden de vliesſen, met een harden ſlag, waarmede eene groote hoeveelheid water afliep; doch het hoofd bleef tusſchen den ingang van het bekken ſtaan; ik ontdekte, dat de fontanel voorkwam, en het aangezigt na vooren gekeerd was, de weeën bleven nog eenige uuren ſterk aanhouden, waarom ik verwagtte, dat het hoofd

hoofd nog door den ingang van het bekken zou gedrongen worden; maar ik werd in mijne verwagting te leur gesteld. De arbeid begon te verminderen, de vrouw werd afgemat, en geheel moedeloos, zij verzocht kermende, ik zou haar toch als voorheen met de instrumenten verlossen. Ik voorzag waarlijk ook geene andere uitkomst; ik ging 'er toe over, en verloste de vrouw binnen een half uur, van eene kloeke en gezonde dogter, zonder dat moeder, of kind eenige de minste belediging door de tang ontvangen hadt.

De nageboorte volgde kort na het kind.

Moeder en kind zijn beide voorspoedig gebleven.

AANMERKING.

Men zal waarschijnelijk mijne behandeling, in deezen gehouden, veroordeelen, aangezien alle Schrijvers, de keering, in dergelijke gevallen, aanraaden; te meer om dat de mond der baarmoeder nevens de scheede ruim geöpend, en zagt waren, en dus de keering spoedig en veilig had kunnen geschieden. Ik beken, oppervlakkig beschouwd, dat deeze redenen billijk en onwederlegbaar zijn, ik zou ook zonder uitstel, de keering hebben ondernoomen, dan ik had mijne bijzondere reden: ik wist vooraf, dat de vrouw een naauw bekken hadt; dit was de vierdemaal dat ik haar in de verlossing heb bijgestaan: de twee

eerste reizen heb ik haar ook met de tang moeten verlossen, niettegenstaande dat het hoofd in beide gevallen eene goede ligging hadt; de derde reis was het kind met een arm gebooren; ik had ongemeen veel moeite om het hoofd door den naauwen ingang van het bekken te krijgen, en nog niet, voor dat het kind reeds den geest gegeeven had. Dit geval was mij nog te versch in 't geheugen, om mij andermaal, aan het gevaar bloot te geeven, van het kind te verliezen, daar in tegendeel, drie kinderen met de tang verlost, nog bij leeven zijn.

LXIV. WAARNEEMING,

Wegens eene moeijelijke verlossing, veroorzaaakt door overgebleevene lidtekens, na eene verzweering in de scheede.

Eene vrouw, omtrent vijf en dertig jaaren oud, van haar eerste kind zwanger, twee uuren van hier woonachtig, kwam mij verzoeken om haar in de verlossing bij te staan. Zij was zeer bevreesd voor eene zwaare verlossing, om dat zij eenige jaaren te vooren, eene groote verzweering in de scheede gehad hadt. Ik ondervraagde haar naa het een en ander, en verzocht haar goeden moed te houden.

Den 19 Augustus 1784, 's avond werd ik gehaald, zij klaagde, dat zij den gantschen dag pijnen in de lenden en buik gevoeld hadt, welke zedert eenige uuren, sterk waren toegenoo-

noomen: middelerwijl kreeg zij eene wee, welke van weinig aanbelang was, niettemin zeide ik, om haar te troosten, dat het begin goed was. Bij het onderslaan bevond ik, dat het hoofd bijna in het bekken gezakt was; de mond der baarmoeder, omtrent ter grootte van een schelling geöpend; ik onderzocht de scheede, en voelde veele harde en hooge uitpuilende lidtekens, de welke ik met warmen olije besmeerde, het welk ik van tijd tot tijd herhaalde, om de deelen tot uitrekking voor te bereiden. De nacht verliep, zonder merkelijke verandering; zij hadt weinig geslaapen, om dat de pijnen haar dikwijls deeden ontwaaken; tegens den middag scheen het ernst te zullen worden, de weeën werden sterker, en meer uitdrijvende, de mond der baarmoeder begon meer te ontsluiten, en de vliesen werden slap gespannen, door de weeën: ondertusschen trachte ik, de uitwendige teeldeelen, met de vingers te verwijden, om de geheele hand te kunnen inbrengen, om geduurende de vlaagen, met den rug der hand, de deelen te drukken, en de uitrekking te bevorderen; en dan liet ik wederom de vrouw haare weeën alleen bewerken. In deezer voegen verliep de geheele dag, en een groot gedeelte van den voornacht; tegens middernacht begonnen de weeën nog sterker te worden, en hadden maar kleine tusschenpoozen, waar door de mond der baarmoeder

ruim

ruim geöpend werd, en de vliefen maakten eene groote gefpannen blaas; maar het hoofd bleef altijd op dezelfde plaats. Ik ontdekte, dat een groot en hard lidteken, het welk dwars door de fcheede liep, het hoofd belette voort te fchuiven; ik trachtte het lidteken neder te drukken, om aan het hoofd ruimten te bezorgen, om 'er te kunnen overfchuiven; want ik merkte dit aan, als de eenige hinderpaal, waar door de verlosfing vertraagd werd, omdat ik het hoofd met de vingers kon beweegen. Ik bleef in deezer voege bezig, tot laat in den morgen ftond, zonder iets te hebben gewonnen. Nademaal de vliefen geduurig ftrak gefpannen bleeven, kreeg ik vermoeden, of de hardigheid der vliefen, mede iets ter vertraaging mogt toe brengen, waarom ik befloot dezelve te breeken; dan ik werd weldra overtuigd, dat ik hier mede niets gewonnen had. Ik bleef dan alleen werkzaam om de harde lidtekens zagt en rekbaar te maaken, in vertrouwen dat ik eindelijk deeze zwaarigheid zou te boven komen; te meer, om dat ik verzekerd was, dat het hoofd eene goede ligging hadt; dan na dat ik tot laat in den namiddag, alle moeite vrugteloos had aangewend, zag ik dat de arbeid allengskens verminderde, de vrouw werd verdrietig, moedeloos, en zeer afgemat, zoo dat ik genoodzaakt werd, wilde ik moeder en kind aan geen oogfchijnelijk gevaar overlaaten, tot kragtdaadiger middel mijne

toe-

toevlugt te neemen, naamelijk tot de tang; waarmede ik de vrouw binnen weinig tijds van een gezond meisje verloste, zonder dat moeder of kind eenigen hinder door de tang bekomen hadden. Zij zijn beide welvaarende gebleeven.

AANMERKING.

Men vindt eenige Schrijvers, en wel onder die geene, welken, met regt den eersten rang verdienen, die meenen opgemerkt te hebben, dat de hardigheid der vliesen, somwijlen, de verlossing eenige uuren kan tegenhouden, en het verscheuren der vliesen, in dergelijke gevallen aanraaden; en zij tragten hun gevoelen, door het aanhaalen van voorbeelden te staaven, alhoewel, zij zorgvuldig aanbeveelen, om alle omzigtigheid te gebruiken, en het nimmer te voorbaarig te onderneemen: zonder nogthans een eenig vast teken op te geeven, wanneer zulks veilig, en zonder nadeelig te zijn, mag geschieden.

Doch wanneer ik mij op de ondervinding mag vertrouwen, moeten deeze gevallen zeer zeldzaam zijn, zoo ze immermeer voorkomen. Ik kan met waarheid verklaaren, dat ik geduurende eene tweeendertig jaarige ondervinding, nimmer heb kunnen bespeuren, dat de hardigheid der vliesen, de eigen-

genlijke oorzaak is geweest van eene lang-duurige of traage verlosſing; niet te min, ben ik overtuigd, dat andere Vroedkundige gevallen hebben ondervonden, welke mij nooit zijn voorgekomen. Dan het is ook niet onmoogelijk, dat de ſchrijvers in hunne meening bedroogen zijn geworden, en de ſchaduw voor het ligchaam genoomen hebben; want het gebeurd wel eens, in eenen traagen arbeid, vooral als 'er veele waters om het kind zijn, dat, na het breeken der vlieſen, en het geheel of ten deele ſchielijk afloopen der waters, de natuur door deeze ontlasting eenigzins verligt, als het ware opgewekt, en nieuwe kragten bekomt, alle haare vermogens inſpant, en door zwaare kort op elkander volgende vlaagen, de verlosſing binnen weinig tijds ten einde brengt. In dergelijk geval, zou men, mijns bedunkens, ten onrecht, de oorzaak der vertraaging, aan de hardigheid der vlieſen toeſchrijven. Vervolgens, wilde men op deezen losſen grond, de vlieſen breeken, om hier door de verlosſing te bevorderen; zal men zich veelal bedrogen vinden, en ſomtijds van eene goede en gemaklijke geboorte, eene zwaare en moeilijke verlosſing maaken; waar aan de meeste Vroedvrouwen, zich niet zelden ſchuldig maaken.

Men moet diensvolgens, de oorzaak van eene traage verlosſing, elders zoeken. In de voorige waarneeming, zie pag. 216. waar

in

in de vliesen meer dan een uur buiten de schaamlippen gespannen bleeven staan; en men heeft, in het vervolg van de zelfde Waarneeming gezien, dat niet de hardigheid der vliesen; maar het naauwe bekken, oorzaak was van de moeielijke verlossing: in deeze Waarneeming, heb ik de vliesen gebrooken, niet om dat ik meende, dat de hardigheid der vliesen de verlossing vertraagde, dewijl mij de oorzaak van den aanvang bekend was; maar om dat ik alles wilde beproeven, wat de kunst aan de hand geeft. Dan niemand, moet uit het aangehaalde besluiten, dat ik in alle gevallen het verbreeken der vliesen afkeure, geenzins in gevallen, waar bij bloedstortingen voorafgaan, of vergezeld zijn, heb ik de vliesen met een gewenscht gevolg verbrooken; waar van nader op zijn plaats. Bij zwakke en tedere vrouwen, welke reeds veele kinderen gebaard hebben, of welke den buik ongemeen dik hebben, bij deeze verbreek ik de vliesen, tegen het einde der verlossing, om aan de baarmoeder tijd te geeven, van zich te kunne saamentrekken, op dat het geheele steunpunt niet in eens worde weggenoomen; gelijk het gebeurd, wanneer water en kind gelijk word uitgedreeven, waar door de baarmoeder in een staat van werkeloosheid, of verlamming, kan blijven; waar van men eene gevaarlijke bloedvloeijng, en somtijds den dood, te vreezen heeft.

Als

Als de waters zich groot voor het kinds hoofd vormen, fcheuren de vliefen gemeenlijk aan den onderften rand van den mond der baarmoeder, waar door het hoofd met de vliefen bedekt gebooren wordt; het welk de Vrouwtjes noemen, met den helm gebooren zijn, waar van zij wonderen verhaalen; doch ik zorg, dezelve bedektelijk wegteneemen, om geen nieuw voedzel, aan het bijgeloof te geeven.

Niemand zal tegenfpreeken, dat de harde lidtekens, de eenige oorzaak van de zwaare verlosfing geweest zijn; alhoewel, ik alles heb aangewend, om dezelve week en rekbaar te maken; ik heb toch moeten ondervinden, dat mijn arbeid vrugteloos geweest is.

LXV. WAARNEEMING,

Aangaande eene zwaare verlosfing, veroorzaakt door de onrekbaarheid der zagte deelen.

Den 30 April 1784 'smorgens omtrent vier uuren, werd ik gehaald, twee uuren van hier, bij eene vrouw, welke omtrent vier en dertig jaaren oud zijnde, van haar eerfte kind zwanger was; zij hadt den avond te vooren, over pijn in den buik en de lenden geklaagd; omtrent een uur na middernacht, was haar onder eene pijn veel water afgeloopen, het welk haar ongerust maakte, en om mij hadt doen zenden. Ik zag dat zij van

van tijd tot tijd eenige pijnen kreeg, welke eenen beginnenden arbeid fcheenen aan te duiden; dan door het onderflaan kon ik nog niets onderfcheiden, het kind zat nog zeer hoog, en de mond der baarmoeder was weinig ontflooten; ik voorzag reeds, dat de verlosfing zwaar en moeielijk zou weezen. De vrouw bleef den gantfchen dag pijnelijk, tegens den avond begonnen de pijnen zwaarder te worden, en hadden korter tusfchenpoozen; in dier voegen verliep de geheele nacht, zonder merkelijke verandering, alleenlijk was het kind iets laager in het bekken gezakt; deezen traagen voortgang ziende, nam ik affcheid. Den volgenden dag 's morgens vroeg, werd ik wederom gehaald; de weeën waren pijnelijker en meer aanhoude, doch hadden lange tusfchenpoozen, en ik vond weinige vordering. Ik bleef eenige uuren bij de vrouw; maar alles bleef omtrent het zelfde; ik was elders hoog noodiger, waarom genoodzaakt was, affcheid te neemen, onder belofte van tegens den avond te zullen wederkomen, ten waare zij mij vroeger noodig hadden.

Wedergekomen zijnde, bevond ik, dat de weeën zwaarer waren, de mond der baarmoeder was ter grootte van een rijksdaalder ontflooten, het hoofd, welk ik door de ronde hardigheid kon onderfcheiden, was omtrent twee derde in het bekken gezakt. Omtrent middernacht ging ik om wat te rusten, mij-

 ne

ne kamer was regt boven het vertrek van de vrouw, ik hoorde haar ſomtijds bitter kermen. Omtrent vijf uuren, kwam ik wederom bij de vrouw; zij had niets geſlapen, al hoewel zij 'er zeer toe geneegen was, het hoofd was laag in het bekken gezakt, de mond der baarmoeder meer ontſlooten, doch de randen bleeven nog dik, en ſtijf; omtrent negen uuren voormiddag, was de mond der baarmoeder ter grootte van een palm van een hand ontſlooten, het hoofd kwam met de kruin voor. Ik trachtte de uitwendige teeldeelen, nevens de ſcheede, met de vingers te verwijden, om dat ik vermoedde dat deeze deelen geen minder tegenſtand zouden doen, dan de mond der baarmoeder; omtrent den middag, was de mond der baarmoeder geheel ontſlooten, de weeën bleeven nog altijd goed te komen, tot omtrent vier uuren, namiddag, wanneer zij allengskens verminderden; omtrent elf uuren waren de weeën bijna geheel opgehouden, en het hoofd bleef onbeweeglijk zitten; middelerwijl werd de vrouw geheel afgemat, en kragteloos. Ik gaf aan de naastbeſtaanden te kennen, dat ik geene hope meer had op eene natuurlijke verloſſing, en dat ik noodzaaklijk vond, zonder uitſtel, de verloſſing met de tang te onderneemen; het welk mij toegeſtaan zijnde, ik daadelijk ondernam; dan het kostte mij nog veel arbeid en zweet, voor dat het hoofd gebooren werd, en aan de lijderes veele pij-

nen

nen en ſmerten. Wat voorzorg ik ook gebruikt heb, ik heb niet kunnen beletten, dat de bilnaad een weinig werd ingeſcheurd, het welk even wel door eene enkele hegting volmaakt herſteld is.

Het was een gezond en kloek meisje, welk nog in leeven is.

De nageboorte volgde kort na het kind.

De vrouw is nog vrij ſpoedig herſteld.

AANMERKING.

Men vindt Vroedkundige Schrijvers, welken beweeren, dat de eerſte verlosſingen niet zwaarder zijn, dan de volgende; doch ik denk dat 'er weinige Vroedkundigen van ondervinding zijn, welken hier mede zullen inſtemmen. Ik voor mij, heb te dikmaals ondervonden, dat de eerſte verlosſingen doorgaans langduurig en verdrietig zijn, om er niet ten volle van overtuigd te weezen; nogthans wil ik niet ſtellen, dat alle eerſte verlosſingen langduurig zijn, geenzins: want ik heb 'er gevonden, welke al te ſchielijk waren. Ook heb ik ondervonden, dat de volgende zwaarer, en moeielijker is geweest, dan de eerſte; doch dan was de verlosſing met andere omſtandigheden vergezeld, welke hier niet gevoeglijk in aanmerking kunnen koomen. Mij dunkt, dat 'er te veele reden voor zijn, om 'er niet ten volle van overtuigd te weezen, voor al als de vrouwen reeds eenen

zekeren ouderdom bereikt hebben, bij welke de vezelen van den mond der baarmoeder, en scheede, vaster en onbuigzaamer zijn, dan in vroegere jaaren; en wel voornamenlijk komen de heilig en zitbeens banden hier in aanmerking. Ook heb ik kunnen opmerken, dat blonden veel gemaklijker verlossen, dan de zwart hairigen; als ook de vrouwen, welke maatig vet zijn, gemaklijker, dan magere en dorre vrouwen, om dat de eerstgenoemde, de vezelen buigzaamer hebben, dan de laatste; veronderfteld zijnde, dat 'er geene bijzondere omstandigheden bij zijn, welke de verlosfing zouden kunnen tegenhouden.

Ik was bekommerd, dat het kind reeds dood was, om dat de waters zoo lang waren afgeloopen, en dat ik niet dan een klein en slap gezwel op het hoofd voelde; het is zeer onaangenaam voor den Vroedmeester, een kind dood ter waereld te zien komen, zoo wel als voor die geenen, welken 'er meer belang bij hebben.

LXVI. WAARNEEMING,

Aangaande eene langduurige en zwaare verlosfing, veroorzaakt door de onrekbaarheid der zagte deelen.

Den 21 Maart 1782 werd ik verzocht, bij eene vrouw te komen, welke omtrent zes

en

en dertig jaaren oud, en van haar eerste kind zwanger was. *Zij* klaagde van pijn in den buik en de lenden; ik zag, dat het nog geen ernst zoude weezen; zij wilde opstaan, maar ik beval, dat zij te bedde zou blijven, en wat thee drinken. Den volgenden voormiddag, kwam ik haar bezoeken; zij klaagde, dat zij geduurende den nacht veel pijnen geleeden, en niet had kunnen slaapen; dat tegens den dageraad, de pijnen begonnen te bedaaren, en dat zij zich nu tamelijk wel gevoelde. In den volgenden nacht werd ik verzocht bij haar te koomen; zij klaagde van hevige pijnen in den buik en de lenden, ik kon bij het onderslaan niets dan een vleesigen bol onderscheiden; de vrouw was verhit, met een koortsige pols; ik liet haar een ader openen, en een verzagtende klisteer zetten, en beval, dat zij veel slappe thee zou drinken. Door het een- en ander middel, werden de pijnen wat bedaard. Den geheelen dag bleef de vrouw tamelijk wel; 'savonds gelastte ik nog een klisteer te zetten.

Den 24 'smorgens; de vrouw had den nacht tamelijk gerust doorgebragt, en somwijlen een half uur geslaapen: de gantsche dag ging voor bij, zonder verandering; omtrent middernacht, werd ik andermaal gehaald. Ik vond de vrouw met hevige pijnen, welke bijna aanhoudende waren; de mond der baarmoeder was omtrent ter grootte van een

 drie

drie gulde geöpend, en het hoofd was bijna geheel in het bekken gedaald. Ik liet haar wederom een klisteer zetten, en schreef een pijn-stillend middeltje voor; de pijnen bedaarden een weinig, en bleeven niet zoo aanhoudende; het overige van den nacht, en den volgende dag, ging op de zelfde wijze door; laat in den avond bevond ik den mond der baarmoeder iets meer ontslooten.

Den 26 's morgens; de nacht was rusteloos doorgebragt; de mond der baarmoeder was ruimmer ontslooten, de vliesen werden geduurende de weeën gespannen, waar door ik moed kreeg van de verlossing binnen eenige uuren te zullen zien eindigen: doch ik werd in mijne verwagting bedroogen; den geheelen dag, en den volgenden nacht, bleef het op den zelfden voet voortduuren.

Den 27 's morgens, vond ik den mond der baarmoeder, ter grootte van een palm der hand geöpend; maar derzelver wanden bleeven dik en stijf; de geheele dag verliep op deeze wijze zonder merkelijke verandering.

Kort na middernacht, zijnde den agt en twingtigsten, werd ik in haast geroepen; de vrouw had onverdraaglijke pijnen, zij kroop als een worm door het bed, de mond der baarmoeder was meer geöpend, en omsloot het hoofd als een krans; de vliesen waren kort voor mijne komst gebrooken; doch

doch daar was zeer weinig water afgeloopen.

Ik liet de vrouw op het kord bed leggen, en ik trachtte de uitwendige teeldeelen, beneevens de fcheede te verwijden, intusfchen heb ik niet verzuimd, de vrouw van tijd tot tijd eenig voedfel toe te dienen, het welk zij altijd greetig gebruikte, uitgenoomen op het laatfte, wanneer zij afkeerig was van alle voedfel, alleenlijk dronk zij veel thee.

Omtrent negen uuren 's morgens, was de mond der baarmoeder ruim geopend, en was bijna geheel verdweenen; waarom ik nog al bleef hoopen, dat de verlosfing natuurlijk zou eindigen. Omtrent den middag begonnen de weeën te verflappen, en de vrouw werd zeer moed- en kragteloos. Ik deed zoo veel ik kon om de heilig- en zitbeens banden buigzaam te maaken, dewijl ik voelde, dat deeze veel wederftand booden. doch alle mijne aangewende poogingen waren vrugteloos: ik zag geene andere uitkomst, dan de tang te gebruiken; waar toe ik, omtrent vier uuren namiddag, overging, en de vrouw van een gezonden kloeken jongen verloste.

De nageboorte volgde kort na het kind, en de vrouw is fpoedig herfteld geworden.

AANMERKING.

Onder het haalen der nageboorte onderzocht ik het bekken, en bevond, dat het zelve welgemaakt en ruim was. De verlossing werd in de eerste plaats vetraagd door de onbuigzaamheid van den mond der baarmoeder; ten tweede door de onrekbaarheid der heilig- en zitbeensbanden; ik kon onderscheidenlijk voelen, hoe zeer zij gespannen waren, en het hoofd beletteden voort te schuiven. Omtrent twee jaaren hier na, heb ik deeze vrouw in de verlossing wederom bijgestaan: dan deeze reis was de verlossing ongemeen voorspoedig; wederom een bewijs hoe veel onderscheid het geeft als deeze deelen eenmaal uitgerekt zijn geweest.

Volgens den raad van de meeste Schrijvers, had ik in dit, en het voorige geval, al vroeg, en dikwijls, den mond der baarmoeder met olie of vet moeten bestrijken en den mond met de vingers trachten te verwijden; doch wanneer men wil overweegen, hoe veele zwaare, en doordringende weeën 'er somwijlen benoodigd zijn, om dit deel te openen, vooral, als de wanden hard en stijf zijn, gelijk hier het geval was; dan zal men, meen ik, overtuigd worden, dat men door deeze handelwijze, meer nadeel dan voordeel aan de verlossing zal toebrengen; waarom ik in deeze gevallen, liefst de natuur alleen laat begaan.

Aangaande de ſcheede, en de heilig- en zitbeenbanden; deeze heb ik getracht buigzaam en rekbaar te maaken; doch hoe veel voordeel ik hier door aan de verlosſing heb toegebragt, heeft men in de Waarneemingen geleezen, en zal in de volgende Waarneemingen nog klaarder blijken. Het is hierom, dat ik met deeze handelwijze, zagt en ſpaarzaam te werk gaa.

Eenige Schrijvers beweeren, dat het ſtaartbeen, ſomwijlen oorzaak kan zijn van eene moeielijke verlosſing, en willen dat men het zelve, met den rug der hand neder- en achterwaards zal drukken; doch mijns bedunkens mag men deeze oorzaak als een hersſenſchim aanmerken; het zou kunnen weezen, als dit been door de eene of andere oorzaak uit de gewoone geleeding verplaatst was, doch het is mij nog nooit voorgekomen, waarom ik 'er geene verdere aanmerking op zal maaken.

LXVII. WAARNEEMING.

Aangaande eene verdrietige en zwaare verlosſing, veroorzaakt door de onrekbaarheid, van den mond der baarmoeder, de heilig- en zitbeensbanden, en de ſcheede.

Den 29 Maart 1772 werd ik met allen ſpoed gehaald, een uur van hier, bij eene vrouw, omtrent drie en veertig jaaren oud, van haar

eerſte kind zwanger, het was eene zeer kloeke en grove vrouw, zij geleek wel eene deezer heldinnen, welke men virago noemt. De vrouw zat in een armſtoel, de Vroedvrouw voor haar, in volle bezigheid. Mij dacht ik kon op het gelaat der vrouw zien, dat zij nog weinig arbeid hadt. Ik vraagde de Vroedvrouw, of de verloſſing zoo nabij was, nademaal ik haar zoo druk bezig vond, met in het ligchaam te vroeten? Zij antwoordde, dat het nog zoo nabij niet was; maar zij meende, het zou wel voortgang hebben; de vrouw had zedert gisteren pijnen gevoeld, welke nu eenige uuren ſterk waren toegenoomen; ondertusſchen kreeg de vrouw eene pijn, welke gantsch niet aankwam; ik zei aan de Vroedvrouw, dat ik oordeelde, dat haare gedienſtige arbeid, nog heel ontijdig was; ik onderſloeg de vrouw, en bevond, dat het kind in het bekken gezakt was, de mond der baarmoeder was zoo weinig ontſlooten, dat ik 'er naauwlijks een vinger kon inbrengen; ik gelastte, dat zij de vrouw te bedde zou helpen, en gerust laaten liggen. De vrouw hadt een harde en volle pols, waarom ik haar tien oncen bloed liet aftappen; omtrent een uur hier na, viel zij in een gerusten ſlaap; ik vertrok, onder belofte van den volgenden dag te zullen wederkomen.

Bij mijne komst vond ik haar voor het bed zitten, zij zeide, dat ze den nacht gerust

hadt

hadt doorgebragt, en veel hadt geslapen; dat ze nog wel eenige pijnen in de lenden gevoelde; maar voor het overige zich zeer wel bevond.

Den volgenden dag zijnde den 26, 's morgens, werd ik verzocht, zoo spoedig mogelijk te komen. Ik vond de Vroedvrouw wederom in volle bezigheid, de pijnen waren zwaarder, doch de mond der baarmoeder was weinig meer geopend, dan den voorigen dag. Ik beval de vrouw te bedde te leggen, en onaangeroerd te laaten liggen. Ik bleef eenige uuren bij de vrouw, waar na ik vertrok, met belofte van namiddag te zullen weder komen. Ik bevond, bij mijne wederkomst, alles nog in denzelfden toestand; de vrouw werd verdrietig, en geemelijk; ik trachtte haar op te beuren, en te troosten met haar een gelukkige verlossing te beloven, haar tot geduld aanmaanende, en onder 't oog brengende, dat de eerste baaringen, doorgaands traager, en moeielijker waren, dan de volgende, vooral in haare jaaren, en dat ik haar beloofde, niet meer van haar te zullen weggaan, voor dat ze verlost zou zijn. Aan dit laatste scheen zij eenige aandacht te geeven; maar alles wat ik zeide, werd met een verachtelijk stilzwijgen beantwoord.

Ik ging van tijd tot tijd in een ander vertrek een pijp rooken, 's avonds omtrent negen uuren zag ik de Vroedvrouw wederom als voore ten drukften bezig, met een luur

op

op den ſchoot, en alles in order geſteld, even als of het kind voor de geboorte ſtond. Ik vraagde wat die groote toeſtel beduidde, ik meende U met de verlosſing te verrasſen, zei de Vroedvrouw. Zij hadt waarlijk de vrouw en vrienden wijs gemaakt, dat het kind voor de geboorte ſtond, en dat zij het met de volgende wee zou hebben. Het kwam mij onmogelijk voor, dat de verlosſing zoo verre gevorderd kon zijn. Ik onderzocht de zaak, en bevond, dat het hoofd voorkwam, de mond der baarmoeder was omtrent ter grootte van een drie gulden ontflooten; doch de randen waren nog dik, en hard; ik beſtrafte de Vroedvrouw over haare grove onkunde, gelastte de vrouw wederom te bedde te helpen, en 'er niet af te laaten komen zonder mijne toeſtemmingen, haar de weeën alleen te laaten bewerken. De Lijderesſe zag mij grimmig aan, even of ik eenige ſchuld hadt. Haar man, die in eenen gevorderden ouderdom voor de eerſtemaal getrouwd was, was zeer ongerust over den toeſtand zijner huisvrouw; hij vraagde mij, wat ik 'er van dacht, ik zei, dat ik vertrouwde, dat het alles zich wel zou ſchikken: ook dat het traag zou voordgaan, aangezien de jaaren van zijne vrouw.

Na middernacht ging ik te bedde, om wat te rusten. Omtrent vier uuren, hoorde ik een vreeslijk gehuil en gekerm; ik ſprong ijlings op, om te zien wat 'er de oorzaak van was; ik

ik zag den goeden man tusſchen de armen zijner echtgenoote liggen, zij moest voor eeuwig van haar man afſcheid neemen; zij zou binnen kort met haar kind in den buik ten grave gaan; zij ſtelde zich zoo buitenſpoorig aan, dat ik 'er nimmer een voorbeeld van gezien heb. Ik bevond dat de baarmoeder ter grootte van een palm der hand geöpend was, het hoofd in eene goede ligging voorkwam, en de vliesen verbrooken waren. Ik deed haar met veel bedaardheid verſlag, van het geen ik bevond, met verzekering, dat zij eene gelukkige verlosſing te wagten hadt; ik deed alles om haar moed en vertrouwe in te boezemen, haare vrienden voegden zich nevens mij; dan alles te vergeefs, zij was en bleef kwaadaartig, en onbuigzaam; zij deed niet dan mij geduurig verwijten, dat mijne konst onbekwaam was om haar te helpen; dat zij voor lang had opgemerkt, dat ik haar tot aan het graf zocht te vleijen: maar dat zij geen kind meer was.

Deeze raazernij (want ik kan het niet anders noemen) bleef aanhouden, tot omtrent zeven uuren. Ik had aan een Doctor (welke eerst van de hooge ſchoole kwam, en thans in een veraf gelegen Rijk met roem practizeerde des tijds aan huis was,) te kennen gegeeven, dat ik des noods, met de tang de vrouw kon verlosſen; maar dat ik vreesde, de bilnaad te zullen ſcheuren; en nademaal de arbeid nog ſterk bleef aanhouden, dat ik niet

niet zonder hope was, dat de vrouw natuurlijk zou verlosſen, en dat ik nog geen reden vond, om de verlosſing te verhaasten, ten ware haare woede mij 'er toe noodzaakte. Eene der vrouwen hadt mij afgeluisterd, liep ijlings naa de vrouw, en verhaalde alles wat zij mij hadt hooren zeggen. De vrouw liet zeggen, dat ik bij haar moest komen. Ik was zoo dra niet in de kamer, of zij ſloeg een paar vuurige oogen op mij, en zei, dat het onbarmhartig was van haar zoo lang in pijn en benaauwdheid te houden, dewijl ik mij durfde beroemen, haar te kunnen verlosſen. Ik zei alles wat ik kon om haar te overtuigen, dat het tot haar welzijn was, dat ik de verlosſing uitſtelde; niets kon baaten. Zij daagde mij uit, ik moest haar verlosſen, en zoo ik langer bleef weigeren, zou zij eeuwig wraak over mij roepen. Ik herhaalde nogmaals de reden, waarom ik het had uitgeſteld; daar mogt van koomen wat wilde, zij begeerde verlost te zijn. De vrienden voegden zich bij haar en verzochten, ik zou haar ten wille zijn. Ik moest dan beſluiten; ik maakte ſpoedig een kort bed, en zorgde, dat zij wel gehouden werd: de tang ingebragt hebbende, werkte ik onder iedere wee, en met veel zagtheid, om aan de deelen tijd tot uitrekking te geeven; doch dit begon haar wel dra te verdrieten, en raakt wederom aan 't ſchelden, zoo dat ik genoodzaakt werd de verlosſing te verhaasten, waar door ik het ongeluk

had

had van de bilnaad tot in den aars in te ſcheuren.

Zij verloste van een kloek gezonden jongen. De nageboorte volgde kort na het kind.

Aanmerking.

Ik heb alle deeze omſtandigheden zo breedvoerig willen verhaalen, om dat de jonge Vroedmeester hier uit zouden kunnen leeren, geduld te oeffenen, en bedaard te blijven, onder alle onaangenaame bejegeningen, welke men ſomtijds ontmoet als de verlosſing langduurig en pijnelijk is. De vrouw word dan verdrietig, en dikwijls geemelijk; de bijzijnde vrouwtjes beginnen de hoofden bij malkander te ſteeken en te morren, en geeven door haar gelaat, ſomtijds met woorden, te kennen, dat de Vroedkundige zijn pligt niet doet. Dan men moet trachten zijne bedaardheid te behouden, en voortgaan, met naar de konst en gemoede te handelen: denkende, dat de vrouw door benauwdheid, en pijnen vervoerd, veeltijds niet weet wat zij zegt; en de omloopende vrouwen ſpreeken uit medelijden, of onverſtand; doch in dit geval werd ik gedwongen tegen mijn gevoelen te handelen; ik zou de verlosſing nog eenige uuren uitgeſteld hebben, nademaal de vrouw nog veele kragten hadt, en de weeën goed en ſterk waren, om de deelen behoorlijk te kunnen verwijden, en mogelijk, de verlosſing alleen hebben verricht.

Den

Den volgenden dag, had ik graag de verſcheurde deelen door twee of drie hegtingen vereenigd: maar hier in vond ik haar zoo onredelijk als den voorigen dag; zij heeft 'er nooit toe willen overgaan. In de eerſte jaaren heeft zij 'er veel ongemak aan geleden, doch het is door den tijd draaglijk geworden.

LXVIII. Waarneeming,

Aangaande eene verlosſing, waar in het kind met het aangezigt voorkwam.

Den 8 Februarij 1770 werd ik verzogt bij eene vrouw te komen, welke in arbeid was. Ik vond haar zeer afgemat, en bijna kragteloos, door de zwaare vlaagen, welke zij geduurende twaalf uuren hadt doorgeſtaan. De waters waren omtrent agt uuren te vooren gebroken; als ik de vingers in de ſcheede bragt om de vrouw te onderſlaan, ſtak ik dezelve in den mond van het kind, ik wist in dit oogenblik niet, wat ik voelde; dan ik ontdekte wel dra dat het aangezigt voorkwam, en zeer gezwollen was; de kin lag ſterk gedrukt onder op de ſcheede, zoo dat de mond wijd open ſtond; het voorhoofd zat ſterk beklemd, onder de ſchaambeenderen. Deeze zeldzaame ligging bij mij zelven overweegende, bleef ik een wijl onberaaden hoe ik best de verlosſing zou aanvan-

vangen; van de Natuur was geene hulpe meer te verwagten, aangezien de vrouw te zwak was, om het hoofd in deeze ligging uit te drijven. Dus moest ik tot de tang mijne toevlugt neemen; maar ik voorzag, als ik het hoofd regtſtreeks wilde haalen, zoo als het lag, dat ik veele moeite zou hebben, en de ſcheede en endeldarm jammerlijk verſcheuren; waarom ik beſloot, eerst de kin buiten te brengen. Ik maakte ſpoedig een kort bed, waarop ik de vrouw liet leggen, en behoorlijk onderſteunen; vervolgens bragt ik langs beide de zijden van het hoofd een lepel, welke overkruist, en met een band verzekerd hebbende, trok ik op de meergemelde wijze een weinig nederwaards naa mij toe, tot dat de kin voor de geboorte ſtond; wanneer de bilnaad zeer uitgezet, en ſtrak tegen de kin geſpannen was, ſtak ik mijn voorſten vinger van de linkerhand, tusſchen de ſchaamlip en de wang, en vervolgens nederwaards tot onder de kin, dezelve omkrommende, als een haak, waarmede ik de kin op en voorwaards trok, te gelijk de gaffel nederwaards drukkende; vervolgens den vinger onder de kin doorbrengende tot aan de andere zijde, waarmede ik de kin geheel buiten de geboorte bragt. Vervolgens trok ik regt nederwaards, om den hals over de bilnaad te doen draaijen, en het opper- en agterhoofd van onder de ſchaambeenderen te krijgen, het welk nu gemaklijk genoeg toeging; vervolgens

haalde ik het lijf. Het was een groote vette jongen, het aangezigt was zeer gezwollen, zag paars, bijna zwart, en gaf geen teken van leven. Ik liet omtrent twee lepels bloed uit de navelſtreng loopen, blaasde het eenige reizen in den mond, borſtelde het onder de voeten; en na omtrent een kwartier uurs met deeze en andere middelen aangehouden te hebben, zag ik de borst beweegen, en kort hier na begon het te ſchreien, en is nog in leeven. De nageboorte volgde op de gewoonelijke wijze, moeder en kind, hadden geen het minſte letſel door de tang bekomen.

AANMERKING.

Deeze ligging van het hoofd is zeldzaam, en wordt bij de Schrijvers als zeer moeielijk gehouden om te verlosſen; doch de manier, welke ik in dit geval gebruikt en beſchreeven heb, is minder moeielijk, dan men zich mogelijk verbeelden zal; doch indien men zich een oogenblik wil verleedigen, en met de vereischte aandacht overweegen; zal men, vertrouw ik, met mij inſtemmen, dat het de gemaklijkſte, veiligſte, minst pijnelijke manier is; ik kan met waarheid betuigen, dat de verlosſing van het kind geen kwartier uurs geduurd heeft.

Eenige Schrijvers verkiezen, in ſoortgelijke gevallen, den hefboom: men brengt den hefboom langs de eene of andere zijde van het

hoofd

hoofd in de baarmoeder, schuift denzelven naa boven onder de schaambeenderen zoodaanig, dat het opperhoofd in de bogt van het werktuig ligt, en het inzijnde uiteinde op de kruin of 't agterhoofd geplaatst is; dan heft men het uiteinde, of handvatsel om hoog, te gelijk heffende, en trekkende, terwijl men met twee of drie vingers van de andere hand de kin agter- en opwerds duwt, zoo lang tot dat het hoofd zoo veel gedraaijd is, dat het agterhoofd onder den rand van de schaambeenderen staat, en het aangezigt wederom in de holligheid van het heilig been ligt; vervolgens schuift men den hefboom op de kin, en handelt verder, als of het hoofd in eene goede ligging beklemd ligt.

Wanneer men alle deeze omstandigheden met aandacht nagaat, dan zal, mijns bedunkens, de minstkundige bevroeden, hoeveel geweld 'er toe noodig is, om een hoofd, dat in deeze ligging beklemd zit, zoo grooten draaij te doen neemen; het welk in dit geval onmogelijk zou geweest zijn, om dat 'er een gedeelte der borst mede in het bekken gezakt was, en een deel, van de holligheid van het heilig been vulde. Hoe langwijlig, pijnelijk, en gevaarlijk, beide voor moeder en kind, deeze kunstgreep moet zijn, kan een ieder ligtelijk bevatten. Als men deeze ligging van het hoofd ondekt, voor dat het zelve in het bekken gedaald is, moet

 men

men zonder uitſtel het kind keeren; want anders is het kind, lager in het bekken gezakt zijnde, in gevaar van aan eene beroerte te ſterven, om dat de bloedvaten gedrukt, en vernaauwd worden, en het aangezigt doet zwellen en paars worden; waarom men altijd eenig bloed uit de navelſtreng moet laaten vloeien, om het hoofd te ontlasten, het welk men ook niet verzuimen mag, als het kind ſterk om den hals geſtrengt is geweest, en 'er blaauw of paars uitziet.

LXIX. Waarneeming,

Aangaande eene verlosſing, waar in het kind met het aangezigt voorkwam.

Den 10 December 1778 werd ik gehaald, twee uuren van hier, bij eene vrouw, welke in arbeid was: de Vroedvrouw verhaalde mij, dat zij omtrent vier en twintig uuren bij de vrouw geweest was, en eene voorſpoedige verlosſing had verwagt, om dat zij bevond, dat de vrouw goede en doordringende vlaagen kreeg, waar door de mond der baarmoeder ruim geöpend werd, en de vliesſen eene groote blaas vertoonden; doch na verloop van omtrent twee uuren, ſcheurden de vliesſen, waar na zij ontdekte, dat het aangezigt voorkwam. Na het afloopen van het water, bleeven de weeën meer dan twee uuren agter; waar na zij langzaamerhand wederom

op

opwakkerden, en ſterk aankwamen; nogthans kan ik niet vinden, dat na het breeken van het water, het hoofd merkelijk gezakt is; het is nu omtrent vier uuren, dat de arbeid genoegzaam geheel is opgehouden; waarom de vrienden te raaden geworden zijn, om U te zenden.

De vrouw was jong, van een middelmaatig geſtel, van haar derde kind zwanger; de voorige verlosſingen waren tamelijk voorſpoedig, en gelukkig geweest; hetwelk haar voor ditmaal, door de langwijligheid verdrietig, en bevreesd maakte, doch ik trachtte haar, door eene ſpoedige en gelukkige verlosſing te belooven, moed en vertrouwen in te boezemen. Ik bevond, dat het voorhoofd, omtrent een derde in het bekken gezakt was, het opperhoofd ſterk tegen den ſtompen hoek van het heiligbeen gedrongen was, en de mond tegen de ſchaambeenderen lag. Ik onderzocht naauwkeurig of 'er nog kans mogt weezen, om het kind te keeren; doch overweegende, dat het hoofd reeds zoo laag en beklemd in het bekken zat, en de baarmoeder vermoedelijk droog, om het kind ſaamengetrokken was; zoo verkoos ik de verlosſing met de tang te onderneemen. Ik bereidde ſpoedig een kort bed, waarop ik de vrouw liet leggen, en behoorlijk onderſteunen; vervolgens bragt ik bezijden het voorhoofd, langs de Slaapen, over de ooren, beide de lepels in de baarmoeder, dezelve

overkruist, en met een band gebonden hebbende, nam ik met beide handen de uiteinden der lepels, en draaijde het aangezigt naar de linker zijde der baarmoeder; dit verricht zijnde, onderzocht ik met de vingers van mijn linker hand, of het hoofd genoeg gedraaid was, om het zelve zijdelings in het bekken te kunnen haalen; het welk naar wensch bevonden hebbende, trok ik zagt, en met poozen, tot dat de kin beneden de ſchaambeenderen was; vervolgens draaijde ik het hoofd, met de kin onder de ſchaambeenderen, en handelde verder even eens, als of de kruin voorkwam; alleenlijk was ik wat meer bezorgd, om de bilnaad te onderſteunnen, en het hoofd langzam uit te haalen.

Het was een kloeke gezonde jongen, met een groot hoofd. De nageboorte volgde kort na het kind. Moeder noch kind hadden geen het minſte letſel door de tang ontvangen; zij zijn beide welvaarende gebleeven.

Aanmerking.

Was ik vroegtijdig bij deeze verlosſing geweest, dan zou ik voor zeker het kind gekeerd hebben zoo dra het water gebrooken was, en zelfs vroeger, als ik de kwaade ligging, voor het ſcheuren der vlieſen, had konnen ontdekken; het welk des tijds, met weinige moeite had konnen geſchieden, en nu te laat was; gelijk men

men uit het verhaal kan oordeelen. Deeze ligging van het hoofd is niet zeer moeielijk, om met de tang te verlosſen, als men handelt, gelijk ik in de waarneeming beſchreven heb; want door het draaijen van het hoofd, komt de groote middellijn van het hoofd, in de groote middellijn van het bekken, waar door het dan gemaklijker doorſchiet, en met deeze geringe draaijing, kan men het kind niet hinderen. Ook is 'er geen andere weg open; dus heb ik hier van den voorgemelden regel moeten afwijken.

LXX. WAARNEEMING,

Aangaande eene zwaare verlosſing, waarin het hoofd, tusſchen den bovenſte ingang van het bekken, beklemd zat, met het aangezigt na de linker zijde gekeerd.

Den 10 Maij 1767 werd ik gehaald, twee uuren van hier, bij eene vrouw, welke in arbeid zat. De Vroedvrouw verhaalde mij, dat zij twee dagen te vooren gehaald was; dat de vrouw eenige krimpingen gevoelde, welke nog weinig beduidden; dan omtrent twee uuren na mijne komst, begonnen de pijnen toe te nemen, en de baarmoeder zich te openen; maar om dat het kind nog hoog zat, beval ik de vrouw te bedde te gaan, op dat zij zich niet te vroeg zou vermoeien;

den avond en den nacht had zij op bed doorgebragt; tegens den morgenſtond, kwamen de weeën beter aan, en hadden korte tusſchenpoozen; de mond der baarmoeder werd meer ontſlooten, en de waters begonnen te groeijen, doch het kind bleef even hoog zitten: gisteren avond, bevond ik den mond der baarmoeder ruim geöpend, de vlieſen vertoonden eene groote blaas, en vulden bijna de heele ſcheede; kort hier na volgde eene ſterke vlaag, waardoor de vlieſen ſcheurden en veel water afliep; maar het hoofd, dat ik nu kon beſlaan, bleef even hoog zitten; de weeën bleeven nog ſterk aanhouden, tot kort na middernacht, wanneer ze begonnen te verſlappen, en zijn nu zedert eenige uuren geheel opgehouden; waarom de vrienden beſlooten hebben om U te zenden.

De vrouw was omtrent dertig jaaren oud, van eene middenmaatige lengte, gezond en ſterk van geſtel, doch door den zwaaren en langduurigen arbeid zeer afgemat; zij was van haar derde kind zwanger: mij werd verder bericht, dat de voorige verlosſingen ook zwaar en langduurig geweest waren, maar geene zoo zwaar, noch langduurig als deeze. Ik bevond, dat het kind een groot gezwel op het hoofd hadt, doch ik kon de ligging niet onderzoeken, om dat de vrouw te bedde lag. Ik bereidde een kort bed, waar op ik de vrouw liet leggen, om de ligging van het hoofd naauwkeurig te onderzoeken: ik bevond,

vond, dat het aan den ingang tusſchen den ſtompen hoek van het heiligbeen, (welke binnenwaards geboogen was) en de ſchaambeenderen ſterk geklemd zat, met het aangezigt naa de linker zijde gekeerd; dus alle tekens van een geklemd hoofd daar zijnde, beſloot ik zonder uitſtel, de verlosſing met de tang te onderneemen: aangezien een langer uitſtel, gevaarlijk voor moeder en kind zou konnen worden. De vrouw wel geplaats en onderſteund zijnde, bragt ik de regter lepel over het agterhoofd eerst in, om dat ik ontdekt had, dat het hoofd aan deeze zijde meest beklemd zat; vervolgens de tweede over het aangezigt, beide zoo hoog inbrengende, als doenlijk was; de lepels overkruist en geſlooten hebbende, bond ik dezelve met een band, waarna ik in eene regte lijn nederwaards trok, de uiteinden zoo vast tegen de bilnaad drukkende, als zonder gevaar van kwetzing geſchieden kon; op deeze wijze bleef ik voortgaan, tot dat het hoofd in het bekken gehaald was; wanneer ik in eene regte lijn naa mij toe begon te trekken; vervolgens opwaards, tot dat het hoofd gebooren was, waarna het lijf ſpoedig volgde. Het was een groote jongen, veel grooter dan een van de voorige; het had eene geringe kneuzing op het aangezigt, welke na weinige dagen geheel verdweenen is. De nageboorte volgde kort na het kind; de verlosſing hadt geen half uur geduurd, en de moeder is, zonder eenig toeval, op

den gewoonelijken tijd, volmaakt hersteld geworden.

AANMERKING.

De naauwte van het bekken, door den inwaards geboogen stompen hoek van het heiligbeen veroorzaakt, was oorzaak der moeijelijke en zwaare baaringen deezer vrouw. Als men soortgelijke ligging van het hoofd tijdig ontdekt, is het best, het kind te keeren, mits dat de vrouw een ruim bekken heeft: want anders zou men zich grootelijks bedroogen vinden, als men vertrouwde, door de keering beter te zullen slaagen; want door de keering wordt het bekken niet ruimer, noch het hoofd kleiner, zoo dat men met de zelve zwaarigheid te worstelen heeft, jaa veel zwaarer, om dat het veel moeijelijker is, het hoofd door een naauw bekken te brengen, als het lijf reeds gebooren is, dan in eene beklemde hoofd-geboorte.

LXXI. WAARNEEMING.

Aangaande eene zwaare verlossing, waar in het hoofd tusschen den ingang van het bekken beklemd zat, met het aangezigt naa de regter zijde.

Den 6 October 1770 werd ik gehaald, vier uuren van hier, bij eene vrouw, welke lang in arbeid geweest was, en door de

Vroed-

Vroedvrouw niet kon verlost worden. Ik vond eene vrouw van omtrent zes- en twintig jaaren oud, van eene korte ingedrongen gestalte, ongemeen afgemat, van haar eerste kind zwanger. De Vroedvrouw verhaalde mij, dat zij voor vier dagen bij de vrouw geroepen was; dat zij toen nog weinig arbeid hadt, en nog niets kon beslaan; waarom zij meende heen te gaan: doch door het aanhoudende verzoek der vrouw, bij haar was gebleeven; dat, na verloop van twee of drie uuren, de arbeid begon toe te neemen, en den geheelen dag en den volgenden nacht hadt aangehouden: dat hier mede wel eenige ontsluiting gekomen, maar het kind niet laager gezakt was; dat omtrent den middag het water gebrooken en toen bevonden was, dat het hoofd voorkwam, maar nog zeer hoog bleef zitten; dat de vrouw, na het afloopen der waters, geweldige vlaagen gekreegen hadt, met korte tusschenpoozen; dat des niet tegenstaande het hoofd weinig laager gekomen was; dat nu zedert vier en twintig uuren, de arbeid geheel was opgehouden; dat zij, geen kans meer ziende, om de vrouw te verlossen, de vrienden hadt aangeraaden, om mij te zenden. Het was nu omtrent vier maal vier en twintig uuren, dat de vrouw in arbeid geweest was: en omtrent tweemaal vier en twintig uuren, dat de waters afgeloopen waren, zoo dat de vrouw niet zonder reden was afgemat. Ik vermoeidde uit de gestalte der vrouw, en het geene ik had aange-

ge-

gehoord, dat een naauw bekken, oorzaak van haar onheil was.

Ik maakte een kort bed, waar op ik de vrouw liet leggen; ik trachtte de ligging van het hoofd naauwkeurig te onderzoeken, doch ik vond het hoofd zoo zeer verlengd, dat ik niets kon onderfcheiden; ik was genoodzaakt, de heele hand in te brengen; ten welken einde, ik voor af de uitwendige teeldeelen moest verwijden: ik bevond, dat het hoofd fterk beklemd zat, tusfchen den ingang van het bekken, met het aangezigt naa de regter zijde gekeerd; tevens had ik gevoeld, dat de ftompe hoek van het heiligbeen, binnenwaards gebogen was: door het een en ander werd ik overtuigd, dat de verlosfing, voor eene ongewaapende hand onuitvoerlijk was; waarom ik befloot, de verlosfing met de tang te onderneemen. Ik bragt eerst de regter lepel langs en over het aangezigt in de baarmoeder; vervolgens de linker, langs het agterhoofd; beide zoo hoog in de baarmoeder als ik kon, om het hoofd wel, en zeker te vatten; de lepels overkruist, gefloten, en met een band famen gebonden hebbende, nam ik een ftoel, veel laager dan ik gewoon ben te gebruiken, wanneer het hoofd reeds laag in het bekken gezakt is; vervolgens begon ik al wrikkende, in eene regte lijn nederwaards te trekken, om het hoofd door de naauwte in het bekken te haalen; maar het kostte mij veel moeite, en arbeid, en ik was genoodzaakt groot geweld

te

te moeten gebruiken: daar bij had ik het ongenoegen, dat de tang een en andermaal afſlipte; ondertusſchen was het hoofd laager in het bekken gedaald; voor de derdemaal had ik het geluk, het hoofd in het bekken te brengen; waar na ik met weinige moeite het hoofd uithaalde; de ſchouders bleeven op de heilig- en ſchaambeenderen haaken, doch deeze zwaarigheid kwam ik te boven op de manier, welke ik op zijne plaats beſchreeven heb. De nageboorte volgde op de gewoonelijke wijze. Het was een zwaare jongen, met een groot hoofd, het welk buitengemeen verlengd was.

Het kind ſcheen al eenigen tijd dood geweest te zijn; want de opperhuid week door het aanraaken.

De ruimte van het bekken, van vooren naa agteren, was omtrent drie duim en een vierde.

De vrouw is tamelijk ſpoedig en volmaakt herſteld.

AANMERKING.

Ik zou nog veele dergelijke gevallen uit mijne verzameling kunnen aanhaalen; doch ik vertrouw, dat deeze twee genoeg zijn, om te bewijzen, dat men zeer wel zal ſlaagen, met de lepels op het aangezigt, en agterhoofd aan te leggen; en tevens, dat de kinderen weinig letſel door de tang bekomen. Ik heb op deeze manier veele kinderen leevend

ter

ter waereld gebragt waar van 'er nog veel in leeven zijn; aan geene van allen kan men een eenig teken der tang bespeuren: het is wel waar, dat 'er kort na de verlossing een indruksel der tang gezien wordt, en het gebeurt wel eens, dat de neus een weinig plat gedrukt is; doch dit herstelt binnen weinige dagen, zonder dat 'er een eenig teken van overblijft.

De vroedkundigen, welken aan de zijdelingsche aanlegging der tang de voorkeur geeven, zouden mij kunnen tegenwerpen, dat door mijne wijze van aanleggen, de kleine meeting van het hoofd, welke alreeds te groot is, om door den naauwen ingang van het bekken te daalen, nog vermeerderd wordt; doch hier op is aan te merken, dat de beenderen van het bekken, waar tusschen het hoofd beklemt zat, niet dan door het grootste geweld van elkander kunnen wijken; en nademaal, ik meer trekkende dan drukkende werk, en de mindere tegenstand voor de grootere moet zwigten, zoo wordt het hoofd, in deeze meeting, veeleer verkleind dan vergroot, het welk de ondervinding mij veelmaals heeft aangetoond.

Als het hoofd in het bekken gebragt is, wordt de grootste meeting van het hoofd door de drukking der tang verminderd, en kan gemaklijk genoeg worden uitgehaald; daarenboven heeft de ondervinding meenigmaal aangetoond, dat bij vrouwen, welke den ingang

gang van het bekken naauw hebben, de uitgang gemeenlijk ruim is, het welk ik hier voor reeds door eene waarneeming beweezen heb. Zie de derde waarneeming. Ik heb nu deeze zelfde vrouw nog eens in de verlosſing bijgeſtaan, het hoofd lag met het aangezigt naa de regter zijde gekeerd, het hoofd daalde wederom langzaam, en na veele zwaare weeën door de naauwte in het bekken; doch zoo dra het in het bekken lag, werd het door een vlaag, met kragt uitgedreeven.

Indien men nu mijne wijze van de lepels aan te leggen, wil vergelijken bij de zijdelingſche aanlegging; in deeze konstgreep, brengt men eene lepel langs het heiligbeen in de baarmoeder, de andere langs de ſchaambeenderen, om aldus het hoofd aan de zijde te grijpen; maar wanneer men met de vereischte aandacht overweegt, dat de klemming veroorzaakt wordt door een misvormd of naauw bekken, of een al te groot hoofd, in een wel gemaakt bekken; verder dat het alleen de beweegbaare en buigzaame beenderen van het bekkeneel zijn, welke verlengd door den ingang zijn, gedrongen, en de *baſis* van het hoofd, welk uit harde en onbeweegbaare beenderen is ſaamengeſteld, over den kring der klemming heen ligt, dan zal men, vertrouw ik, met mij inſtemmen, dat men een lepel, alhoewel van een regte tang, niet dan met het grootſte geweld, in-

dien

dien mogelijk) tusſchen het hoofd en 't heiligbeen kan inbrengen, waar door de deelen van de moeder, en het hoofd des kinds, jammerlijk moeten verſcheurd worden. Dan het ſchijnt dat de ſchrijvers de aangehaalde zwaarigheeden zelven hebben ondervonden; waarom zij dan aanraaden, de lepel bezijden het heiligbeen in te brengen, en de andere aan de tegenovergeſtelde zijde van het hoofd, dan dit heeft wederom zijne zwaarigheid; daarenboven zal men bevinden, dat de agterſte lepel, niet plat tegen het hoofd zal ſtaan, waar door het overkruiſen der lepels zeer moeijelijk zal weezen. Dan geene deezer zwaarigheeden worden opgemerkt, als men deeze konstgreepen op *Phantomes* verricht; deeze gevoellooze *machines* kunnen niet klaagen noch kermen.

Nog zou men met eenigen ſchijn van reden, tegen mijne wijze van aanleggen kunnen aanvoeren, dat de tang dikwijls afſlipt het welk mij in dit geval tweemaal gebeurd is. Doch dit gebrekkige wordt dubbeld vergoed, door het gemak waar mede men ze wederom kan aanleggen; daarenboven gebeurt het in de zijdelingſche aanlegging ook wel eens, voor al, als het hoofd zeer hoog ſtaat.

LXXII. WAARNEEMING,

Aangaande eene verdrietige en zwaare verlossing, veroorzaakt door het naauwe bekken, en de monstreuse grootte van het kind.

Den 31 October 1783 werd ik verzocht bij eene jonge vrouw te komen, welke van haar eerste kind zwanger was. Zij klaagde over pijnen in de lendenen, welke haar bij poozen aanvielen, en wederom verdweenen; dan zij scheenen nog gering. Ik ondervraagde haar over een en ander, en merkte, dat het nog geen ernst was: dan om te voldoen onderstoeg ik haar; maar ik kon niet dan een vleeschigen bol aan den ingang van het bekken beslaan. Ik bleef eenigen tijd bij de vrouw, verzocht, dat zij te bedde zou gaan, de weeën maar zagt laaten voorbij gaan, zonder mede te werken, en gelastte, de vrouw wat warms te bezorgen; vervolgens nam ik mijn afscheid, onder belofte van niet buiten de plaats te zullen gaan, voor dat ik haar weder bezocht zou hebben; en zoo de pijnen toenamen, dat zij 'er mij kennis van moesten geeven.

Den volgenden dag 's morgens, zijnde den 1 November, kwam ik haar bezoeken; de pijnen waren minder; zij hadden blijven aanhouden tot middernacht, waarna zij begonnen te bedaaren, en de vrouw een gerusten slaap van ruim twee uuren hadt genooten; den dag bragt zij rusteloos door, dan op, en dan van het bedde.

Den 2 November 'smorgens, en 's avonds vond ik haar omtrent in den zelfden toeftand; na middernacht werd ik verzocht bij de vrouw te komen; zij hadt na een weinig geflaapen te hebben, meer pijnen gekreegen, en die waren van tijd tot tijd toegenomen; waarom zij om mij had gezonden. Ik zag, dat de pijnen zwaar, en met fterke perffingen verzeld waren, het welk mij hoope gaf, dat de verlosfing voortgang zou hebben; doch ik ontdekte door het onderflaan, dat het nog verre af was. Het kind zat nog boven den ingang van het bekken, en ik kon den mond der baarmoeder niet beflaan. Ik bleef tot aan den dag, om te zien of 'er eene verandering ten goede mogt komen; doch alles bleef omtrent hetzelfde; ik nam affcheid, om mijne zieken te bezoeken, welken des tijds meenigvuldig waren, dewijl de roode loop in de omliggende plaatfen fterk woedde.

Tegens den avond waren de weeën nog even zwaar; de vrouw was zeer verhit, met een koortfige pols; ik liet haar een ader openen, en eene verzagtende klifteer zetten.

's Morgens omtrent vier uuren werd ik wederom geroepen. De vrouw hadt, geduurende mijn afzijn, zwaaren arbeid gehad, de mond der baarmoeder was omtrent ter grootte van een fchelling ontflooten, doch het hoofd was weinig laager gezakt. 's Avonds was alles nog in den zelfden ftaat; omtrent twee uuren

na

na middernacht werd ik wederom geroepen, ik vond de baarmoeder omtrent de grootte van een drie gulden ontſlooten, en de waters ſcheenen zich te zullen vormen. Ik bleef bij de vrouw zoo lang het mijne zaaken eenigzins toelieten; ik ſchreef inmiddels een verkoelend drankje voor, waarvan ik haar alle huren een lepel liet gebruiken; omtrent den middag ſcheurden de vlieſen, en het water liep van tijd tot tijd af; ik bevond dat het hoofd voorkwam. 's Avonds vond ik de baarmoeder zoo groot als de palm van de hand geopend; ik bleef bij de vrouw tot tegens middernacht: waar na ik heen ging, om te rusten.

Den volgenden morgen, vond ik de baarmoeder meer geopend, en het hoofd ſcheen te zullen zakken; 's avond vond ik het hoofd iets laager gedaald; ik bleef niet zeer laat, om dat ik rust noodig had, ik beval, mij te roepen, als zij mij noodig hadden.

's Anderen daags den 7. de vrouw had den gantſchen nacht zwaare weeën gehad, en was zeer afgemat; het hoofd ſcheen laag gezakt, en vulde de geheele ſcheede; doch het was zagt, het hadt meer gelijk naar een blaas, dan naar een kinderhoofd; de beenderen van het bekkeneel waren los, en beweegbaar; de vrouw hadt tot dus verre, alle haare ſmerten met ongemeenen moed en ſtandvastigheid verdraagen, maar voelende dat de arbeid begon te verſlappen, werd zij verdrietig, en

moedeloos; en nademaal ik voorzag, dat de natuur onvermoogend was, om de verlosfing te volbrengen, nam ik het befluit om de zelve met de tang te volvoeren. Ik bereide een kort bed, waar op ik de vrouw liet leggen; vervolgens onderzocht ik de ligging van het hoofd; doch wat moeite ik aanwendde, het was mij onmogelijk de ligging regt te onderfcheiden, ik befloot de tang aan te leggen, zoo als het hoofd lag: na de tang behoorlijk te hebben aangelegd, begon ik al wrikkende te trekken; doch het hoofd bood zoo veel wederftand, dat ik alle mijne kragten moest infpannen; ik had het ongenoegen, dat de tang afflipte; ik bragtze wederom in, dan het zelfde gebeurde tot drie reizen toe, en ik had met al mijn arbeid nog niets gewonnen; het hoofd bleef onbeweeglijk zitten; ik werd zeer verdrietig; ik befloot van de tang af te zien, en den haak te gebruiken; het welk ik gerust kon doen, nademaal 'er geen bedenken viel van het leeven des kinds. Ik bragt mijn regter hand aan de linker zijde tusfchen de fcheede en het hoofd in de baarmoeder, zoo hoog ik kon; met de linker hand nam ik den haak, fchoof dezelve tusfchen de hand en het hoofd in, altijd de punt tegen het hoofd houdende, als de haak tot aan de einden der vingeren was ingebragt, drukte ik de punt door het hoofd, waar na ik mijn hand laager haalde, en den haak zoo hoog omvatte als ik kon; met de linker hand

hand vatte ik het handvatfel, vervolgens begon ik met zagt te trekken, als wiegende na de eene en ander zijde, geduurig oplettend zijnde, of de beenderen zich niet begaven, en de haak losfchoot, het welk wel haast zou gefchied zijn, was ik niet op mijne hoede geweest. Ik herplaatfte den haak; hij zou wel dra wederom losgefchooten zijn; ik nam de losfe beenderen voorzigtig weg, waar na ik den haak wederom inbragt zoo hoog ik kon; doch hij fchoot andermaal los; ik nam wederom de losfe beenderen weg, en ik bevond, dat het hoofd laager gezakt was, nu nam ik voor, alle moeite aan te wenden, om den haak in de opperkaak te plaatfen, het welk mij, na veel moeite en geduld, gelukte: nu befloot ik mijne overige kragten te gebruiken, om de verlosfing ten einde te brengen; doch het gelukte niet, voor dat ik, in herhaalde reizen, uit alle mijne kragten getrokken had.

Het was een buiten maate groote jongen. De nageboorte volgde kort na het kind; voor dat ik dezelve haalde, onderzocht ik het bekken; de ftompe hoek van het heiligbeen; was zeer binnenwaards geboogen; en geleek meer naar een fcherpen, dan naar een ftompen, hoek.

De vrouw is fpoedig en volmaakt herfteld; zij heeft vier weeken na de verlosfing in eene volmaakte gezondheid haaren kerkgang gedaan.

AANMERKING.

Dit is eene der zwaare en moeielijke verlosſingen, welke den Vroedmeeſter veel verdriet, kommer, en zweet kosten. Ik was dermaate vermoeid, dat alle mijne leeden beefden.

De Lijderes heeft zich geduurende de verlosſing ongemeen kloekmoedig en ſtandvastig gedraagen; men heeft haar naauwlijks hooren kermen. Ik liet haar, na de verlosſing, iets ter verkwikking toedienen, waar na zij in een gerusten ſlaap viel, welke zes uuren duurde; waar uit zij zeer verkwikt ontwaakte.

Was ik niet, geduurende den arbeid, bij de vrouw geweest, ik zou gedacht hebben, dat het kind een water-hoofd had; want het was even als een, met water gevulde, blaas, welke de gantſche ſcheede vulde: zoo zeer waren de bekleedſels van het opperhoofd verlengd en uitgezet: het was alleen een gedeelte van het oppperhoofd, dat in het bekken gedaald was; de baſis was nog boven den ingang van het bekken gebleeven, het welk oorzaak was, dat ik het hoofd niet behoorlijk met de tang heb kunnen grijpen.

De vroedkundige Schrijvers leeren, dat men eerst met een mes of ſchaar het hoofd moet doorbooren, vervolgens de hersſenen en de losſe beenderen uithaalen, om aldus het hoofd te verkleinen, wanneer men ſomtijds

tijds het hoofd met de enkele hand kan uithaalen: doch ik had reeds voorzien en onder het werken met de tang bevonden, dat ik met de enkele hand niets kon uitvoeren; dat ik vooraf het hoofd niet heb doorboord en verkleind is, om dat ik oordeel, dat de beenderen van het bekkeneel geen verhindering aan de verlosfing konden toebrengen, dewijl deeze beenderen reeds los waren en het overige als een blaas kon aangemerkt worden; en offchoon deeze beenderen hunne natuurlijke vastigheid behouden, zullen zij toch zeldzaam, alleen, de oorzaak van eene zwaare verlosfing weezen, nademaal het de *Voorzienigheid* behaagd heeft, deeze beenderen zoodaanig famentevoegen, dat zij zich na den doortogt kunnen fchikken.

Wanneer de haak de eerfte of tweede reis los fchoot, had ik opening genoeg, om de losfe beenderen uit te neemen, en het hoofd te verkleinen, waar door ik de hoofdboor of fchaar kon ontbeeren; en waar toe is het noodig; de werktuigen, buiten noodzaaklijkheid, te vermeenigvuldigen?

Veele voornaame Vroedkundigen leeren mede, dat men eene hand aan de overzijde van den haak in de fcheede moet brengen, om te verhoeden, dat de vrouw door den losfchietenden haak niet gekwetst zoude worden; doch de navolging deezer les, kan ik niemand aanprijzen: daarenboven, heeft de ondervinding geleerd, dat men in dergelijk

lijke gevallen, de kragten der beide handen welnoodig heeft. Om de kwetsing der vrouw voortekomen, vat ik met de eene hand den haak zoo hoog en na bij de inplanting als mogelijk is, waar door ik tijdig kan voelen, wanneer de haak dreigt los te schieten.

Om deezen ramp geheelijk, en zeker voor te koomen, heeft de groote *Levret* den haak met een scheede uitgedacht; doch behoudens de eerbied, welke ik aan den beroemden man schuldig ben, vind ik dezelve veel te omslagtig. Ik heb de mijne laaten maaken naar de plaat van *Mauriceau*, met een kleine verandering; ik heb 'er nooit meer dan een gebruikt, en altijd voldoende bevonden: ook kan men éénen haak, veiliger, dan twee bestieren.

LXXIII. WAARNEEMING,

Aangaande eene tweede verlossing, der Vrouw van de voorige waarneeming.

Den 2 Januarij 1785 werd ik verzocht bij dezelfde vrouw te komen: zij was wederom in den laatsten tijd haarer zwangerheid; zij klaagde over eene steeking in de regter zijde der borst, de ademhaaling was belemmerd, de pols hard en koortsig, de huid heet en droog, zwaare hoofdpijn, en dorst, met eenen pijnelijken en droogen hoest; ik liet eene ruime aderlaating doen, en eene ver-

verzagtende pap op de pijnelijke zijde leggen; ik ſchreef een borstdrank voor, om alle uuren een theekopje warm van te gebruiken, en veel garſtendrank drinken. 'sAvonds begon de ſteeking wederom te verheffen; ik liet de aderlaating herhaalen, waar door de pijn bedaarde, en de borst ruimer werd.

Den volgenden dag 's morgens, bevond ik haar redelijk wel; doch zij begon te klagen van pijn in den buik en lenden, welke trapswijze toenamen, en ſomtijds vrij heevig waren, zonder dat ik kon ontdekken, dat de verlosſing iets vorderde, het welk mij deed dugten, dat het wederom het oude ſpel zou geeven: ook was het beloop van den arbeid zeer gelijk aan den voorigen, tot op den vijfden dag 'smorgens. Na middernacht waren de vliesſen gebrooken, het water bleef geduurig afloopen, de mond der baarmoeder was ter grootte van een ſchelling ontſlooten, het hoofd ſcheen in het bekken te willen zakken, het begon zich reeds te verlengen, de arbeid bleef den gantſchen dag ſterk voortduuren; 's avonds omtrent tien uuren, was de mond der baarmoeder zoo groot als een palm der hand geopend; het hoofd was zeer verlengd, waar mede het zich buiten den mond der baarmoeder vertoonde; doch het overige van het hoofd, bleef tusſchen den ingang van het bekken beklemd zitten. Nademaal de weeën nog bleeven koomen, en de vrouw nog tamelijk

kloek en moedig was, bleef ik nog al hoopen, dat het hoofd in het bekken zou zakken en de natuur de verlosfing zou volbrengen; doch na middernacht begonnen de weeën langzaamerhand te verflappen, de baarmoeder was ruim geöpend; maar het hoofd bleef even hoog zitten. Middelerwijl werd de vrouw verdrietig en kragteloos. Omtrent zeven uuren 'smorgens, geene hoop op eene natuurlijke verlosfing meer kunnende ftellen, befloot ik de verlosfing met de tang te onderneemen.

Na dat de vrouw op een kort bed gelegd, en behoorlijk onderfteund was, onderzocht ik nogmaals de ligging van het hoofd; mij docht dat het eene goede ligging hadt, doch ik was 'er niet ten volle van verzekerd; dan ik befloot de lepels aan te leggen zoo als het lag. Ik bragt dezelve in de baarmoeder, op de manier, hier voor meermaalen verhaald; waar na ik al wrikkende begon te trekken, om het hoofd in het bekken te brengen; doch het kostte mij veel arbeid en zweet, voor dat het hoofd gebooren was; het welk mij eindelijk gelukte, zonder dat de tang was afgeflipt: de fchouders kostten ook nog eenige moeite. Het was wederom een jongen, nog grooter dan de voorige; het kwam dood ter waereld, het eene oog was plat in het ooghol gedrukt.

De nageboorte volgde kort na het kind.

AAN-

AANMERKING.

Het regter oog van het kind was ingedrukt. Ik oordeel, dat het met het oog op den hoek van het heiligbeen gezeten heeft; de tang kon het niet veroorzaakt hebben, omdat men de indrukſelen derzelve bezijden de oogen duidelijk kon zien.

Het kind was ongemeen lang, en naar evenredigheid dik, het dood kistje was wel twee duim te kort, al hoewel het gemaakt was, naar de langſte maat van eerstgebooren kinderen.

De koorts, welke de vrouw voor den aanvang der baarendspijnen hadt aangetast, bleef haar nog bij, doch die was zoo gemaatigd, dat ik 'er geene zwaarigheid in ſtelde.

Tot den zevenden dag had zij haar water zonder de minſte pijn of ongemak kunnen maaken; den agtſten dag haar komende bezoeken, klaagde zij, dat het water haar ongevoelig afliep; ik beken dat ik 'er mij over aangedaan gevoelde; alhoewel ik uitterlijk een goed gelaat toonde; ik vermoedde aanſtonds, dat de harde en langduurige drukking van het hoofd op de blaas, eene kneuzing hadt veroorzaakt, welker korst nu was, afgeſcheiden; doch ik begon te overweegen, dat de vrouw in de voorige dagen van geen ongemak in het watermaaken geklaagd hadt; alhoewel ik 'er dikwijls naa gevraagd had; het welk mij deed oordeelen, dat eene verlam-

lamming in de ſluitſpier der blaas zou konnen weezen; in welk gevoelen ik met den tijd verſterkt ben geworden, om dat zij tegenwoordig het water kan ophouden, ten zij, dat ze ſterke beweeging maakt, of tilt, of draagt.

Uitgenoomen dit ongemak, is de vrouw volmaakt herſteld, en wederom bevrugt geworden, waarvan ik den uitſlag in de volgende waarneeming zal verhaalen.

LXXIV. Waarneeming,

Den 20 Januarij 1786 werd ik andermaal verzogt bij dezelfde vrouw te koomen; zij was wederom hoog zwanger, klaagde van pijnen in den buik en de lenden, was nu zeer mistrooſtig, om dat zij vreesde, wederom, van een dood kind te zullen verlosſen; zij hadt geen vrees voor de pijnen noch ſmerten, als zij het geluk maar mogt hebben van een leevend kind ter waereld te brengen. Ik trachtte haar te trooſten, en vertrouwen in te boezemen, dat zij voor ditmaal, haaren wensch zou vervuld zien; ofſchoon ik zelve 'er weinige hoop op ſtelde.

Des anderen daags 'smorgens, vond ik geene verandering; tegens den avond waren de weeën zwaarder; doch ik kon niets anders dan een vleeſchigen bol onderſcheiden; waar uit ik voorzag, dat het wederom bezwaarlijk zou toegaan.

De

De vrouw was zeer verhit, met een koortsige en volle pols, waarom ik haar een ader liet openen; de weeën bleeven intusschen aanhouden, zonder dat ik eenige verandering kon bespeuren.

Den 23 'smorgens, vond ik den mond der baarmoeder, ter grootte van een rijksdaalder ontslooten; de weeën waren zwaar, en volgden kort op elkander; middelerwijl waren de vliesen ongemerkt afgebrooken; de mond der baarmoeder begon zich meer te openen, en het hoofd scheen in het bekken te zullen zakken. De gantsche dag en nacht ging door; de mond der baarmoeder was nu zeer verwijd; het hoofd had eene goede ligging, en was zeer verlengd, doch het overige van het hoofd bleef aan den ingang van het bekken zitten. Middelerwijl werden de weeën slap, de vrouw zeer verdrietig, en kragteloos; zij hadt geduurende tweemaal vier en twintig uuren niet geslaapen, en weinig voedsel gebruikt.

Ik voorzag, dat ik door de verlossing langer uit te stellen, niets zou winnen; daarom besloot ik, de verlossing met de tang te onderneemen.

Ik had wederom ongelooflijk veel moeite om het hoofd te verlossen, de schouders waren zoo breed, dat ik een arm moest ontplooijen, en uithaalen, en nog had ik veel moeite om de schouders buiten te krijgen; nu dacht ik alle zwaarigheid te boven

te

te weezen; doch de buik was zoo ongemeen dik, dat ik nog herhaalde reizen, met alle mijne kragten moest trekken, voor dat het kind gebooren was, het was een meisje, en dood.

AANMERKING.

Alhoewel men geen het minste letſel aan het kind kon beſpeuren, kwam het evenwel dood ter waereld; het welk niet te verwonderen was, aangezien de buiten maate grootte van het kind, en de geſteldheid van de moeder. Ik heb nimmer zulke grove kinderen ter waereld zien brengen als van deeze vrouw; dit laatſte overtrof de voorige nog in zwaarte; het was ongemeen vet, de buik was zoo dik, dat men denzelven voor een waterbuik zou hebben kunnen aanzien; waren de overige deelen niet in evenredigheid zwaar geweest.

Ik heb mij met deeze verlosſing dermaate vermoeid, dat ik telkens dacht, onder den arbeid te zullen bezwijken.

Ik kan niet nalaaten, hier bij te voegen, dat de vrouw eene middelmaatige lengte heeft, en tenger is; haar man in tegendeel groot, ongemeen grof, zelfs ongeſchikt van leedemaaten.

Zou men hier, door de kraakbeenſnede der ſchaambeenderen, de kinderen hebben kunnen behouden?

LXXV. WAARNEEMING,

Aangaande eene verlosfing, waarin een Chirurgijn zeer ontijdig en roekeloos, den haak gebruikt hadt.

Den 14 Julij 1765 namiddag, werd ik met veel haast gehaald een uur van hier, bij eene vrouw, welke van haar tweede kind in arbeid was. Ik vond de vrouw dwars op eene bedfteede liggen, de beenen afhangende, zonder dat dezelve onderfteund werden; een waterpot onder haar, waarin ik eenige ftukken van het kinds bekkeneel, nevens een gedeelte der hersfenen zag liggen. Een Heelmeefter ftond voor haar, met opgefchorte mouwen, en was dapper bezig met trekken, waarmede hij afliet, zoo dra hij mij ontwaar werd. Hij hadt een haakje in de hand, het welk van een dik ijzerdraad fcheen gemaakt te zijn. Ik vroeg hem, wat reden 'er voor waren, om dat moordtuig te gebruiken? hij antwoordde, dat hij het hoofd heeft moeten verkleinen, om dat hetzelve te groot was, en de pasfage te klein. Ik zeide, dat ik gehoord hadt, dat de vrouw de eerftemaal gelukkig en vrij fpoedig is verlost geworden, dat ik oordeelde, dat de pasfage nu niet naauwer dan in de voorige verlosfing kon zijn; dat heden voormiddag, de arbeid eerst begonnen was, en het dus zeer ontijdig was om tot geweldige middelen over te gaan:

en

en dat het mij daarenboven zeer waarſchijnelijk voerkwam, dat de vrouw zonder zijne kwaade handelwijze, alleen in ſtaat zou geweest zijn, om haar kind leevend ter waereld te brengen: doch dat het nu hoog tijd was om de vrouw te verlosſen, en te beletten, dat de moeder haar ongelukkig ſchepſel volgde.

Het was eene jonge Vrouw, van eene middelmaatige geſtalte, gezond van ligchaam, zeer afgemat, vol angst en benaauwdheid; doch ik beurde haar veel op, door haar te verzekeren, van eene ſpoedige verlosſing, zonder dat zij 'er veel door zou lijden. Ik onderzocht de teeldeelen, en bevond, dat dezelve, op veele plaatſen, gekneusd en verſcheurd waren; het hoofd lag zeer laag in het bekken; ik kon niet bemerken, dat het eenigzins beklemd zat; ik meende het met de hand te grijpen, en de vrouw oogenbliklijk te verlosſen; maar ik kon geen vaste greep krijgen. De vrouw lag niet behoorlijk, om de verlosſing met de tang te onderneemen; waarom ik ſpoedig een kort bed bereidde, en de vrouw op liet leggen; waarna ik in 't bijzijn van den Chirurgijn, de vrouw in minder dan twee minuuten van haar kind verloste. Het was een jongen, van een middelmatige grootte. De nageboorte volgde kort na het kind. De vrouw is vrij ſpoedig en volmaakt herſteld.

AANMERKING.

Moet het hart niet koud worden van zoodaanige mishandeling? is het niet ſtrafbaar? moet men niet vastſtellen, dat hij het kind omgebragt heeft, 't is ten minſten zeer waarſchijnelijk, dat de vrouw van een leevend kind zou verlost geweest zijn, als de minst kundige Vroedvrouw haar hadt bijgeſtaan. Gelukkig nogthans voor de moeder, dat hij geen haak hadt, waarmede veel geweld kon gedaan worden; anders was vermoedelijk de moeder, na veele martelingen, haar kind gevolgd.

Omtrent anderhalf jaar na deezen tijd, heb ik de vrouw van den aanvang der verlosſing bijgeſtaan; dezelve was natuurlijk en zeer voorſpoedig.

LXXVI. WAARNEEMING,

Aangaande eene verlosſing, waarin een Chirurgijn roekeloos de haaken gebruikt hadt.

Den 19 April 1787 donderdag namiddag wierd ik gehaald, vier uuren van hier. Ter plaatſe gekoomen zijnde, verzocht een Chirurgijn mij afzonderlijk te mogen ſpreeken: hij verhaalde mij, dat hij tusſchen zondag en maandag 's nachts bij de vrouw gekomen was, dat de vrouw klaagde van zwaare pijnen in den *abdomen*, welke langs de

regter *hijpochonder* in de *femur* ſchooten; dat hij de vrouw hadt onderſlaagen en het *Os uteri ampel gedilateerd* hadt bevonden: maar geen kind hadt konnen beſlaan; dat hij tot heden ogtend hadt afgewagt, dat de natuur de verlosſing zou bevorderen; doch ziende, dat 'er geene uitkomst was, hadt hij de verlosſing met zijne inſtrumenten (de haaken) ondernoomen, en alles aangewend, wat in zijn vermoogen was; dat hij zich herhaalde reizen vermoeid hadt, doch eindelijk het werk heeft moeten opgeeven; waarna de vrienden beſlooten hadden om mij te zenden: het welk hem zeer aangenaam was, nademaal hij dikwijls van mij hadt hooren ſpreeken, en graag kennis met mij wilde maaken; teffens mij verzoekende, hem bij de vrienden te willen verſchoonen; het welk ik beloofde, nadat ik hem zijnen misſlag en verkeerde behandeling voor oogen geſteld had.

Ik vond de vrouw in een akeligen toeſtand, zij was uittermaate afgemat, het aangezigt bleek met koud zweet bedekt, een kleine en ſnelle pols, de teeldeelen jammerlijk geteiſterd, het hoofd des kinds met ſtukken en brokken afgetrokken; het lijf lag boven den ingang van het bekken. Ik meende de verlosſing met den haak te doen; doch ik kon geen vaste plaats vinden, om den haak te vestigen; daarom beſloot ik het kind te keeren, het welk, ik niet zonder veele moeite verrichtte; om dat de baarmoeder droog,

droog, en ſterk om het kind ſamengetrokken was.

Daar hing nog een ſtuk van het agterhoofdsbeen aan den hals, het overige van het hoofd was afgetrokken. Volgens de ligging van het lijf, oordeel ik, dat het met het aangezigt is voorgekomen.

De nageboorte volgde kort na het kind.

De vrouw is na twee maanden geſukkeld te hebben, nog volkomen herſteld.

AANMERKING.

Hadt deeze Chirurgijn eenige kennis der Vroedkunde bezeeten, dan hadt hij, zoo dra hij bevond, dat de mond der baarmoeder wijd geopend was, de ligging van het kind moeten onderzoeken, en zonder de hand uit te haalen, het zelve moeten keeren, het welk destijds met weinige moeite hadt konnen geſchieden, terwijl de baarmoeder nog ſlap, en vogtig was; doch hij was zoo verre niet verlicht; hij kende (zoo min, als die in de voorige waarneeming vermeld) geene vroedkundige inſtrumenten, dan de haaken. Mij werd onder de terug reize verhaald, dat hij twee haaken ſtukkend getrokken hadt.

Deeze vrouw heeft den ſtompen hoek van het heiligbeen, heel binnenwaards gebogen, waar door het bekken vernaauwd wordt, en vermoedelijk oorzaak is, dat haare kin-

deren altijd eene verkeerde ligging gehad hebben. Alle haare kinderen zijn dood ter waereld gekoomen, niet tegenſtaande, dat de lieden alles hebben aangewend, om een leevend kind te hebben. Ten dien einde hebben zij een Chirurgijn Vroedmeeſter van een nabuurig dorp, van den aanvang der verlosſing gehaald; na deezen, nog twee uit een nabuurige ſtad, ieder in eene bijzondere verlosſing; doch even ongelukkig.

Dit was de derde maal, dat ik haar in den uitterſten nood heb bijgeſtaan: doch nooit ben ik bij haar geweest, dan nadat het kind reeds dood was. Doch het komt mij voor, dat het gantsch niet onmogelijk is, het kind leevend te haalen, als de keering door des kundigen en tijdig wordt ondernoomen; om dat ik de kinderen ieder reis klein bevonden heb.

In de twee voorige verlosſingen, waren de kinderen met den arm gebooren, en ik hebze beide met kleine moeite binnen weinig minuuten gehaald.

Ik ben dikwijls aangezocht geweest, om haar van den aanvang der verlosſing bij te ſtaan, doch door de verre afgeleegenheid, heb ik het nimmer kunnen toezeggen.

LXXVII. WAARNEEMING.

Aangaande eene zwaare verlosſing, waarin het kind met den haak werd afgehaald.

Den 30 Junij 1778 werd ik gehaald drie uuren van hier, bij eene vrouw, welke van haar eerſte kind reeds vijf dagen in arbeid geweest was. Zij was omtrent vier en dertig jaaren oud, kort en ingedrongen van perſoon; ik oordeelde uit haare geſtalte, dat zij in haare kindsheid, door de Engelſche ziekte is aangetast geweest; ik vond een Heelmeeſter, bloedverwant van de vrouw, en eene Vroedvrouw bij haar: de eerſte hadt haar adergelaaten, eenige klisteren gezet, veele verhittende zoogenaamde arbeid verwekkende middelen ingegeeven; de Vroedvrouw hadt door aanhoudend wroeten, de teeldeelen dermaate doen ontſteeken en zwellen dat de vrouw, op de minſte aanraaking, jammerlijk kermde; de mond der baarmoeder was tamelijk verwijd, doch de randen dik, en pijnelijk; het hoofd zat boven tusſchen den ingang van het bekken ſterk beklemd. De vrouw was zeer afgemat; zij had geduurende driemaal vier en twintig uuren weinig gerust; alle omſtandigheeden rijpelijk overwoogen hebbende, oordeelde ik ongeraaden, voor als nog de verlosſing te onderneemen.

Het was nog vroeg in den ogtend; ik befloot vooraf de ontftooken deelen te verzagten, ten dien einden, liet ik de vrouw een ader openen, en de teeldeelen liet ik met een verzagtende pap bedekken; ik fchreef een ligt rustmiddeltje voor, en liet haar eenig voedfel gebruiken. Na verloop van een uur, viel zij in een flaap, welke bijna onafgebrooken vier uuren duurde; waaruit zij zeer verkwikt ontwaakte, en wederom eenig voedfel gebruikte; zij bleef het overige van den dag zeer bedaard en genoot van tijd tot tijd nog een kort flaapje.

Omtrent den avond was zij zeer moedig, en merkelijk verkwikt, de ontftookene deelen minder pijnelijk; de vrouw nevens de naastbeftaanden verzochten, dat ik toch de verlosfing niet langer wilde uitftellen; ik had nog graag op deeze manier blijven voortgaan, tot dat de ontfteeking der deelen verdweenen zoude zijn; maar alle mijne redenen vonden weinig ingang, zij bleeven op de verlosfing aandringen. Ik liet de vrouw op een kort bed liggen, onderzocht naauwkeurig de ligging van het kind, het lag met het aangezigt naar de linkerzijde gekeerd, voor en agter zeer beklemd; het bekken was zeer naauw, en geheel misvormig; ik befloot de verlosfing met de tang te onderneemen, maar ik kon de lepels niet behoorlijk aanleggen, noch overkruisfen; waarom ik genoodzaakt was, den haak te gebruiken; waar toe ik

ik te eerder overging, om dat ik wel verzekerd was, dat het kind niet meer leefde.

Ik ging met de regter hand langs de linker zijde in de baarmoeder, met de linker hand nam ik den haak, ſchoof denzelven voorzigtig tusſchen mijn hand en het hoofd des kinds in de baarmoeder; ik drukte den haak in het ooghol, waar na den haak met beide handen omvattede, op de manier als ik in de twee en zeventigſte waarneeming beſchreeven heb. Vervolgens begon ik al wrikkende te trekken; doch ik ontdekte weldra, dat de haak zou los ſchieten; ik onderzocht de oorzaak, en bevond, dat het voorhoofds been afweek; ik trok nog een wijl bedaard tot dat het been zoo los was dat ik het kon uitneemen; waar na ik den haak in den mond plaatſte, het welk te gemaklijker toeging, om dat het hoofd veel laager lag; met den haak nu een vaste greep hebbende, begon ik wederom op de voorgemelde manier te trekken, tot dat het hoofd gebooren was; waar na ik nog eenige moeite had, met het ligchaam te haalen.

Het kind was een jongen van een middelmaatige grootte, en ſcheen al eenigen tijd dood te zijn geweest, de opperhuid ſcheide overal van het ligchaam, en gaf een zwaaren ſtank van zich, daar liep ook veel ſtinkend vogt uit de baarmoeder. De nageboorte volgde kort na het kind.

De verlosſing hadt omtrent een half uur geduurd.

De ontſtookene deelen gingen tot verzweering over; doch door de goede zorg van den Heelmeeſter, welken ik van tijd tot tijd met mijnen raad heb bijgeſtaan, is de vrouw, alhoewel langzaam, volkomen herſteld.

Omtrent twee jaaren hierna, werd ik andermaal bij deeze vrouw gehaald, doch ik vond haar verlost van een dood kind, van omtrent zeven maanden dragts.

AANMERKING.

Alhoewel het hoofd niet groot was, zou ik het met de tang niet hebben kunnen vatten, al had ik het hoofd vooraf verkleind, nademaal het naauwe en misvormig bekken, niet toeliet, om de lepels behoorlijk aan te leggen, noch te overkruisſen; waarom ik liever aanſtonds tot het gebruik van den haak overging, dan de vrouw vrugteloos te pijnigen en aftematten.

Een kundig en voorzigtig Vroedmeeſter, zal niet dan met den grootſten wederzin, tot dit geweldig werktuig overgaan; doch wat kan men anders doen? als men in 't geval is, dan in den uitterſten nood, de uitterſte middelen aanwenden. De Hemel zij gedankt, ik heb niet meer dan tienmaal in het geval geweest, van dit doodelijk werktuig te moeten gebruiken. In dit geval was het

het onvermijdelijk ; nademaal de middellijn van vooren naar agteren, geen drie duim wijd was. Niemand, dan die in de gevallen geweest zijn, is bewust, dat 'er zoo veel voorzigtigheid en oplettendheid vereischt wordt, onder het gebruik der haaken, wil men gevaarlijke kwetzingen vermijden, zoo van zich zelven als van de vrouw; daarom is het voorzigtig en hoogstnoodig dikwijls te onderzoeken, of de beenderen waarin de haak geplaatst is zich niet begeeven, en als men ontdekt, dat de haak meerder uitkomt, moet men telkens onderzoeken of het geheele hoofd mede volgd, of dat de beenderen gedeeltelijk affcheuren, wanneer men met alle omzigtigheid moet trekken, op dat de kaak niet onverhoeds losfchiete, of denzelven verplaatfen, en is het mogelijk in de boven kaak, welker beenderen meer tegenftand kunnen bieden, en vervolgens aan meerder geweld kunnen wederftaan.

LXXVIII. WAARNEEMING,

Aangaande eene zwaare verlosfing, van eene vrouw, welke een naauw en mismaakt bekken hadt, en met den haak verlost is.

Den 18 April 1783 werd ik gehaald een uur van hier, bij eene vrouw, welke van het eerfte kind zwanger zijnde, reeds agt da-

gen in arbeid geweest was. Het was een klein maager vrouwtje, zij lag aan geweldige ſtuipen, welke zich den voorgaanden dag al hadden vertoond; zij was geheel weezenloos, bleek van aangezigt, de oogen ingevallen, de neus ſcherp, het gantſche ligchaam met koud zweet overdekt, de ademhaling kort, met een onvoelbaare pols; het ſcheen dat zij alle oogenblikken den geest zou geeven. Ik vraagde aan de Vroedvrouw, waarom zij niet tijdiger om mij gezonden hadt; dan het was eene der koppigſte, verwaanſte, en onderneemendſte ſchepſelen, welke ik ooit ontmoet heb; en waar van ik voor lange, de gruwelijkſte mishandelingen had ondervonden. Ik gaf aan de naastbeſtaanden te kennen dat de verloſſing vrugteloos zoude weezen, dat de vrouw onder mijne handen den geest zou geeven, en dat het dus beter was, ongeſtoord het einde in te wagten; doch ik werd met zoo veele drangredenen aangezocht, zoo wel van de buurvrouwen, als bloedverwanten, dat ik, hun verzoek niet langer kunnende wederſtaan, eindelijk doch ſchoorvoetende en met vrees beſloot, de verloſſing te onderneemen

De vrouw lag op het kort bed; ik onderzocht het geval, en bevond, dat het hoofd zeer verlengd en plat ſamengedrukt voorkwam; de opperhoofd beenderen laagen los, de *baſis* van het hoofd zat boven den ingang

gang van het bekken, welke ingang niet meer dan twee en een halve duim middellijn hadt, tusſchen het heiligbeen en de ſchambeenderen. Ik voorzag, dat deeze verlosſing mij zweet en arbeid zoude kosten; doch om niets onbeproefd te laaten, bragt ik de tang in, dan het was onmogelijk om ze behoorlijk aan te leggen en te overkruisſen; waarom ik 'er van moest afzien, en tot den haak mijne toevlugt neemen. Ik bragt de regter hand aan de linker zijde in de baarmoeder, zoo hoog als ik kon; doch het bekken was zoo naauw, dat ik niet hooger dan tot aan den ingang kon komen, noch ik kon de ligging van het hoofd des kinds niet onderſcheiden, waar door ik genoodzaakt werd den haak te plaatſen, zoo als ik best kon. Ik begon met zeer voorzigtig te trekken, om dat ik vreesde dat de haak weldra zou losſchieten, gelijk ook kort hier na gebeurde. Ik nam de losſe beenderen voorzigtig weg, en plaatſte den haak aan de tegenovergeſtelde zijde van de vrouw, en het hoofd des kinds; doch het duurde niet lang, de beenderen begaven zich, ik plaatſte den haak wederom aan de linkerzijde van de vrouw in het hoofd des kinds, zelfs hooger dan ik met de vingers kon bereiken; doch voor dat ik de hand te rug haalde, onderzocht ik, of de haak een vast ſteunpunt hadt, waarna ik wederom begon te trekken, doch de haak ſchoot wederom los; ik nam nu voor om den

haak

haak hooger in te planten, al zou ik eenig geweld moeten gebruiken; ik bereikte ten deele, doch met moeite, mijn oogmerk; ik drukte den haak in het ooghol, dan het voorhoofds been deed ook weinigen weder-ſtand; ik bezocht, of ik met de vingers de boven kaak kon bereiken, het welk mij na veele moeite gelukte, om den haak in te planten; doch ik had het verdriet, dat deeze beenderen zich meede begaaven. Ik beken het, nu werd ik moedeloos, en meende het werk op te geeven; ik had, geduurende de bewerking, de vrouw meenigmaal aangezien, of zij den geest nog niet had gegeeven, het welk ik wel gewenscht heb, ziende geene andere uitkomst; ik zou graag een teug wijn tot verſterking gebruikt hebben, want ik vreesde van vermoeing te zullen bezwijken; dan het was 'er zoo armoedig geſteld, dat ik niet dan een teug water kon bekomen. Na een weinig gerust te hebben, trok ik wederom aan 't werk; ik plaatſte voor ditmaal met veele moeite, den haak onder de onder kaak, ik gebruikte mijne nog overige kragten, om het hoofd buiten de geboorte te krijgen; ik kreeg het door de naauwte in het bekken, ik meende nu zou ik haast aan het einde zijn; maar ziet! het overige van het hoofd ſcheurde van den hals; de borst was een nieuwe hinderpaal; na een weinig adem geſchept te hebben, bezocht ik den haak in de borst te hechten; ik bragt den-

zel-

zelven met veele moeite tusſchen de tweede en derde rib in de borst; ik trok met vrees, dat de haak wederom zou los ſchieten, waarom ik telkens onderzocht of de haak nog wel vast geplaatst bleef; het welk naar wensch bevindende, ſpande ik mijne overige kragten in, en trok met zoo veel geweld als mijne zwakke kragten toelieten: en ik kreeg eindelijk den romp. Het was geheel aan het bederven, en gaf een onverdraaglijken ſtank van zich.

De nageboorte viel bijna van zelfs uit het ligchaam.

De vrouw bleef, tot verwondering, nog tot den volgenden ogtend leeven.

AANMERKING.

Een ieder die dit verhaal leest, zal gemaklijk kunnen opmaaken, hoe veel arbeid, en zweet, mij deeze verlosſing gekost heeft: ik was ten eenemaal afgemat; meer dan agt dagen daarna, voelde ik nog de overblijfſelen, de vermoeijing door alle leeden; nimmer heb ik zoo zwaar een geval ontmoet; meenigmaal werd ik zo moedeloos, dat ik de verlosſing meende te ſtaaken; dan nademaal ik nimmer eene verlosſing heb opgegeeven, werd ik door eerzugt geprikkeld, het welk mij als 't waare, nieuwen moed en kragten bijzettede.

Alhoewel ik door de ondervinding geleerd heb, dat vrouwen in de wanhoopigſte gevallen, ſomtijds door de verlosſing op eene wonderbaarlijke wijze behouden worden; zou ik toch deeze verlosſing niet ondernoomen hebben, dewijl 'er geene de minſte hoope van eene goede uitkomst te verwagten was; maar de vrouw onvermijdelijk ſterven moest; was het niet bij arme menſchen geweest: want als ik geweigerd hadt, de verlosſing te ondernemen, dan zou de lasterzucht een ruim veld gevonden hebben, en mij als onmêdoogend tot den armen uitgekreeten hebben; alhoewel het onverdiend zou wezen, nademaal ik nooit mijnen bijſtand aan iemand geweigerd heb.

Zou men in deeze twee agtereen volgende gevallen, door de zoo veel gerugtmaakende konstbewerking, de doorſnijding van de kraakbeenige vereeniging der ſchaambeenderen, tijdig ondernoomen, de kinderen hebben kunnen behouden?

In het eerſte geval oordeel ik van jaa, dan het kind was voor mijne komst reeds geſtorven. In het laatſte geval zou die konstbewerking vrugteloos geweest zijn. De keizerlijke ſneede, was mijns bedunkens, het eenige middel geweest, om het kind te behouden.

De doorſnijding van de kraakbeenige vereeniging der ſchaambeenderen, door den *Heer Jean René Sigault* in het jaar 1777 eerst

on-

ondernoomen, heeft veele Geleerden hunne pennen doen ſcherpen; de eenen hebben voor de anderen tegen geſchreven; beide partijën hebben met veel drift, hun gevoelen trachten door te drijven; doch niemand heeft tot heden eene volkome overwinning behaald; de gevoelens zijn, en blijven nog verdeeld, en zullen mogelijk nimmer over een gebragt worden.

De doorkundige, en alom beroemde Hoogleeraar, *Petrus Camper*, heeft al veel aan deeze doorſnijding gedacht, en verzocht, om dezelve aan eene ter dood verweezene vrouw, te mogen uitvoeren. Doch het welk werd afgeſlagen.

Als ik voor de eerſtemaal het geval van den *Heer Sigault* hadt geleezen, heeft mij de ſtoute onderneeming verbaasd, dan de gelukkige uitkomst heeft mij niet weinig behaagd; het heldhaftig beſluit van de vrouw *Sichot*, om zich aan deze nieuwe en pijnelijke konstbewerking het eerst te onderwerpen, heb ik niet genoeg kunnen bewonderen.

Niet tegenſtaande het goed gevolg waarmede deeze onderneeming bekroond is geworden, heb ik, tot heden, mijne goedkeuring aan deeze kunstbewerking niet ten volle kunnen geeven; onder het leezen merkte ik op, met het door ſnijden van het kraakbeen, wijken de ſchaambeenderen van elkanderen, maar eene afwijking van anderhalf duim, vergroot de

kleinfte meeting van vooren naar agteren, maar met weinige lijnen; eene grootere afwijking kan men niet bekomen, zonder verfcheuring der banden en kraakbeenderen, waarmede de anderen beenderen van het bekken zijn famengevoegd. En hoe kan men juist bepaalen, hoe veel lijnen men meerder benoodigd heeft, als men door de tang kan winnen? Het is wel waar, men kan door de *Pelvi Metere*, de naauwte van het bekken juist bepaalen: maar kan men even juist de groote van het hoofd bepaalen? Ik oordeel neen, en hier zou het toch mede op aan koomen, om deeze konstbewerking, met hoop van een goed gevolg te kunnen onderneemen.

Dan als het doorgaat, het welk eenige Schrijvers beweeren, dat 'er geduurende de zwangerheid, een grooter toevloed van vogten is, naar de kraakbeenderen, waar door de beenderen van het bekken vereenigt zijn, waar door dezelve zagt en rekbaar worden, onder de verlosfing uitrekken, en het bekken ruimer maaken, dan zal de doorfnijding zeer zeldzaam te pas komen: deeze verwijding is evenredig, en gefchikter, dan die, welke men met de doorfnijding kan bekomen, en heeft niets kwaads ten gevolge.

Dan ik voor mij; ik kan met waarheid betuigen, dat ik dusdaanige verwijdering aan de beenderen van het bekken nimmer heb kunnen befpeuren; alhoewel ik deeze deelen,

len, na zwaare verlosfingen, herhaalde reizen met veel oplettendheid onderzocht hebt.

Onder de Schrijvers, welke dit gevoelen zijn toegedaan, worden 'er gevonden, welken om aan hunne ftelling klem bij te zetten, proeven genoomen hebben met drooge bekkens, welke dagen agter een in water geweekt werden, een vorm van droog houd in de holligheid, in het midden eene wigge, welke dagelijks met een hamer werd aangeflaagen, tot dat de beenderen van een fcheidden. Wat is beftand tegen dergelijk geweld.

Men gaat nog verder, en beweert, dat het kraakbeen van het bekken tot in den hoogen ouderdom kraakbeenig blijft, en geenzins als in andere deelen in hard been veranderd. Doch dit gaat ook niet door, getuigen hier van zijn de hiftorifche verhaalen, van eenige Geleerden, welken de doorfnijding der kraakbeenigen vereeniging van de fchaambeenderen hebben ondernoomen; een heeft de verëniging beenagtig bevonden, waar door hij belet werd voort te gaan, en tot de keizerlijke fneede moeten overgaan; een ander bevond hetzelfde, en moest de fcheiding met een zaag verrichten. Deeze vrouwen waren niet oud, de eene was omtrent een en twintig jaaren oud.

* * *

IV. HOOFDSTUK.

BEHELZENDE EENIGE VERLOSSINGEN, WELKE MET GEVAARLIJKE TOEVALLEN VERZELD WAREN.

LXXIX. WAARNEEMING,

Aangaande eene verlosſing, welke met zwaare bloedſtorting verzeld was.

Den 19 September 1776, omtrent drie uuren in den ogtend werd ik in haast geroepen, bij eene vrouw, welke in arbeid en in eenen gevaarlijke toeſtand was. Nademaal het hier in de plaats was, zoo was ik ſpoedig bij de vrouw; ik vond haar zonder kennis, en ſpraak, het aangezigt bleek, handen en voeten koud, de pols kon ik naauwlijks onderſcheiden; de bijzijnde vrouwen verhaalden mij, dat de vrouw verſcheidene flaauwten gehad hadt, dat de Vroedvrouw de oorzaak voor haar hadt verborgen gehouden, tot dat zij het bloed van onder de ſtoelen over de vloer zagen ſtroomen, waar door zij alle

zeer

zeer ontsteld zijn geworden, en om mij hebben gezonden. Onder dit verhaal had ik de vrouw onderslaagen. Ik vond den mond der baarmoeder ruim geöpend, doch in plaats van de gladde vliesen, voelde ik een zagt, oneffen, en vleezig ligchaam, het welk den mond der baarmoeder geheel besloeg; agter het zelve voelde ik een hard, rond ligchaam, het welk ik oordeelde het hoofd des kinds te zijn, en op het aanraaken opwaards week. Ik gaf de vrienden het gevaar waar in ik de vrouw bevond, te kennen, en dat ik de vrouw, in eenige minuten kon verlossen; maar, niet kon verzekeren, dat zij de verlossing zou overleeven.

Ik maakte spoedig een kort bed, waar op ik de vrouw op de zagtste wijze liet plaatsen; vervolgens ging ik met de regter hand in de scheede, het geklonterd bloed waar mede de zelve gevuld was, liet ik blijven, onderzocht rondöm, of ik op een of andere plaats de vliesen kon betasten; doch geen onderscheid kunnende bespeuren, ging ik met de regter hand, langs de linkerzijde tusschen de nageboorte en de baarmoeder in, tot aan de vliesen, welke ik doorboorde, het hoofd met de hand schielijk opwaards naa den bodem der baarmoeder duwende, waar door de voeten nederwaards daalden, en als van zelfs in de hand vielen, en de vrouw in weinige minuten verloste.

De nageboorte viel van zelfs uit het ligchaam. Ik betastte den buik, en voelde, dat de baarmoeder zich famentrok.

De vrouw kwam langzaam bij, doch is nog fpoedig herfteld geworden.

Het kind was een meisje, en zeer zwak, doch heeft zich in het vervolg zeer wel laaten voeden.

AANMERKING.

In diergelijke gevallen hangt het leeven van moeder en kind af van eene fpoedige verlosfing: doch deeze ftijfhooofdige en onkundige Vroedvrouw zou liever de vrouw met haar kind in den buik hebben laaten fterven, dan onderftand te verzoeken.

Ik verkies altijd liever de vliefen te doorbooren, op de wijze gelijk ik in dit geval gedaan heb, als de nageboorte, om de verfcheuring van groote bloedvaten te vermijden, zoo veel mogelijk is; ik duwde het hoofd in eens naa den bodem der baarmoeder om hier door de keering gedeeltelijk te verrichten, het welk in diergelijk geval zonder moeite kan gefchieden; en ook om door mijn arm de opening der vliefen te ftoppen, en het water in de baarmoeder te behouden, om de keering gemaklijk te maaken, waarna ik het water laat afloopen, en het kind langzaam uithaal.

Ik onderzocht de nageboorte, en kon klaar zien, dat dezelve op den mond der baarmoeder gezeten hadt. De navelſtreng was in het middelpunt der nageboorte ingeplant.

LXXX. WAARNEEMING,

Aangaande eene verlosſing, met zwaare bloedſtorting verzeld.

In het jaar 1758 ontving ik een brief met een expresſe bode, van mijn hooggeachten Vriend, den Wel Edele Hooggeleerden Heer *J. Ingenhauze* thans *Archiater* aan het Keiſerlijk Hof te *Weenen*, om zoo ſpoedig mogelijk bij zijn Wel Ed. te komen, en de tang van *Levret* mede te brengen.

Bij mijne aankomst verhaalde mij zijn Wel Ed., dat de vrouw verſcheide maalen zeer gelukkig gebaard hadt; wederom hoog zwanger zijnde, voor agt dagen eenige baarens pijnen gevoeld hadt, met eene geringe bloedſtorting verzeld; hij hadt eene ader laaten openen, om dat de vrouw zeer bloedrijk was, en eenige andere gepaste middelen voorgeſchreeven; vervolgens de vrouw een en andermaal bezocht, en nimmer reden kunnen vinden, dan om op eene gelukkige verlosſing te mogen hoopen; doch heden namiddag, in alle haast gehaald zijnde, hadt hij de vrouw in deezen hoopeloozen toeſtand gevonden., en aanſtonds om mij gezonden.

De Vroedvrouw verhaalde, dat na middernacht, de arbeid begon optewakkeren; en de vloed hadt toe genoomen; dat voor den middag, het water was gebrooken; doch de vloed hadt blijven aanhouden, en namiddag zoo geweldig was geworden, dat zij telkens dacht, dat de vrouw den geest zou gegeeven hebben.

De vrouw lag in eene bedſtede, met een kruis en waſche kaars in de hand; een gebruik, onder de Roomschgezinden, bij ſtervende menſchen. De Heer *Ingenhauze* verzocht mij de verlosſing zonder uitſtel te onderneemen. Ik betoonde weinige genegenheid om mijn goeden naam aan zoo een hoopeloos geval bloot te geeven; doch de Heer *Ingenhauze* drong 'er op aan, en ik liet mij overhaalen.

Ik maakte ſpoedig een kort bed; maar toen ik de vrouw 'er op wilde leggen, weigerden de vrienden het toe te ſtaan; dan na veele redenen lieten zij zich eindelijk overtuigen. Ik vond de ſcheede met geklonterd bloed gevuld, de mond der baarmoeder ruim geöpend, het hoofd in eene goede ligging tusſchen den ingang van het bekken; na dat wij beide hadden goedgevonden, om de verlosſing met de tang te onderneemen, na dat ik de lepels had ingebragt, overkruist, en behoorlijk geſloten, begon ik op de meergemelde manier te trekken; doch het duurde niet lang, of de tang ſlipte af; op dit toeval,

val, zagen de vrouwen elkander aan, eenige ſtaken de hoofden bij een. Ik bragt de tang wederom in, doch zij ſlipte andermaal af. Nu begonnen zij opentlijk te morren, doch de Heer *Ingenhauze* bragt ze tot bedaaren. Ik plaatſte mij op eene knie voor de vrouw, om de zaak nader te onderzoeken, en bevond, dat 'er een elleboog tegen het hoofd des kinds lag, en dat ik met de hand bezijden het hoofd des kinds, zonder moeite in de baarmoeder kon komen; ik gaf 'er den Doctor kennis van, en vraagde of ik het kind wilde keeren; het welk zijn Wel Ed. toeſtond. Zonder de hand uit te haalen ging ik tot aan de voeten, greepze beide, en eindigde de verloſſing binnen twee minuuten.

De nageboorte viel van zelve uit het ligchaam. Op ditzelfde oogenblik werd de vrouw door eene vervaarlijke ſtuiptrekking aangetast; het ligchaam werd geheel voorwaards getrokken, de oogen draaijden in het hoofd, en viel plotsſelijk wederom neder. Wij meenden, dat zij den geest gaf; ik liet haar te bedde leggen, waarna zij een weinig bijkwam.

Op dit oogenblik kwam een Heelmeester uit *Breda*, door den Heer *Ingenhauze* ontboden, om de Keizerlijke ſneede te doen, indien de vrouw voor de verloſſing was geſtorven.

Den Heer *Ingenhauze* nam affcheid, om nog binnen de poort te kunnen komen, onder affpraak, van 'sanderen daags voormiddag te zullen wederkomen; wanneer wij haar boven verwagting wel bevonden, en zij allengskens volkomen herfteld is.

Aanmerking.

Ik ben nimmer meer bevreesd geweest, het vertrouwen, en mijn goeden naam te verliezen, dan door dit geval; ik was bekommerd, dat de vrouw onder mijne handen den geest zou gegeeven hebben, het welk het alleronaangenaamfte moet weezen, dat een Vroedkundigen kan overkomen, doch de Hemel zij gedankt, dit ongeluk is mij nimmer overgekomen; alhoewel ik geduurende een meer dan dertigjaarige oeffening, mij meenigmaal in angftige en netelige gevallen bevonden heb, en nooit, hoe hoopeloos het geval geweest is, de verlosfing geweigerd heb. Eenige der bijzijnde vrouwen hadden voorheen den Heer *Ingenhauzen*, verfcheide verlosfingen met de tang, fpoedig en behendig zien verrichten; waarom zij het afflippen der tang, aan onbekwaamheid toefchreeven; maar de goede uitkomst heeft mij tot veel eer verftrekt.

Ik was nog jong in de Praktijk, en gevolglijk van weinig ondervinding; doch dit geval heeft mij geleerd, de ligging van het

kind

kind wel te onderzoeken, voor dat ik tot eene of andere hand- of konstgreep besluit; had ik de ligging van het hoofd, in den beginne gekend, zoo als ik na het afslippen der tang ontdekte, dan zou ik aanstonds de keering ondernoomen hebben.

Deeze twee waarneemingen, aangaande de verlossingen met bloedstorting verzeld, oordeel ik, dat genoeg zullen zijn, om te bewijzen, dat men, in gevallen van zwaare bloedstorting, de verlossing zoo dra mogelijk moet bevorderen.

Over de bloedstorting, welke geduurende de zwangerheid, en ten tijde van een dreigende of aanstaande miskraam, voorkomen, of op het einde der zwangerheid, voor dat de arbeid zich openbaart, of eerst begint te openbaaren, zal ik hier niet handelen; maar voor een andere gelegenheid spaaren.

LXXXI. WAARNEEMING,

Aangaande eene verlossing, met geweldige stuipen verzeld.

Den 17 Julij 1781 werd ik met veel spoed gehaald een uur van hier, bij eene vrouw, welke in arbeid zijnde, door geweldige stuiptrekkingen werd aangetast. De vrienden en bijzijnde vrouwen, liepen heen en weder, en waren doodelijk ontsteld; de vrouw zat in een armstoel; de Vroedvrouw

voor haar: zij was zonder kennis en ſpraak, alle deelen werden door geweldige ſtuiptrekkingen beroerd. Ik beval een bijzijnden Chirurgijn, de vrouw adertelaaten: middelerwijl onderſloeg ik haar, en bevond, dat het hoofd des kinds laag in het bekken gezakt was, en eene goede ligging hadt; de vliefen verbrooken, en de mond der baarmoeder ruim geöpend. Onder de aanvallen werd het hoofd laager geperst, waar door ik verzekerd werd, dat de verlosfing nabij was; doch ik oordeelde ieder oogenblik gevaarlijk voor moeder en kind; waarom ik beſloot, zonder uitſtel, de verlosfing met de tang te verhaasten; het welk ik binnen weinige minuuten gelukkig ter uitvoer bragt.

Het was een kloeke en gezonde jongen. De nageboorte volgde kort na het kind.

Ik zorgde, dat de vrouw ſpoedig te bedde wierd gelegd; ik bragt een doekje in wijn nat gemaakt, aan haare lippen; zij toonde geen gevoel te hebben, lag als in een diepen zwaaren ſlaap, doch de ſtuipen bleeven weg. Omtrent zestien uuren na de verlosfing, opende zij de oogen, toonde eenige kennis, en gebruikte eenig voedſel. Zederd is zij van dag tot dag beter geworden, en vrij ſpoedig, zonder eenig hinder te behouden, volkomen herſteld.

AAN-

AANMERKING.

Het is bij alle Vroedkundige Schrijvers aangenoomen, dat de verlosfing het voornaamfte middel is, om de ftuipen te doen bedaaren, of ophouden. Ik durf 'er onbefchroomd, bijvoegen, dat het 't eenigfte middel is, om ze te ftuiten. Gelukkig, wanneer zij kort na de verlosfing ophouden; anders is de uitkomst gemeenlijk doodelijk.

Ik heb veele verlosfingen bijgewoond, welke met ftuipen verzeld waren, doch bij zeer weinige, welke zoo geweldig waren.

Het was een aanmerkelijk geluk voor de vrouw, dat de verlosfing zoo verre gevorderd, en alles zoo wel gefchikt was, om de verlosfing veilig, en fpoedig te konnen volbrengen.

Den 28 Junij 1773, heb ik deeze vrouw, in eene zwaare verlosfing bijgeftaan, en haar met de tang verlost van een zoon, welke heden nog in leeven is.

Deeze was een zevende zoon, en heeft zich zeer wel laaten voeden.

LXXXII. WAARNEEMING,

Aangaande eene zwaare verlosfing, welke met ftuipen verzeld was.

In het Jaar 1762, 'snamiddag werd ik gehaald, twee uuren ver. Ik vond eene vrouw in

in eenen akeligen toeſtand, ten uiterſten afgemat, alle deelen van het ligchaam, werden door geweldige ſtuipen aangevallen; de vroedvrouw verhaalde mij, dat den voorigen dag de arm was uitgevallen, omtrent vier uuren na dat het water gebrooken was; dat zij haar best gedaan hadt om den arm op te werken; dat de vrouw omtrent middernacht door geweldige ſtuipen werd aangevallen, en zederd niet dan voor weinige oogenblikken waren opgehouden.

Ik bevond den arm tot aan den ſchouder gebooren, dezelve was geheel zwart; de mond der baarmoeder was als een ſtrop om den arm des kinds ſamengetrokken.

Ik voorzag, dat de uitkomst niet dan doodelijk konde weezen; doch om de vrouw, niet hulpeloos te verlaaten, en aan het aanhoudende verzoek der vrienden te voldoen, beſloot ik, de verloſſing te onderneemen; alhoewel ik voorzag, dat het bezwaarlijk zoude zijn omze uit te voeren.

Ik liet de vrouw op een kort bed leggen, en trachtte den voorſten vinger tusſchen den arm en den mond der baarmoeder in te brengen; doch dit kon op eene zagte wijze niet geſchieden; ik was daarom genoodzaakt eenig geweld te gebruiken, om een vinger tusſchen beide in te brengen; waarna ik een tweeden en eindelijk de geheele hand inbragt; doch de gantſche baarmoeder was geweldig om het kind ſamengetrokken. Ik bereikte ein-

eindelijk eene knie, welke ik ontplooijde, en den voet buiten de fcheede bragt; vervolgens de tweede; waar na ik het kind geheel uithaalde, doch het fcheen reeds eenigen tijd dood geweest te zijn.

De nageboorte volgde kort na het kind.

De vrouw ftorf omtrent zesendertig uuren na de verlosfing.

AANMERKING.

Zie daar! een geval waar in de gevolgen zoo gelukkig niet waren, als in de voorige waarneeming: ook waren alle omftandigheeden, veel gevaarlijker, dan in het voorige geval: de ftuipen hadden reeds lang geduurd, de vrouw gantsch afgemat en kragteloos, het kind hadt eene verkeerde ligging, de mond en de gantfche baarmoeder geweldig famengetrokken.

Ik kon de tusfchenpoozen der aanvallen niet gaade flaan, om dat de ftuipen bijna aanhoudende waaren; doch onder het hevigfte der aanvallen haalde ik de hand te rug.

Als 'er tusfchenpoozen zijn, moet men dezelve waarneemen om te werken: want onder de aanvallen zal men de hand vrugteloos verdooven, en vermoeijen.

Was ik bij de vrouw geweest, voor dat zij haare kragten verlooren hadt, dan zou ik door ruime en herhaalde aderlaatingen, de ftuipen tot bedaaren hebben trachten te brengen, uit en inwendige ftovingen hebben aangelegd, en krampftillende middelen hebben voorgefchreven.

V. HOOFD-

V. HOOFDSTUK.

BEHELZENDE EENIGE ZELDZAAME GEVALLEN.

LXXXIII. WAARNEEMING,

Aangaande eene verlosſing, van een kind met een Waterbuik.

Den 21 Februarij 1767, omtrent twee uuren na middernacht werd ik gehaald, een uur van hier; bij eene vrouw, welke van haar eerſte kind in arbeid was. De Vroedvrouw verhaalde mij, dat zij den voorigen nacht was gehaald, de vrouw in vollen arbeid had gevonden, en het water begon te groeijen, het welk omtrent elf uuren voormiddag gebrooken was; waar na de arbeid was opgehouden; en ten einde denzelven wederom op te wekken, bij den Meeſter, om een fleſje hadt gezonden, waar door de vrouw in ſlaap gevallen was, welke omtrent drie uuren hadt aangehouden: waar na de arbeid wederom begonnen, en het hoofd laag in het bekken gezakt was; en niet

niet tegenſtaande de vlaagen nog eenigen tijd hadden blijven aanhouden, was het hoofd als onbeweeglijk blijven zitten. Vervolgens was de arbeid begonnen te verſlappen, en nu zederd eenige uuren geheel opgehouden; waarom de vrienden beſlooten hadden, om mij te zenden.

De vrouw was zeer zwak met een kleine ſnelle pols, en ſcheen ongemeen dik; ik betastte den buik; die was buiten maate uitgezet, de huid als een trommel geſpannen, de dijën, beenen en voeten, nevens de ſchaamlippen zugtig gezwollen; het hoofd was laag in het bekken gezakt; het linker been der hoeknaad kwam voor, waar op een gezwel was, het welk ook bol en ſlap op het gevoel was; waar uit ik vermoedde, dat het kind niet meer leefde.

Na dat ik de vrouw op een kort bed geplaatst had, bragt ik het hoofd met de tang buiten de geboorte; doch het lijf weigerde op de gewoone wijze te volgen; ik onderzocht of de ſchouders op den ingang van het bekken bleeven haaken, doch ik vond een ſchouder in de holligheid van het heiligbeen, welken ik een weinig verdraaijde; waar op de andere ſchouder mede in het bekken zakte; doch ik ondervond wel haast, dat de ſchouders de hinderpaal niet geweest waren; ik bragt mijne twee voorſte vingers als haaken onder de oxelen des kinds, en moest met kragt trekken, om den buik uit te haalen.

Het

Het kind was een jongen, van eene middelmaatige grootte, kwam dood ter waereld, en de buik was door waterzucht gezwollen.

De nageboorte volgde een kwartier uurs na het kind.

Aanmerking.

Deze vrouw was van het begin der zwangerheid af zeer ongesteld geweest; tusschen de derde en vierde maand ben ik eenige reizen bij haar geweest; zij klaagde van geduurige pijnen in den buik, en opstopping van water, het welk door de drukking der bevrugte baarmoeder, op de sluitspier van de waterblaas, veroorzaakt werd; om het water te ontlasten, was men eenige maalen des daags, genoodzaakt de baarmoeder van de blaas te duwen, welk ongemak, tegens het einde der vijfde maand allengskens verbeterd was. Ondertusschen begonnen de voeten, beenen, dijen, en buik te zwellen; omtrend de agtste maand was zij afschuwelijk dik, en zeer ongemaklijk; zij kon naauwlijks zitten, noch liggen; van de agtste maand tot de volle zwangerheid, scheen haar ongemak eenigzins verdraaglijker.

Na de verlossing begonnen de onderste deelen allengskens dunner te worden; doch de buik bleef nog dik, en waterzuchtig; doch hier van is zij door den tijd en gepaste middelen volkomen hersteld. Wanneer de buik

des

des kinds, door water zoo dik gezwollen is, dat dezelve niet door de geboorte kan gehaald worden, moet men dezelven met een *troicart* doorbooren.

LXXXIV. Waarneeming,

Aangaande eene verlosfing, van een kind met een waterhoofd.

Den 3 Maij 1762 werd ik gehaald, twee uuren verre, bij eene vrouw, welke in arbeid was. De Vroedvrouw verhaalde mij, dat omtrent tien uuren geleeden het water gebrooken, en teffens een arm nevens de navelftreng uitgevallen was; dat zij veele moeite hadt aangewend, om het een en ander in te brengen; maar zoo dra zij haare hand uithaalde, deeze deelen mede uitvielen. Ik bevond dat de navelftreng uit hing, flap en koud was, en de arm tot aan den fchouder gebooren.

Ik liet de vrouw op het kort bed leggen, en behoorlijk onderfteunen; vervolgens ging ik met de hand in de baarmoeder om de voeten te zoeken, welke ik gemaklijk vond, en buiten haalde, toen het kind tot aan de armen gebooren was, ontmoette ik veel wederftand; ontplooide de elleboogen, en haalde beide de armen uit; vervolgens meende ik de verlosfing, als naar gewoonte fpoedig te eindigen; doch het hoofd bood ongemeenen wederftand; ik onderzocht het bekken,

en bevond hetzelve ruim, en welgemaakt; de hand hooger in de baarmoeder brengende, bevond ik, dat het hoofd eene verbaazende grootte hadt; ik betastte het met aandacht, en voelde, dat het blaazig was, en de naaden wijd van elkander geweeken; waaruit ik oordeelde, dat het kind een waterhoofd hadt; ik vertrouwde, dat het hoofd zich wel zoude verlengen, en naar den doortogt ſchikken; waarom ik op de voorverhaalde manier begon te trekken; doch ik had alle mijne kragten, en oplettendheid noodig, om den hals niet af te rukken, en het hoofd mede uit te haalen. Het gelukte mij eindelijk, het kind ongeſchonden uit te haalen. Het was een jongen, van eene middelmaatige grootte; het was verwonderlijk, een klein ſchepſel, met zoo een verbaaſend groot hoofd te zien: het hoofd was drievierde van een elle dik, en lang naar evenredigheid.

De nageboorte volgde kort na het kind.

AANMERKING.

Deeze verlosſing heeft mij veel arbeid en zweet gekost; had ik de *troicart* bij mij gehad, om het hoofd tusſchen de naaden te doorbooren; dan zou ik mij veele moeite hebben kunnen ſpaaren; had ik de tang maar bij mij gehad, dan zou ik dezelve hebben aangelegd, en met minder moeite, en zonder

der vrees van den hals af te trekken, hebben kunnen werken: maar ik was des tijds nog jong; ik dacht dat ik, alle verkeerde geboorten, met de ongewaapende hand wel zou kunnen redden; doch dit, en meer andere gevallen, hebben mij geleerd, dat men niet te zorgvuldig kan weezen, om tegen alle voorkomende gevallen gewaapend te zijn. Veertien dagen na de verlosſing moest ik voorbij de wooning van de vrouw rijden; ik ſtapte af om haar te bezoeken, en ik had het vermaak, van de vrouw, gezond en wel gemoed, aan haar ſpinnewiel te vinden.

LXXXV. WAARNEEMING,

Aangaande eene Verlosſing van een kind zonder bekkeneel.

Den 8 Januarij 1768, werd ik verzocht bij eene vrouw te koomen, welke in arbeid was. Zij verhaalde mij, dat het haar zeer onverwagt overkwam, dat zij maar zeven maanden rekende; dat zij uit haar bed willende opſtaan, zwaare pijn in den buik voelde, en eensſlags veel water ontlastte, waardoor zij verſchrikt werd, en om mij gezonden hadt; de vrouw zat in een armſtoel; ik ging op een ſtoel voor haar zitten, ik vond twee voetjes met de teenen naa agteren gekeerd in de ſcheede; de verlosſing kwam mij zoo gemaklijk voor, dat ik het der moeite niet waar-

dig achtte, om een kort bed te maaken: ik trok zagtjes met de voeten, waar op het mij als van zelfs toeviel. Ik verschrikte, zoo dra ik het kind aanschouwde; het hadt geen bekkeneel, twee groote blauwe oogen stonden wijd open, dezelve waren van boven, alleen door de oogleeden bedekt; het was even eens, als of het bekkeneel van boven de oogen, schuins nederwaard naar agteren, tot aan het groote gat van het agterhoofdsbeen, versch was weggenoomen; men zag alleen een ronden ring, van het gat van het agterhoofdsbeen, met het eerste wervelbeen van den hals saamengevoegd; even boven het gat puilde het lange merg een weinig uit, en was met een vlies overdekt; de *basis* van het hoofd was, door een hard, plat, en knobbelig been bedekt, over al was het bloedig, op eenige plaatsen zag men veezelen, van verschgeronnen bloed, de ooren geleeken naar een lap vleesch, doch de gehoor wegen, waren natuurlijk.

Voor het overige was het een welgemaakte jongen, lang, en kloek voor een kind van zeven maanden, het was aardig, en niet afschuwlijk om te zien; de oogen stonden, zoo als ik reeds gemeld heb, wijd open, en vertoonden zich zeer groot, om dat zij boven, door de oogholen niet bedekt waren: de wangen bloosden, en het gantsche ligchaam had eene leevende, en gezonde kleur.

Ik

Ik verzocht, het kind te mogen bewaaren, het welk de ouders mij toeſtonden.

Veele menſchen hebben het bij mij komen zien; doch na eenige jaaren ben ik 'er ongelukkig van beroofd geworden.

Ik heb 'er geen teken van leeven aan kunnen beſpeuren; doch ik oordeel, dat het niet lang dood geweest was.

AANMERKING.

Of het bloed, waarmede het hoofd overdekt was, eigen aan het kind geweest is, of van de moeder gekomen is, kan ik niet verzekeren; alleenlijk kan ik zeggen, dat ik, geduurende de verlosſing, weinig bloed aan mijne handen of doeken heb kunnen beſpeuren.

Ik heb door ondervraagen niet konnen ontdekken, dat de moeder eenige aanleiding, tot deeze misvorming heeft ontmoet, of gegeeven.

LXXXVI. WAARNEEMING,

Aangaande eene verlosſing, van een kind zonder bekkeneel.

Den 18 Augustus 1769, werd ik gehaald, een uur van hier, bij eene vrouw, welke in arbeid was. Ik vond eene vrouw, welker buik zoo boovenmaate dik was, dat ik diergelijke nimmer gezien heb; de vrouw merk-

te mijne verwondering, en zeide dat ik verwonderd scheen van haare dikte, dat zij 'er mede ongerust over was, en daarom, om mij gezonden hadt; alhoewel de Vroedvrouw haar verzekerd hadt, dat alles wel stondt, en zij spoedig zou verlossen.

Ik vond de vliesen ongemeen breed uitgezet, en gespannen, tusschen de schaamlippen; dan ik kon geen deel van het kind voelen; ik verzekerde de vrouw dat ik haar in een minut zoude verlossen. Zij verzocht dat ik nog een weinig zou toeven, nademaal zij om haar Doctor gezonden hadt; middelerwijl maakte ik een kort bed, en liet 'er de vrouw opleggen.

Ondertusschen was de Doctor in de kamer gekomen; ik gaf hem te kennen, wat ik bevonden hadt, en dat mijn voorneemen was, zonder uitstel het kind te keeren; hij gaf ten antwoord, dat ik naar goeddunken kon handelen.

Ik doorboorde de vliesen; en op hetzelfde oogenblik, kreeg ik zoo grooten stroom van water tegen de borst, als of mij een volle emmer was toegevallen; vervolgens ging ik met de hand in de baarmoeder, welke boven maate was uitgezet, en die ik als leedig vond; ik was verwonderd, geen kind te voelen; ik tastte rondom, en ik voelde in de linkerzijde een klein schepseltje, het welk ik vatte en als uit een open zak haalde. Ik gaf het kind over; ik deed een breeden band om den

buik

buik van de vrouw, welken ik ſterker dan naar gewoonte toehaalde; ik dekte de uitwendige deelen met een warmen doek, en liet de vrouw te bedde leggen, en bleef afwagten, dat de baarmoeder zich ſamentrok en de nageboorte uitdreef; het welk omtrent drie kwartier uurs, na de verloſſing van het kind, geſchiedde. Ik ſloot den band wat vaster aan, en gelaste hetzelve van tijd tot tijd te agtervolgen.

De vrouw bezorgd zijnde ging ik het kind beſchouwen, het ſcheen al eenige weken, zoo geene maanden, dood te zijn geweest; het was omtrent negen duim lang, het hoofd was van boven even eens gevormd als dat van de voorige waarneeming, het welk de Doctor mede hadt opgemerkt, nademaal hij het ander, aan mijn huis gezien hadt. De vrouwen konden zich niet genoeg verwonderen, dat eene vrouw, waar van zij ten minſte drie kinderen hadden verwagt, alleenlijk van een klein ſchepſeltje verloste.

De vrouw is zeer voorſpoedig herſteld.

Aanmerking.

Welk de oorzaak geweest zij van zoo groote hoeveelheid waters in de baarmoeder, wil ik liefst aan het oordeel der Geleerden overlaaten.

Ik was zeer bekommerd, dat de vrouw na zoo groote, en ſchielijke ontlasting, in eene

doodelijke flaauwte zoude vallen; het welk de reden was, dat ik zonder uitstel, de uitgezette, en verzwakte deelen, met een breeden band ondersteunde, en de ontlasting der nageboorte aan de natuur overliet, met dat goed gevolg, dat de vrouw geene flaauwte is overgekoomen, en de nageboorte behoorlijk werd uitgedreeven, met eene maatige ontlasting van bloed.

De vrouw was omtrent zes en dertig jaaren oud, middelmaatig lang, gezond en sterk van gestel; zij hadt haare voorige kinderen gelukkig en natuurlijk gebaard.

Een iegelijk zal wel bevroeden, dat dit, en het voorig geval, een ruim veld verschafte, aan de praatzieke vrouwtjes.

Ik zou nog eenige gevallen van misvormde kinderen kunnen aanhaalen; doch dewijl 'er mij geene zijn voorgekoomen, welke aan de verlossing hinderlijk geweest zijn; acht ik het overboodig. Ik heb beide deeze gevallen alleenlijk willen beschrijven, om dat de hoofden zoo juist aan elkanderen gelijk waren.

LXXXVII. Waarneeming,

Aangaande eene zwaare verlossing, door een knoestgezwel in de scheede veroorzaakt.

Den 27 Maart 1781, werd ik verzocht bij eene vrouw te komen, welke hoog zwanger

was.

was. Ik vond haar zeer verlegen, met het geene haar was overgekoomen: zij verhaalde mij, dat zij, voor een uur zich wel bevindende, om een boodschap was uitgegaan; in het wederkeeren, drie huizen van haare wooning zijnde, voelde zij even of 'er iets in haar lijf brak, en eenig water ontlastte; dat zij zich nu zeer wel gevoelde; doch ongerust was, waarom zij om mij gezonden hadt. Ik onderſloeg haar en voelde twee voeten van het kind, in de ſcheede; de mond der baarmoeder was tamelijk verwijderd, en de randen zagt; ik gaf haar te kennen, dat zij nader bij de verlosſing was, dan zij zich mogelijk verbeeldde; ik verzocht, dat zij haare buurvrouwen, en vriendinnen zou laaten roepen. Middelerwijl maakte ik een kort bed, waar op ik de vrouw liet leggen; alles gereed zijnde, ontdernam ik de verlosſing, en haalde het ligchaam tot aan den hals zonder moeite; doch het hoofd bood ongemeenen wederſtand; ik dacht, dat de mond der baarmoeder, mogelijk, het hoofd wederhield; doch dit niet bevindende, onderzocht ik met veele oplettendheid naa de oorzaak; ik voelde tusſchen het hoofd des kinds en de bilnaad, een hard en knobbelig gezwel, het welk bijna den doortogt bezette; ik beken, dat ik eenigzins verleegen werd; ik zond om de tang; doch ik bleef ondertusſchen niet ledig; ik draaide het hoofd met het aangezicht naa de regter zijde;

ik ſtak twee vingers in den mond, richtte het lijf om hoog, trok opwaards eenigzins naa de linker zijde, om het voorhoofd door den doortogt te brengen, het welk mij gelukte voor dat ik de tang ontving. De moeder hadt geen letſel ontvangen; maar het kind, was onder de behandeling geſtorven.

Voor dat ik de vrouw van de nageboorte verloste, onderzocht ik naauwkeurig het gezwel, doch ik vond het niet, daar ik het meende te vinden; het zat op het onderſte van het heiligbeen en ſtaart-been, het was ſteenagtig hard, zeer onëffen en knobbelig, de gedaante langwerpig rond, de grootſte breedte ſtrekte van de eene naar de andere zijde, de geheele omtrek was, naar gisſing, elf duimen, de dikte, vijf kwart duim.

De vrouw is zeer voorſpoedig herſteld.

AANMERKING.

Of deeze vrouw het knoestgezwel veele jaaren gedraagen heeft, kan ik niet zeggen; mogelijk heeft de voorige verlosſing, welke de eerſte was, 'er aanleiding toe gegeeven; dewijl het in die verlosſing zeer zwaar was toegegaan, en zij van een monſter verlost was; dit werd mij verhaald; ik vervoegde mij bij de vrindinnen en buurvrouwen, om te onderzoeken, wat 'er van was; doch alle de berichten, waren zoo verward, dat ik 'er on-

onmogelijk een denkbeeld van vormen kon; ik hadt het graag zelve beschouwd; doch mij werd verzekerd, dat zij het aan niemand wilde laaten zien; waarom ik mij aan geene weigering wilde bloot geeven.

Ik kon vooraf niet vermoeden, dat 'er een knoest gezwel in de scheede was; nademaal het agter in de scheede, en tusschen het celagtig weefsel zijne zitplaats hadt; en beweegbaar liggende, door het nederdaalende hoofd werd voortgedreeven, tot voor den mond der scheede, en derzelver opening bijna geheel stopte.

Ik laat een ieder beoordeelen, hoe zeer de bilnaad, en schaamlippen zich hebben moeten verwijden, om zonder verscheuring der deelen, het hoofd des kinds door te laaten.

Ik was nagenoeg bij huis, om de tang spoedig te konnen bekoomen: doch omdat ik genoegzaam zeker was, dat het kind reeds den geest gegeeven hadt; bleef ik voortgaan om het hoofd te verlossen; doch in het vervolg was ik op mijne hoede, gelijk in de volgende waarneeming zal blijken.

LXXXVIII. Waarneeming,

Aangaande eene verlossing, van de zelfde vrouw.

Den 27 Meij 1782, omtrent middernacht, werd ik verzocht bij dezelfde vrouw van de voo-

voorige waarneeming te koomen; zij verhaalde mij, dat zij ontwaakende, zich zeer nat bevonden hadt, en van tijd tot tijd nog veel water ontlastte: maar geene pijnen gevoelde. Ik vond den mond der baarmoeder weinig ontflooten, de randen dik en hard; ik ftak een vinger in de opening, en voelde een deeltje, het welk ik gistte een voetje te weezen; ik gelastte de vrouw een bed van droog linnen te bezorgen, en zoo dra zij pijnen gevoelde, mij zonder uitftel te laaten weeten.

Omtrent den avond werd ik verzocht te koomen; ik vond een voetje buiten de fcheede, den mond der baarmoeder zagt en tamelijk geopend; ik maakte een kort bed, waarop ik de vrouw behoorlijk liet leggen; ik ging met de regterhand in de baarmoeder, vatte het ander voetje, en bragt het naast het eerfte buiten de fcheede; de welke ik beide omvatte, en zagtjes nederwaards trok; terwijl ik met de twee voorfte vingers van de andere hand, het knoest gezwel drukte, om het lijf en hoofd over hetzelve te laaten glijden: doch mijne poogingen waren vrugteloos; ik kon niet beletten, dat het gezwel wederom, als in het voorige geval, door het hoofd tot voor den doortogt werd voortgedreeven: doch mijn ontwerp was gemaakt, ik had nu de voorzorg gebruikt van de tang mede te neemen; ik verzocht eene vrouw, welke ik voor de gefchikfte aanzag,

om

om mij te helpen; ik omwond het ligchaam met een warmen doek, hefte het om hoog, gaf het in deeze houding over aan de vrouw; haar op het ſterkſte aanbeveelende, om het onbeweeglijk te houden, zo als zij het nu hadt; vervolgens bragt ik de tang bezijden het hoofd, en verlostte de vrouw van een jongen, welke flaauwe tekens van leeven gaf; doch wel dra bijkwam, en heden nog bij leeven is.

De nageboorte volgde kort na het kind.

AANMERKING.

De reden, waarom ik niet aanſtonds tot de verlosſing ben overgegaan, dewijl ik bevond dat het kind met een voetje voorkwam, heb ik alreede in het tweede hoofdſtuk vermeld.

Hoe ongaerne ik mij onder de verlosſing, door iemand laat helpen, vooral van eene vrouw; moest ik evenwel beſluiten, om eene vrouw tot hulp te verzoeken: doch ik heb het genoegen gehad, van te kunnen zeggen, dat zij haar post en mijne beveelen naauwkeurig heeft in acht genoomen. Ik liet haar het kind onderſteunen, tot dat het hoofd gebooren was; om dat ik, de handen vrij hebbende, de bilnaad beter kon onderſteunen, en voor verſcheuring behoeden, waarin ik mijn oogmerk ten vollen bereikt heb.

LXXXIX.

LXXXIX. WAARNEEMING,

Aangaande eene verlossing, van dezelfde vrouw.

Den 1 April 1784, werd ik wederom verzocht bij dezelfde vrouw te koomen: zij voelde eenige baarenspijnen, de mond der baarmoeder begon zich te ontsluiten, en de waters te groeijen; tusschen de weeën kon ik het hoofd agter de vliesen voelen; ik dacht voor ditmaal, het knoestgezwel op zijne plaats te houden, en het hoofd over hetzelve te laaten glijden; doch nademaal het hoofd nog tusschen den ingang van het bekken stond, verkoos ik aftewagten, tot dat het laager gezakt was, of de vliesen verbrooken waren: middelerwijl kreeg de vrouw zwaare weeën, de vliesen werden uitgezet, vulden de gantsche scheede, en scheurden kort daar na.

Ik ging met de hand in de scheede, en bevond dat het hoofd tegen den rand van het gezwel lag; ik draaide, de hand met den rug nederwaards, de vingers over het gezwel, de toppen der vingeren tegens het hoofd des kinds, om, geduurende de weeën, het gezwel agterwaards te duwen, en aan het hoofd ruimte te bezorgen, om over mijne vingers in het bekken te daalen; doch ik voelde, dat het gezwel onder ieder weë, door het hoofd nederwaards gedrongen werd; waardoor, ik,

na

ná veele moeite te hebben aangewend, van mijn voorneemen moest afzien, wilde ik de vrouw niet langer vrugteloos pijnigen. Na dat ik de hand uit de fcheede had, werd het hoofd door de eerfte weë in het bekken gedrongen, en het gezwel wederom, als in de voorige gevallen, voor den doortogt; doch om dat de vlaagen goed en fterk waren, en de vrouw nog in volle kragten, bleef ik nog al hoopen, dat de natuur alleen het werk zou afdoen. Na eenigen tijd vergeefsch gewagt te hebben, begon de vrouw verdrietig te worden; zij verzocht, en bad mij, haar wederom, als in de voorige verlosfing, met het inftrument te verlosfen; waarin ik haar te willen was, nademaal ik geene andere uitkomst voorzag. Het hoofd hadt eene goede ligging; ik bragt de tang in, en verloste de vrouw, zonder eenige hinder toetebrengen, van een gezond en kloek meisje. De nageboorte volgde gemaklijk, en de vrouw is fpoedig herfteld.

AANMERKING.

Een ieder zal ligt bevroeden, dat ik in deeze drie verlosfingen, zeer voorzigtig, en langzaam ben voortgegaan; om aan de deelen tijd te vergunnen, om zich te kunnen uittrekken; want men kan ligt oordeelen, dat de deelen zich boven maate hebben moeten uitzetten, om aan het hoofd, zonder verfcheuring

ring te veroorzaaken, doortogt te geeven.

XC. Waarneeming,

Aangaande eene verlosfing, waarin een gedeelte van het hoofd des kinds, met de gegangreneerde baarmoeder, buiten en tusfchen de fchaamlippen ftond.

Den 20 Maij 1762, werd ik gehaald, drie uuren ver, bij eene vrouw, welke zes dagen in arbeid geweest was; de vrouw was omtrent zes en dertig jaaren oud, van haar eerfte kind zwanger, ongemeen afgemat, geheel moedeloos, met een kleine en fnelle pols; de vroedvrouw verhaalde mij, dat zij voor zes dagen bij de vrouw gehaald was, het hoofd laag in de fcheede gevoeld had, en nademaal de vrouw goeden en fterken arbeid hadt, gemeend hadt, dat de verlosfing fpoedig zoude volgen; doch na dat zij tweemaal vier en twintig uuren, bij de vrouw geweest was, hadt zij geene verandering kunnen befpeuren. De vrouw werd middelerwijl afgemat, en hadt in al dien tusfchentijd, geen oogenblik geflaapen, waarom zij de vrouw te bedde bragt, en die in een flaap viel, welke omtrent vijf uuren geduurd hadt; waarna de vrouw door pijnen in den buik en lenden ontwaakt was. Bij het onderflaan bevond zij;

dat

dat het hoofd in de geboorte ſtond; waarom zij de vrouw in den ſtoel deed zetten, in verwagting, dat de vrouw nu ſpoedig zoude verloſſen: dan bij nader onderzoek, had zij ontdekt, dat het hoofd nog in de baarmoeder beſlooten lag, en derzelver mond nog weinig ontſlooten; dat het hoofd zedert wel wat meer was uitgekoomen, dat zij haar best gedaan hadt, om de vrouw te verloſſen; maar dat alle haare moeite te vergeefsch geweest was, en daarom om mij hadt gezonden. Ik beſchouwde het geval met de oogen, en bevond dat een klein gedeelte van het hoofd des kinds buiten de ſchaamdeelen ſtond, de mond der baarmoeder was ter grootte van een ducaton geöpend, het deel der baarmoeder, waarmede het hoofd bedekt was, en dat buiten de ſchaamdeelen ſtond, was zoo verre ik zien kon, zwart en verſtorven; ik was zeer aangedaan, over den jammerlijken en gevaarlijken toeſtand der vrouw: evenwel, om dat ik zag, dat de verloſſing met de tang, niet moeijelijk zou weezen, beſloot ik de vrouw te verloſſen. Ik maakte een kort bed, waar op ik de vrouw liet leggen; bragt vervolgens mijne kleine tang in, waarmede ik zagtjes trok, doch nademaal de verſtorven deelen onrekbaar zijn, kon ik niet beletten, dat de mond der baarmoeder omtrent twee duimen inſcheurde; waarop het kind, mij als van zelfs toeviel. De nageboorte volgde kort na het kind: waarna ik de baarmoe-

moeder zagtjes in de ſcheede bragt, en gelàstte de deelen te dekken, met een doek in warmen wijn nat gemaakt; doch zonder hoope van eenig voordeel daar mede te zullen doen.

A A N M E R K I N G.

Deeze Vroedvrouw was veel te onkundig, om tijdig tè kunnen ontdekken, dat het hoofd des kinds nog met de baarmoeder bedekt, en derzelver mond niet genoegzaam ontſlooten was, om op eene gelukkige verlosſing te kunnen hoopen.

Veele gevallen zijn mij voorgekoomen, daar de Vroedvrouwen, een, twee, en meer dagen voor de vrouwen hadden gezeeten, in verwagting, dat de verlosſing aanſtaande was, tot dat eindelijk de vrienden ongerust wordende, om mij gezonden hebben; wanneer ik bevond, dat 'er geen een teken welk eene aanſtaaande verlosſing aanduidde tegenwoordig was; de baarmoeder wel laag in het bekken gedaald, doch nauw geſlooten, de pijnen enkel buik- of lenden pijnen waren, welke na eene aderlaating, kliſteer, een ligt pijnſtillend, of ander gepast middel gebruikt te hebben, verdweenen, de vrouwen haare huisſelijke bezigheeden wederom waarnaamen, en na twee, of drie weeken, voorſpoedig en gelukkig verlosten.

Om-

Omtrent drie maanden na de verlosfing kwam deze vrouw met haar man mij een bezoek geeven; ik ftond verflagen in verwondering haar nog in leeven te zien; ik zou haar niet herkend hebben, hadt zij zich onbekend gehouden, zoo gezond en fterk zag zij 'er uit; zij roemde op haar gezondheid, en voelde geen het minfte ongemak; zij bedankte mij met betraande oogen, voor de hulpe aan haar beweezen.

XCI. WAARNEEMING,

Aangaande eene verlosfing, waar in het kind, in de baarmoeder befloten, tusfchen de dijën der moeder lag.

Den 15 October 1763, werd ik verzocht bij eene vrouw te koomen, een kwartier uurs ver, bij de welke de Vroedvrouw agt dagen geweest was. In het huis koomende, zag ik niet dan weenen, en kermen; ik vraagde naa de oorzaak van zoo groote droefheid; ik kreeg geen antwoord; ik vraagde de Vroedvrouw naa de oorzaak: zij zeide, als gij de vrouw onderflaat, zult gij de oorzaak wel vinden. Ik naderde de vrouw, zij was omtrent zes en dertig jaaren oud, groot en grof van ledemaaten; doch door den langduurigen arbeid zoo zeer veranderd, dat zij meer een dood dan leevend mensch geleek; het aangezicht bleek, met koud zweet bedekt, de oogen flaauw, de neus fpits, de

handen koud, de pols ſnel, bijna ontastbaar. De Vroedvrouw verzocht, dat ik de vrouw eens zou onderſlaan; ik had de hand even onder het dekſel, wanneer ik een groot gezwel ontwaar werd, ik vraagde met verbaasdheid, wat is dat? De Vroedvrouw zeide, ik geloof dat de baarmoeder met het kind uit het lijf is gevallen: ik verzocht een kaars, maar Hemel! wat een akelig ſchouwſpel! Ik betastte de deelen, en voelde dat het kind in de baarmoeder beſlooten, tusſchen de dijën der moeder lag; de baarmoeder was gezwollen, hier en daar vertoonden zich paarſe, en zwarte vlekken, en ſtreepen; de mond was omtrent ter grootte van een Schelling ontſlooten; ik voelde dat het kind met het hoofd voorkwam; de beenderen van het bekkeneel lagen als los in een zak, de deelen gaven eenen ondraaglijken ſtank van zich. Na dat ik het ter loops beſchouwd hadt, dekte ik de deelen, en gaf aan de naastbeſtaanden te kennen, dat 'er niets meer aan te doen was, en de vrouw onvermijdelijk moest ſterven. Eene der naastbeſtaande vraagde, of ik de vrouw dan niet kon verlosſen? Ik zeide, dat ik de vrouw wel kon verlosſen, doch dat het niets zou baaten; dat de vrouw reeds met de dood lag te worſtelen. Mij werd andermaal gevraagd; of ik dan de vrouw niet wilde verlosſen? ik antwoorde wederom, als zij het volſtrekt begeerden, dat ik haar dan genoegen zou geeven; doch dat zij vooraf om

een

een Doctor moesten zenden, waarmede ik kon raadpleegen; het welk mij gereedlijk werd toegestaan. Zoo dra de Doctor gekomen was, wilde ik hem de zaak vertoonen, doch de stank had hem reeds verschrikt, hij keerde te rug, en wilde heen gaan; zeggende: ik heb geene kennis van die zaaken; ik verzocht, dat hij toch een oogenblik wilde toeven, dat ik in een ander vertrek met hem zou spreeken. Ik deed hem eene beschrijving van de zaak, en vertoonde hem, dat de verwijdering van den mond der baarmoeder niet dan door geweld kon geschieden, en waarschijnelijk zou inscheuren, dat ik hierom verkiezen zou, den mond met een schaar te doorsnijden; het welk ik, in dit geval, het veiligste oordeelde, alhoewel 'er geene de minste hoope van een gelukkig gevolg te verwagten was, en daarom de verlossing liefst niet wllde onderneemen; dat ik dit alles de vrienden reeds had voorgehouden; doch dat zij niet aflieten, van mij de verlossing te eisschen: hem vriendelijk verzoekende met mij de vrienden aan te raaden, de vrouw gerust den dood te laaten inwagten. Hij gaf mij zijn woord, en is het trouw nagekomen! maar het was te vergeefsch, ik moest de verlossing onderneemen. Ik had het verdriet, dat de *Doctor* heen ging, en liet mij alleen voor dit treurig geval zitten.

Ik maakte een kort bed, waarop ik de vrouw liet leggen, en behoorlijk onderfteunen; ik nam een fchaar, waarmede ik aan de boven zijde in den mond der baarmoeder, eene doorfnijding maakte, ter grootte van drie duimen, zonder dat 'er eenig vogt uit de wonde liep; vervolgens bragt ik de tang in, en haalde het kind binnen de twee minuten. Ik bevond, dat het kind geheel buiten de fchaamdeelen had geleegen. Ik betastte den buik; maar wat was ik verwonderd, van een tweede kind te voelen. Ik ging met de linkerhand in de baarmoeder, en bevond, dat de waters waren afgeloopen, en het kind dwars in de baarmoeder lag; mijn arm was naauwlijks lang genoeg, om bij de voeten te komen. Het waren beide jongens, en gaven een onverdraaglijken ftank van zich.

De nageboorten volgden.

De vrouw bleef nog in leeven, tot aan den derden dag.

AANMERKING.

Deeze Waarneeming betoont ten klaarften, dat een al te ruim bekken; zoo wel doodelijke gevolgen kan hebben, als een al te naauw bekken: want het komt mij hoogst waarfchijnelijk voor, dat de ruimte meerendeels, zoo niet eeniglijk, de oorzaak geweest is, van dit jammerlijk geval: want door de bo-

boven maate groote ruimte van het bekken, ontbeert de bevrugte baarmoeder, de vereischte onderſteuning der randen van het bekken; gevolglijk moet het geſchieden, als de verlosſing aan zich zelve wordt overgelaaten, dat de baarmoeder, met het kind daar in beſlooten, door de nederpersſende vlaagen, buiten het ligchaam gedreeven wordt; mogelijk zou het tweede al mede buiten het ligchaam gedrongen geweest zijn, hadt het een andere ligging gehad.

't Is waar, hadt de Vroedvrouw, de vereischte kundigheid bezeten, en van den aanvang, de baarmoeder geduurende de weeën onderſteund, en getracht met de vingers den mond der baarmoeder te verwijden, dan zou de verlosſing, waarſchijnelijk zoo ongelukkig niet geweest zijn: doch ik durf niet verzekeren, dat door eene kundiger behandeling, moeder en kinderen behouden zouden gebleeven zijn.

Ik verkoos de verwijdering van den mond der baarmoeder door inſnijding te verkrijgen, om dat het deel verſtorven was: en ik door de voorige Waarneming reeds ondervonden hadt, dat het onmogelijk is, om een verſtorven deel zonder verſcheuring te verwijden.

Alhoewel ik, na de doorſnijding van den mond der baarmoeder, het kind met de hand of haak had konnen haalen; nogthans gaf ik in dit geval, aan de tang de voorkeur, om

 dat

dat dezelve minder ruimte noodig heeft. Offchoon de verlosſing voor de moeder en kinderen doodelijk geweest is; zoo is het echter een geluk voor mij geweest, dat ik de verlosſing ondernoomen heb, om dat ik hier na, het tweede kind ontdekt heb. Ik had voor de verlosſing den buik niet betast, om dat ik het kind tusſchen de dijën voelde liggen; en ik kon geen de minſte vermoeden van een tweede kind hebben. Wat blaam zou ik niet verdient hebben, als door het behandelen van het lijk, een tweede kind was ontdekt geworden? te meer, als het nog geleefd hadt, het welk in diergelijke gevallen, niet onmogelijk zou weezen; daarom beveel ik de jonge Vroedmeesters, alle omzigtigheid te gebruiken; want daar is geen beroep, waar in de goede naam meerder gevaar heeft van ſchipbreuk te leiden, dan de Vroedkunde: offchoon men de konst grondig kent, en loffelijk uitoeffend; men kan ſomtijds den laster niet ontwijken, het minſte kwaad gevolg, wordt den Vroedkundigen ten laste gelegd; men is onder de beöordeeling der vrouwen, waar van de meeste onbeſcheiden oordeelen, vooringenoomen met oude en ſchadelijke gewoonten; de minſte nieuwigheid, keuren zij af, hoe heilzaam die anders ook weezen mag.

XCII. WAARNEEMING,

Aangaande eene verlosſing, waar in de baarmoeder geſcheurd was.

Den 6 December 1772, 'savonds omtrent zes uuren, werd ik gehaald, twee uuren van hier, bij eene vrouw, welke in arbeid was, ik vond de vrouw als zieltoogende, op den grond liggen; alleenlijk een ſtroo-zak, onder haar ligchaam hebbende. Ik was verwonderd, deeze vrouw in zoo gevaarlijken toeſtand te vinden, nademaal ik onderricht was geworden, dat zij voormiddag eerst in arbeid gekomen was; ik vraagde of de vrouw veel bloed verlooren hadt, of eene zwaare ziekte gehad hadt? neen, de vrouw hadt weinig bloed ontlast; en was vooraf altoos gezond geweest. Ik vraagde verder, of de Vroedvrouw haar met geweld behandeld hadt; om dat mij vooraf gezegd was, dat het kind met den arm gebooren was. De Vroedvrouw bekende, dat zij getracht hadt, den arm op te werken; maar dat zij geen geweld gebruikt hadt; ik kon de oorzaak hier ook niet in vinden. Ik betastte den buik, en bevond denzelven rondom gelijk gezwollen; doch zeer zagt; deeze tekens hadden mij vermoeden moeten geeven, van eene geſcheurde baarmoeder; dan ik beken in deezen mijne onachtzaamheid; ik had 'er geen de minſte vermoeden van.

Hoe wanhoopig het geval mij ook voorkwam, ik kon niet befluiten de vrouw te verlaaten, zonder haar te verlosfen; te meer, om dat het dood arme menfchen waren. Ik maakte een kort bed, zoo goed als ik kon: want het ontbrak aan het benoodigde. Ik bevond dat het kind met den regter arm, tot aan den fchouder, gebooren was; ik oordeelde uit de ligging der hand, dat het hoofd in de linker zijde lag; ik bragt mijne linker hand in de baarmoeder, tot aan de voeten, omvatteze beide, en verloste de vrouw, binnen weinige minuuten, van een dood kind. De navelftreng willende grijpen, voelde ik, iets buiten het ligchaam hangen, ik nam het licht, om te zien wat het was; maar Hemel! wat was ik verbaasd; ik zag een gedeelte der darmen, wel twee handen breed, buiten de fchaamdeelen hangen. Ik vertoonde dezelve aan de bijzijnde vrouwen; doch ik draalde niet lang; ik bragt de darmen wederom in de holligheid van den buik; ik vond eene verfcheuring, boven in de baarmoeder, een weinig naa de regter zijde, zoo groot, dat ik 'er de geflooten hand zou hebben konnen inbrengen, de darmen, door deeze opening, in de holligheid van den buik gebragt hebbende, hield ik den rug van mijne hand, tegen de opening, om het weder uitvallen der darmen te beletten, tot zoo lang, dat de baarmoeder was faamengetrokken; het welk kort hier na gefchiedde, waar

door

door de opening allengskens kleiner werd, en op het laats, zou ik 'er naauwlijks een vinger hebben konnen inbrengen; ik meende de nageboorte los te maaken, en te haalen, om de verdere ſaamentrekking der baarmoeder te bevorderen: doch ze was reeds op den grond gevallen. Ik onderzocht, voor dat ik de hand uit de baarmoeder haalde, waar de nageboorte was ingeplant geweest; en oordeelde uit de ruwheid, welke ik in de linker zijde voelde, dat zij daar gezeeten had.

De nageboorte hadt eene eijronde gedaante, de navelſtreng was aan den ſmalſten rand ingeplant.

In de vlieſen was eene opening, gelijk aan die ik in de baarmoeder gevonden had; alleenlijk wat ingeſcheurd.

Na de verlosſing liet ik de vrouw te bedde leggen, en behoorlijk dekken.

Ik vraagde aan de Vroedvrouw, en bijzijnde vrouwen, of het kind zich geduurende den arbeid, ſterk bewoogen had? zij antwoordden, bijna allen te gelijk, dat, omtrent een uur na middag, het kind zich geweldig bewogen hadt, waar over de vrouw jammerlijk kermde, en weinigen tijd hier na, in flaauwte was gevallen, en zedert in dien ſtaat was gebleven. Na dat ik het een en ander bevoolen had, om de vrouw toe te dienen, als zij tot kennis mogt komen, verliet ik de vrouw, in den zelfden toeſtand,

waar in ik haar gevonden had, met de vaste gedachten, dat zij den geest zou gegeeven hebben, voor dat ik thuis zou zijn.

'sAnderendaags in den ogtendſtond, kwam eene bloedverwante bij mij, en verhaalde, dat zij den gantſchen nacht bij de vrouw gebleeven was, waar in ik haar verlaaten had, doch kort namiddernacht tot kennis gekomen was, en om drinken verzocht hadt en van pijnen in den buik klaagde, waar over zij nog geduurig bleef kermen, mij verzoekende, dat ik iets wilde voorſchrijven, dat de pijnen kon doen bedaaren. Ik was zeer verwonderd, dat de vrouw nog in leeven was; doch oordeelende, dat deeze pijnen meest uit naweeën ontſtonden, ſchreef ik een zagt kramp- en pijnſtillend middeltje voor, tevens te kennen geevende, dat het alleen was, om te voldoen.

Den volgenden dag kwam dezelfde vrouw wederom bij mij, en zeide, dat de pijnen door het middeltje veel bedaard waren geworden, de kraamzuiveringen tamelijk ontlastten, dat zij verſcheide koppen thee met melk gedronken hadt, en omtrent drie uuren gerust geſlaapen; mij verzoekende, nog iets voor te ſchrijven. Ik ſchreef een hartſterkend mengel drankje voor, om alle uuren een lepel vol van in te geeven, om was het moogelijk, het leeven eenige uuren te rekken.

Den volgenden dag, kwam dezelfde vrouw andermaal bij mij, en verhaalde, dat de kraamvrouw zich iets beter bevond; zij hadt eenige melkſpijzen gebruikt, tamelijk geſlaapen, en eene ontlasting van afgang gehad. Ik ſchreef wederom een hartſterkend middel voor, doch met geene andere verwagting, dan om het leeven, was het moogelijk nog eenige dagen te rekken. Ik had graag het genoegen gehad, van de vrouw zelfs te bezoeken; maar ik kon den tijd niet uitvinden.

Vervolgens ontving ik dagelijks berigt van de vrouw. Drie weeken na de verlosſing kon zij dagelijks een uur opzitten; en twee maanden na de verlosſing, heeft zij haaren Kerkgang gedaan.

Omtrent vijf jaaren hier na, digt voorbij haare wooning moetende rijden, nam ik een kleinen omweg, om deeze vrouw te zien, en te ſpreeken. Ik vond haar mager, en zwak, het aangezigt bleek; zij verklaarde gezond van harte te weezen, zij kon tamelijk en met ſmaak eten, ſliep des nachts behoorlijk, en was in ſtaat om haare huislijke bezigheden waar te neemen. Ik vraagde naa de inwendige geſteldheid; zij zeide, dat zij dagelijks eenige vuile vogten, uit de ſchaamdeelen ontlastte; doch den eenen dag meer dan den anderen, dat het vogt een ſtinkenden reuk had, welke haar dikwijls verveelde, en ſomwijlen den eetlust benam; ook voelde zij meenigmaal ſnijdingen in het ligchaam,

chaam, welke bij wijlen zoo ſterk waren, dat het haar belette, de gewoonlijke bezigheden waar te neemen. De maandſtonden, heeft zij na de kraam niet meer gehad; zij is in het jaar 1783 aan den rooden loop overleeden.

AANMERKING.

Zie daar; een aanmerkelijk geval, en eene wonderbaarlijke uitkomst; ik weet niet, dat ik immer meer een diergelijk geval in eenig Schrijver geleezen heb; het kan tot een voorbeeld verſtrekken, voor die geenen, welken het hart ongevoelig genoeg hebben, om eene en tot den dood benaauwde vrouw, hulpeloos te verlaaten, wanneer zij bevinden, dat de verlosſing bezwaarlijk is om uittevoeren, en de vrouw zoo verre verzeild is, uit vreeze, van door een doodelijk gevolg, zijn naam te verliezen.

Hoogstwaarſchijnelijk, is de ſcheuring der baarmoeder, door de geweldige ſtuipen van het kind veroorzaakt, waaronder het vermoedelijk geſtorven is. De hevige pijnen welke de vrouw gevoelde door de beweeging van het kind, en de kort daar op volgende bezwijking, zijn de redenen, waar op ik mijn oordeel vestige.

Twee zaaken koomen hier in aanmerking, welke tot het ongeluk aanleiding hebben kunnen geeven: de ligging van het kind, en de ſchee-

ſcheeve ligging der baarmoeder; het deel der baarmoeder, het welk het verſte afgeleegen is, van de plaats, waar in de nageboorte is ingeplant, wordt meer uitgezet, en losſer van ſamenhang, en kan gevolglijk minder wederſtand bieden.

Men vindt in dergelijke gevallen, gemeenlijk het deel, of deelen, welke de baarmoeder doorſtooten hebben, in de holligheid van den buik liggen: maar in dit geval, lagen de deelen nog binnen de baarmoeder, het welk oorzaak geweest is, dat ik de ſcheuring der baarmoeder, voor, noch, onder de verlosſing niet ben ontwaar geworden.

Had ik de voorzorg niet gehad, van mijne hand tegen de wonde te houden, tot dat de baarmoeder zich hadt ſamengetrokken, dan zouden de darmen gewis wederom zijn uitgevallen, en waar voor ik nog bekommerd was, niet uit vreeze, dat het de vrouw het leeven zou verkorten; want ik verwagte elk oogenblik, dat zij den geest zou geeven; zoo als ik reeds heb te kennen gegeeven: maar om dat het na den dood, eene afſchuwelijke vertooning zou gegeeven hebben; en een ruim veld voor de lasterzugt: want ik, of de Vroedvrouw, of wel beide, zouden de darmen uit het lichaam getrokken hebben.

De onderbuik was dik gezwollen, door het uitgeſtorte bloed; doch de buik was zagt; alhoewel eenige ſchrijvers melden, dat in de

ge-

gefcheurde baarmoeder, de buik dik en ftijf gefpannen is.

Hoe het uitgeftorte bloed, uit den buik is ontlast geworden, durf ik met geene zekerheid bepaalen : denkelijk, is 'er na de verlosfing van het kind, een deel door de wonde ontlast; want ik zag veel bloed op den grond liggen, misfchien een deel door de overblijvende wonde; mogelijk is het zelve, door de opflurpende vaten opgenoomen, het welk mij niet onwaarfchijnelijk voorkomt, nademaal de vrouw zoo fpoedig in kragten heeft toegenoomen.

Hoe het ook zijn moge, de uitkomst is wonderbaarlijk, en zal mogelijk veelen ongelooflijk voorkoomen; doch ik zou het geval met ooggetuigen kunnen bevestigen.

XCIII. Waarneeming.

Aangaande eene zwaare verlosfing, waar in het kind meer dan tien uuren met het hoofd gebooren was.

In de maand Augustus 1757, werd ik verzocht bij eene vrouw te komen, welke in arbeid was, en door de Vroedvrouw niet kon verlost worden.

Ik vond de vrouw in eenen allerjammerlijkften toeftand, met de doodverf op het aangezigt, het koud zweet brak haar uit, met een kleine en fnelle pols. De Vroedvrouw ver-

verhaalde mij, dat zij den voorigen dag geroepen was; dat de Vrouw toen nog kleinen arbeid hadt, doch dat die allengskens was toegenoomen; waardoor het water begon te groeijen, en de mond der baarmoeder te ontſluiten; dat zij wat laater gevoeld hadt, dat het hoofd voorkwam, en eene ſpoedige verlosſing hadt verwagt; dat ook omtrent tien uuren na haare komst, het hoofd werd gebooren, dat zij het kind verder hadt trachtten te haalen: maar dat de mond der baarmoeder, zich om den hals van het kind hadt ſamengetrokken, het welk haar belet hadt, het kind verder te haalen; alhoewel zij, nu zedert meer dan twaalf uuren, alle haare kragten en wetenſchap, in werking geſteld hadt. Ik bevond, zoo als de vroedvrouw mij gezeid hadt, het hoofd gebooren, met het aangezigt geheel naa de regter zijde gekeerd, het zelve was ongemeen gezwollen, zag paars en blaauw, en was afſchuwelijk om te aanſchouwen. De mond der baarmoeder was ſterk om den hals ſamengetrokken, gezwollen en ontſtooken.

Ik voorzag wel, dat het gevolg altijd doodelijk zou zijn, of ik de verlosſing ondernam, of dat ik de vrouw aan haar ongelukkig lot overliet. Dan ik kon op mij niet verkrijgen, de vrouw hulploos te laaten ſterven. Het was 'er zoo armoedig geſteld, dat het noodige ontbrak, om een kort bed te maaken, ik was genoodzaakt de vrouw dwars over de bedſtede te leggen, de voeten liet ik behoorlijk onderſteunen.

Ik trachte eenen, en vervolgens de overige vingeren, tusſchen den hals, en den mond der baarmeeder in te brengen; doch dezelve was zoo ſterk ſamengetrokken, en door de ontſteeking zoo onbuigzaam geworden, dat ik na een wijl vrugteloos te hebben bezig geweest, tot het harde beſluit moest komen van het hoofd weg te neemen; het welk gedaan zijnde, duuwde ik den hals binnenwaards, om plaats te vinden voor de vingers, en vervolgens de hand in te brengen, het welk mij na veele moeite en geduld gelukte; ik onderzocht de ligging van den romp, en bevond, het welk ik reeds vermoed had, dat het met de ſchouders tegen het heilig-, en ſchaam-beenderen was blijven zitten; ik trachtte de ſchouders te verplaatſen, doch het was zoo veel, of ik tegen een muur arbeidde, ik beſloot tot aan den elleboog in te gaan; maar ik bevond de baarmoeder zoo droog en ſterk om het lijf ſamengetrokken, dat het mij veel tijd en moeite kostte, voor dat ik dezelve kon bereiken, ontplooijen, en buiten de ſcheede brengen; ik trok met den uithangenden arm, in verwagting, dat de romp zou volgen, doch te vergeefs; ik trok den arm vervolgens geheel om hoog, om den romp op den rug te doen draaijen; doch ik zou eerder den arm hebben afgetrokken, dan mijn oogmerk bereikt. Ik moest 'er dan van afzien. Ik ging met de regter hand tot aan den ſchouder in de baarmoeder, ik bragt den

voor-

voorsten vinger als een haak onder den oxel, den duim tegen den schouder, te gelijk opwaards stootende en nederwaards trekkende, om den schouder van de schaambeenderen te doen glijden; doch alwederom te vergeefsch: ik besloot den krommen haak van den lepel van *Levret* onder den oxel te brengen; ik nam de lepel met de linker hand, bragt den haak langs de holle zijde der hand, tot boven den vinger, die onder den oxel geplaatst was; vervolgens den haak draaijende, bragt ik denzelven over den vinger, en op den schouder; waarna ik mijnen vinger langzaam terug trok om plaats aan den haak te geeven. Den haak wel geplaatst zijnde, omvatte ik denzelven met beide handen, en trok regt nederwaards; waarmede de schouder van de schaambeenderen glijde, en in de scheede zakte; de mond der baarmoeder bood nog eenigen tegenstand.

Men kon aan den romp zien, dat het kind ongemeen groot geweest is.

De nageboorte voglde op de natuurlijke wijze; de navelstreng was op de eene zijde ingeplant.

Na de verlossing liet ik de vrouw zoo goed de omstandigheden het gedoogden te bedde leggen, liet haar eenige verkwikking toedienen, en gepaste middelen op de ontstookene deelen aanleggen; dan alle mijne moeite en zorg, waren vrugteloos; de vrouw overleed vierentwintig uuren na de verlossing.

AANMERKING.

Deeze verlosſing heeft mij veel arbeid en zweet gekost; ik was dermaate afgemat, dat mijn gantſche ligchaam beefde. Het zou iemand als mij, die maar even zijne loopbaan begonnen hadt, een afſchrik tegen de verloskunde doen krijgen. Ik moest dikmaals de ſmert beproeven, van niet dan in angſtige en wanhoopige gevallen gehaald te worden. Men voedde destijds nog den afkeer van mannen in de verlosſing te gebruiken, en dus was het de onkundige Vroedvrouwen niet moeijelijk, dezelven te weeren, tot dat de vrouwen met den dood lagen te worſtelen.

Dat de onkunde deezer Vroedvrouw oorzaak geweest is, van het onheil, aan beide deeze arme ſchepſels overgekomen, zal niemand in twijfel trekken; had zij tijdig getracht de ſchouders van de randen van het bekken te werken, dan zou de verlosſing gelukkig en voorſpoedig geweest zijn. Een geoeffend Vroedkundige, kend uit de ligging van het hoofd de plaatſing der ſchouders, weet derzelver ligging te verbeeteren, en de verlosſing voor moeder en kind veilig ten einde te brengen: maar de domme Vroedvrouwen weeten niet, dan met het hoofd te trekken, waar mede eenige zoo geweldig zijn te werk gegaan, dat zij het hoofd hebben afgerukt, mogelijk wel, van een nog in leeven zijnde kind.

De

De Vroedvrouw heeft vermoedelijk, door haare veerkeerde en ruuwe behandeling, den mond der baarmoeder ter ſamentrekking aangelokt, en de ontſteeking veroorzaakt. Ik heb nimmer na deezen, een dergelijk geval ontmoet.

XCIV. Waarneeming,

Aangaande eene verloſſing, waar in het lijf des kinds en de onderkaak was afgetrokken, en het hoofd in de baarmoeder was gebleeven.

Den 20 September 1781, werd ik met veel haast gehaald, twee uuren van hier, bij eene vrouw welke in baarensnood was. In het huis koomende, zag ik veele bedroefde en betraande aangezigten, verward, uit- en in loopen; eene Vroedvrouw nevens een Heel- en Vroedmeeſter ſtonden in verſlaagenheid voor eene Vrouw, welke op een kort bed lag; middelerwijl kwam 'er een Docter en Heelmeeſter met nog eenige buuren in huis. Ik ſloeg de oogen op de arme lijderesſe; zij ſcheen mij gantsch afgemat, de oogen ſtonden verwilderd, het angſtig zweet ſtráalde langs het aangezigt, haar pols was klein, en ſnel; alles ſcheen eene doodelijke uitkomst aantekondigen. Ik had aan den man, welke gezonden was om mij te haalen, onderſcheidene vraagen gedaan, naar de om-

ſtandigheeden van het geval; maar hij hadt de waare omſtandigheeden voor mij verborgen gehouden, mogelijk uit vreeze, dat ik zou geweigerd hebben mede te koomen. Ondertusſchen had ik door het praaten der vrouwen verſtaan, dat het lijf van het hoofd was afgetrokken, en het hoofd in de baarmoeder was blijven zitten. Ik vraagde aan den Vroedmeeſter, hoe het geval zich hadt toegedraagen, en wat de oorzaak was, dat het hoofd was agtergebleeven? De Vroedvrouw antwoordde mij, dat zij 'er eerst was bij gehaald, en na een wijl bij de vrouw geweest te zijn, het water was gebrooken en een arm was uitgevallen; waar na zij getracht hadt het kind te keeren; maar de voeten niet konnende vinden, om Mijn Heer, (wijzende op den Vroedmeeſter,) tot onderſtand had gezonden, die het kind had gekeerd; maar het hoofd niet konnende krijgen, het lijf hadt afgerukt, en na nog veele moeite te hebben aangewend, om het agter gebleeven hoofd te krijgen, eindelijk het werk hadt moeten opgeeven, en het hoofd laaten zitten.

Ik vraagde aan den Vroedmeeſter of het hoofd op de randen van den ingang van het bekken was blijven haaken; hij antwoordde dat het onder in het bekken was blijven zitten: het welk mij zeer onwaarſchijnlijk voorkwam. Ik betastte den buik, en voelde het hoofd boven den ingang van het bekken, het welk ik hem aantoonde. Niet tegen-

ſtaan-

ſtaande het geval netelig was, en de uitkomst vermoedelijk doodelijk zoude weezen, beſloot ik de verlosſing te onderneemen. Ik plaatſte mij op eene knie voor de vrouw, ging met de regter hand in de baarmoeder, met voorneemen, om de onderkaak te vatten; doch ik was niet weinig verwonderd, dat deeze al meede was afgetrokken; ik kon mijn ongenoegen hier over niet verbergen, misſende hier door het eenige deel, waaraan ik eene goede greep kon hebben. Ik meende een vinger door het groote gat van het agterhoofd te brengen, dan ik kon 'er den vinger maar even inbrengen, zoo dat ik hier van moest afzien. Vervolgens plaatſte ik den duim tegen het verhemelte van den mond, de twee voorſte vingers op de randen van de oogholen, dan mijne vingers ſlipten een en andermaal af, zoo dat ik hier al mede van moest afzien; en beſloot de verlosſing met de tang te beproeven. Ik ſchikte voor af het hoofd met het aangezigt na de linkerzijde; ik gelastte eenen der Heelmeeſters, met beide handen, het hoofd maatig te drukken, en het dus onbeweeglijk te houden. Ik bragt langs mijne regter hand, de linker lepel over het aangezigt in de baarmoeder, zoo hoog als ik voeglijk oordeelde; vervolgens de regter lepel over het agterhoofd, de uiteinden vast tegen de bilnaad drukkende, op dat de kromme bogt der tang voorwaards komende, het hoofd wel zoude omvatten; vervolgens de le-

 pels

pels gesllooten en met een band verzekerd hebbende, voelde ik aan de verwijdering der handvatsels, dat het hoofd wel gegreepen was; ik begon zagtjes al wrikkende te trekken, vervolgens sterker, doch ik werd wel dra ontwaar, dat de tang zou afglippen, het welk ook kort hier na gebeurde; ik herstelde wederom de tang, de in zijnde lepels zoo veel voorwaards brengende, als het zonder kwetsing van de bilnaad kon geschieden: doch ik had al wederom het ongenoegen, dat de tang afslipte. Ik herhaalde deeze konstgreep tot vier reizen, doch telkens met het zelfde gevolg; ik moest 'er eindelijk van afzien, en tot den haak mijne toevlugt neemen. Ik bragt den haak in met oogmerk om denzelven tusschen de naaden in het hoofd te drukken: maar op de minste drukking draaide het hoofd als een bal in 't water. Na dat ik een wijl tijds te vergeefs had getracht den haak in het hoofd te drukken, besloot ik de punt, om dat dezelve niet zeer scherp was, door een digt bijwoonenden smit te laaten scherpen. Middelerwijl wat ademscheppende; want ik was zeer vermoeid; zoo dra ik den haak bekoomen hadt, begon ik wederom te werken, maar wat moeite ik aanwende, ik kon den haak niet in het hoofd drukken; door het geduurig draaijen van het hoofd. Ik werd zeer verdrietig en moedeloos: ik vraagde aan een der bijzijnde Heelmeesters, welke een ouden

win-

winkel aanvaard hadt, of hij niet een fcherp haakje met een langen fteel in zijn winkelkas hadt; hij liep fpoedig naa zijn huis, het welk niet verre af was, en bragt 'er een mede, tot mijne overgroote blijdfchap; want het fcheen zoo gefchikt tot mijn oogmerk, als ik het zoude hebben konnen uitdenken. Ik bragt het voorzigtig in en drukte het zelve zonder moeite in het hoofd, ik gelastte den Heelmeefter het handvatfel onbeweeglijk te houden, ik bragt mijn eigen haak aan de overzijde in het hoofd met kleine moeite; ik floeg een doek om beide de handvatfels, en haalde het hoofd binnen twee minuten.

De vrouw is door de goede zorg van haaren gewoonelijken Docter, alhoewel langzaam, volkoomen herfteld geworden.

AANMERKING.

Hadden de Vroedvrouw en Vroedmeefter, ieder op hunne beurt, zich vermoeid; ik heb 'er mijn deel ook van gehad. Het was het eerfte en tot heden het eenigfte, geval van dien aart, dat mij is voorgekoomen.

Ik meende de verlosfing van het hoofd fpoedig te zullen uitvoeren; maar ik had mijne rekening kwaalijk gemaakt, gelukkig dat ik dit haakje heb bekomen, en dat het 'er zoo gefchikt toe was; het was een fmal

op

op de zijde plat en puntig haakje, onder aan de holle zijde ſnijdende, waar door ik het zonder moeite tusſchen de naaden kon indrukken; anders was 'er niets meer overig geweest, dan met een puntige of met het hoofd te doorbooren, het welk al mede zijne moejelijkheid zou gehad hebben.

Dit verhaal bewijst niet onduidelijk, hoe bezwaarlijk en moejelijk het is, om het hoofd, met de tang wel en zeker te vatten, als het zelve nog boven den ingang van het bekken ligt; men heeft dit gebrekkige tragten te verbeeteren, met een nieuwe bogt aan de uiteinden der lepels te geeven: doch ik twijffel zeer, of men in deeze gevallen 'er beter mede zal ſlaagen.

Ik heb geen naauwkeurig bericht kunnen bekomen, hoe het geval zich voor mijne aankomst heeft toegedraagen; vermoedelijk heeft het hoofd met de kin op den rand der ſchaambeenderen blijven haaken; anderzints kon het, mijns oordeels, niet zijn voorgevallen; nademaal het bekken ruim en wel gemaakt was, en het hoofd niet meer dan eene middelmaatige grootte hadt, het welk beweezen wordt, door de kleine moeite die ik had met het hoofd uit te haalen, zoo dra ik het eens wel had gegreepen.

Hadt deeze Vroedmeeſter door de eene of andere handgreep, welke ik hier voor heb

aan-

aangeweezen, de kin van de ſchaambeenderen gebragt, (zie de 50 waarneeming, nevens de aanmerking) dan zou hij dit onheil zijn voorgekomen.

Het was zeer ſmertelijk voor deezen jongen Vroedmeeſter, dat dit ongelukkig geval hem is overgekoomen; ik oordeel, dat het hem meer door verbeiſtering, en overhaaſting, dan uit onkunde is overgekoomen.

E I N D E.

De volgende Drukfeilen, door afweezigheid des Schrijvers ingeſloopen, gelieve de gunſtige Leezer dus te verbeteren.

EERSTE DEEL.

Op het tijtelblad, *voor* Bergen op den Zoon, *lees* Bergen op den Zoom.

Pag. X van de Voorrede Reg. 25 *voor* toeſtand *lees* afſtand

— 43 Reg. 14 *voor* ſterk houdende, *lees* ſtrak houdende,

— 67 — 23 *voor* 1785. *lees* 1775.

— 73 — 9 *voor* met een, doch *lees* met een doek,

— 135 — — twee en veertigſte Waarneming, *voor* wegens eene Verlosſing waarin het Kind met de billen voorkwam, de borst naa vooren gekeerd. *lees* waarin het Kind met een arm tot aan de borst gebooren was.

— 142 — 10. *voor* ik kon de geheele hand niet door de opening inbrengen, *lees* ik kon de geheele hand door de opening inbrengen,

TWEEDE DEEL.

Pag. 193 Reg. 2 *voor* de lepel eerst *lees* de regter lepel eerst

— 251 — 31 *voor* vermoeidde *lees* vermoedde

— 285 — 22 *voor* de vermoeijing *lees* der vermoeijing

— 287 — 11 *voor* al veel, *lees* al vroeg

— 344 — 14 *voor* ik moet 'er *lees* ik moest 'er

— 344 — 20 *voor* vergefs *lees* vergeefs.

C. v. d. ENDEN,

VERLOSKUNDIGE

WAARNEMINGEN.

2 Deelen.

C. v. d. ENDEN,

VERLOSKUNDIGE

WAARNEMINGEN.

II.

C. v. d. ENDEN,

VERLOSKUNDIGE

WAARNEMINGEN.

2 Deelen.

Bij het inbinden van dit werk in één band, moet de *Inhoud* en de *lijst van Drukfeilen* geplaatst worden agter de voorrede voor het *eerste deel*.